

Mediebilder av prinsessen og sjamanen: Fremstillingen av Märtha Louise og Durek Verrett i VG og på Instagram

Marit Matthiessen
Masteroppgave i religionsvitenskap
Høst 2021

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap
Universitetet i Bergen

Abstract

In May 2019 Princess Märtha Louise of Norway went public and declared her love to the American shaman Durek Verrett. This announcement made headlines in the Norwegian press, and articles about the relationship and upcoming workshop started flooding the media. The workshop called “The Princess and the Shaman” received lot of negative feedback, the main criticism being that Märtha Louise used her title in order to advertise the event. In the months following, the media wrote a plethora of articles concerning the princess and shaman. Often negative articles regarding their business in the New Age milieu, and the possible healing powers shaman Durek claimed he possessed. The Press often referred to Verrett as a “self-proclaimed” shaman amongst other negative attributes. One question that presents itself is, how New Age and people connected to the New Age milieu like Märtha Louise and Durek Verrett are represented in the newspaper VG, and if this is characterized by negative and unilateral representations.

While the media wrote a lot of different articles concerning Märtha Louise and Durek Verrett, they often referred to their social media posts for comments, as the two rarely gave interviews or answered questions from the press. Both Märtha Louise and Verrett are active on the social media platform Instagram and use the application to reach out to followers and like-minded people. This masters’ thesis will discuss how New Age thoughts and belief is communicated through both vehicles of traditional media (TV, Newspaper etc.) and newer platforms such as social media applications such as Instagram. Using Stig Hjarvards mediatization theory of religion, focusing on “journalism on religion” and “religious media” as a basis and categorization for further analysis. I have used qualitative content analysis on 25 articles from the Norwegian newspaper VG and 70 Instagram posts from Märtha Louises and Durek Verretts Instagram accounts. The thesis analyses how New Age is represented both in the news press and social media, the main question being what characterizes New Age representation on these two platforms focusing explicitly on the representations of Märtha Louise and Durek Verrett.

Forord

Det er uten tvil at tiden med denne masteroppgaven har vært både tøff og utfordrende. Det har likevel vært en utrolig lærerik og kjekk opplevelse jeg aldri ville vært foruten. For en som tilfeldigvis hoppet på et årstudium i religionsvitenskap for 5 år siden er det både gøy og surrealistisk og levere en master i nettopp samme fag. Det sier noe om hvor spennende dette faget er, og ikke minst hvor hyggelig fagmiljø vi har på UiB!

Det er og på sin plass at det rekkes en takk til alle de som har støttet og hjulpet meg gjennom denne oppgaven. Først og fremst en stor takk til min veileder Ingvild Gilhus, uten dine støttende ord, hyggelige samtaler og hjelp til litteratur og korrekturlesing hadde jeg aldri kommet så langt som dette. Jeg må også takke for tålmodigheten du viste meg når jeg hoppet fra tema til tema det første året før jeg endelig landet på det jeg ønsket å skrive om. Tusen takk til alle i fagmiljøet ved religionsvitenskap på UiB for innspill og råd på symposium. En spesiell takk til stipendiat Henriette Hanky for hyggelige samtaler, litteraturtips og at du alltid svarte på spørsmålene mine.

Jeg vil også rette en stor takk til familie og venner som har støttet meg når jeg satt fast, kommet med tips og vist interesse for oppgaven. Takk til mamma og pappa som ga meg både et eget arbeidsrom og tid for meg selv når vi alle ble gående oppå hverandre i tider med nedstenging og stengt lesesal. Jeg vil også takke mine medstudenter på masterlesesalen for et veldig kjekt semester før nedstengingen, veldig glad for at vi klarte å holde litt kontakt på sosiale medier også i etterkant.

Innholdsfortegnelse

ABSTRACT	III
FORORD.....	IV
KAPITTEL 1: INTRODUKSJON OG BAKGRUNN	1
1.1 TEMA OG PROBLEMSTILLING	2
1.2 NYRELIGIØSITET - «RELIGION SMURT TYNT UTOVER»	4
1.2.1 Nyreligiøsitet i Norge.....	6
1.2.2 Märtha Louise som nyreligiøs aktør	7
1.2.3 Durek Verrett – sjamanisme og nysjamanisme	8
1.3 BEGREPSAVKLARING	11
1.3.1 Nyreligiøsitet som religion.....	11
1.3.2 Massemedier og «sosiale medier»	13
1.3.3 Instagram	14
1.4 KILDER.....	16
1.5 MASTEROPPGAVENS STRUKTUR.....	16
KAPITTEL 2: TEORI OG PERSPEKTIVER.....	17
2.1 MEDIALISERING AV RELIGION	17
2.2 TRE FORMER FOR MEDIALISERT RELIGION	18
2.2.1 Religiøse medier.....	19
2.2.2 Journalistisk religion.....	21
2.2.3 «Banal religion».....	22
2.3 RELIGION, TRADISJON ELLER KULTUR? DET RELIGIØSE BILDET I NORGE.....	24
2.3.1 «Vicarious religion».....	24
2.3.2 «Fuzzy Fidelity»	26
2.4 DEN KRISTNE KULTURARVENS PÅVIRKNING	28
KAPITTEL 3: METODISK TILNÆRMING	31
3.1 INNSAMLING OG UTVELGING AV MATERIALET	31
3.2.1 Kvantitative verktøy.....	34
3.2.2 Analyse av avisartiklene.....	35
3.2.2 Analysering av Instagram-innlegg	37
3.2.3 Analyse av det visuelle	40

3.3 KRITISKE REFLEKSJONER OG MULIGE FALLGRUVER.....	41
3.4 ETISKE VURDERINGER	42
KAPITTEL 4: NYRELIGIØSITET I VG OG PÅ INSTAGRAM - BEGREPER OG KARAKTERISTIKKER	44
4.1 VG OM MÄRTHA LOUISE OG DUREK VERRETT	44
4.1.1 «Tonen» i avisartiklene	47
4.1.2 Hvilke begreper blir brukt.....	52
4.1.3 Oppsummering	58
4.2 MÄRTHA LOUISE PÅ INSTAGRAM	59
4.2.1 Ulike typer Instagraminnlegg.....	60
4.2.2 Begreper på Märtha Louises Instagram	65
4.2.3 Oppsummering	70
4.3 DUREK VERRETT PÅ INSTAGRAM	71
4.3.1 Ulike typer Instagraminnlegg.....	71
4.3.2 Begreper på Durek Verretts Instagram.....	78
4.3.3 Oppsummering	82
KAPITTEL 5: JOURNALISTISK RELIGION OG RELIGIØST FELLESSKAP PÅ INSTAGRAM.....	83
5.1 JOURNALISTISK SYN PÅ NYRELIGIØSITET: KRITISKE OG ENSIDIGE FREMSTILLINGER?	83
5.1.1 Kritisk til nyreligiøsitet eller til kongelige med yrkeskarriere?	86
5.1.2 Kulturelle forskjeller og amerikansk nyreligiøsitet.....	88
5.2 FREMSTILLINGEN AV NYRELIGIØSITET PÅ INSTAGRAM.....	95
5.2.1 Nyreligiøst innhold på Instagram	96
5.2.2 Nyreligiøs annonsering på Instagram.....	102
5.3 DUREK VERRETTS «TRIBE» - NYRELIGIØST FELLESSKAP PÅ INSTAGRAM	107
5.3.1 Religiøst fellesskap på Instagram	109
5.3.2 Religiøs leder eller lærer? Autoritet og karisma	111
5.4 OPPSUMMERING	114
KAPITTEL 6: DRØFTING OG AVSLUTNING	117
6.1 MÄRTHA LOUISE OG DUREK VERRETT - MEDIALISERINGEN AV NYRELIGIØSITET	117
6.1.1 VGs fremstilling av Märtha Louise og Durek Verrett.....	118
6.1.2 Märtha Louise og Durek Verrett på Instagram	120

6.1.3 Verretts tribe	122
6.2 AVSLUTNING	124
LITTERATURLISTE.....	126
VEDLEGG 1: KODESKJEMA AVIS OG BESKRIVELSE AV KODER.....	134
VEDLEGG 2: KODESKJEMA INSTAGRAM OG BESKRIVELSE AV KODER	136
VEDLEGG 3: UTVALG TIL MASTEROPPGAVEN.....	139

Kapittel 1: Introduksjon og bakgrunn

12. mai 2019 offentliggjorde prinsesse Märtha Louise kjærlighetsforholdet sitt med den amerikanske «sjamanen» Durek Verrett. De to hadde i forkant av dette planlagt en turné sammen og reklamerte både i inn og utland for «Prinsessen og sjamanen» med workshopen «Activating Divinity». Turneen skapte store overskrifter og oppmerksomhet mens den pågikk. Et stort problem var at prinsessen brukte tittelen sin i kommersielle sammenhenger der hun representerte sin egen bedrift og ikke kongehuset. Flere aviser og offentlige stemmer var raskt ute og forlangte at prinsessen skulle frasi seg tittelen sin, spesielt i kommersielle sammenhenger. I en artikkel i Dagsavisen stilte de i den forbindelse spørsmål om det var janteloven eller kvakksalveriloven (erstattet med lov om alternativ behandling av sykdom i 2004) som kom til anvendelse.¹ Dagsavisen intervjuet også førsteamanuens i religionsvitenskap Cecilie Endresen i denne sammenhengen, hun forklarte at det Verrett og Märtha Louise drev med både var business og åndelighet. Endresen omtaler også denne formen for religiøsitet som moderne og at det er en type folkelig religiøsitet. Dagsavisen hadde dessuten intervjuet landsforstanderen i Sjamanistisk Forbund Norge, Kyrre Gram Franck, samt presseansvarlig for Märtha Louise og sjaman Durek i Norge, Carina Cheele Carlsen. Artikkelen fremstod som nyansert og informativ, men dette var ikke tilfellet for flere av de andre norske mediehusene. Aftenposten skrev at «nyreligiøse slør bør løftes og ristes»² mens Finansavisen påpekte at «prinsessens nye satsningsområde er sludder og bullshit».³

De fleste mediehusene kastet seg på saken om Märtha Louise og Durek Verrett, noen mer kritiske enn andre. Det er interessant å se hvordan de ulike mediene fremstiller samme sak, noen skriver kritiske debattinnlegg mens andre skriver solide reportasjer med intervjuer fra flere sider. Uavhengig av fremstillingen ble det uansett klart at Verrett og Märtha Louise vekket stor interesse hos folk, og fortsatt to år etterpå skrives det mye om dem. TV2 laget også en serie, kalt «Märtha», som skulle gi et innblikk i livet til prinsessen. Serien ble anmeldt med middelmådige terningkast, blant annet for å ikke ta opp problematiske spørsmål omkring den alternative virksomheten.⁴ Det var nok skuffende for mange at serien for det meste handlet om hester og familieliv, og ikke engler, selvutvikling og samtaler med de døde.

¹ Giæver, Ole Peder. «Prinsessen og sjamanen: - Det er business og det er åndelighet», i *Dagsavisen*, 18.05.2019.

² Senneset, Ingeborg. «Prinsessen og sjamanen», i *Aftenposten*, 14.09.2019.

³ Hegnar, Trygve. «Bullshit og sludder», i *Finansavisen*, 15.05.2019.

⁴ Kleve, Marie. «Den umulige prinsessen», i *Dagbladet*, 06.04.2021; Nilsen, Morten Ståle. «TV-anmeldelse: Märtha»: Prinsessens prøvelser», i *VG*, 07.04.2021.

Märtha Louise og Durek Verrett har flere ganger gått ut mot media og hevdet at de har blitt behandlet dårlig og feilaktig sitert. Serien «Märtha» skulle nok på mange måter fremstille prinsessen slik hun selv ønsker å bli sett, nemlig som en litt jordnær forretningskvinne med et «helt vanlig» familieliv. Når det ikke lages dokumentarserier, bruker både Märtha Louise og Durek Verrett sine egne medie-kanaler for å rette opp i det de mener er feilaktige antakelser gjort av journalister, særlig er bildetjenesten Instagram hyppig brukt. Märtha Louise publiserte 1. april 2019 to ulike klipp fra et intervju med Fredrik Skavlan og skrev:

Watch the difference of these two clips. What was really said (first video), and what came across on the TV show(swipe). If it is ok to edit a new answer to a question, where are we getting the truth across? What are your thoughts?⁵

Intervjuet med Skavlan og denne Instagram posten kom før Märtha Louise og Verrett offentliggjorde kjærlighetsforholdet sitt, men allerede her tar Märtha Louise grep om det hun mener er feilaktig fremstilling. Sosiale medier har gitt offentlige personer muligheten til å svare for seg og ta opp ting de mener ikke er riktig til et stort publikum. Det er derfor interessant å se på media dynamikken i dette tilfellet, hva som kommer ut fra medier som aviser og hva som kommer frem i sosiale medier. Märtha Louise og Durek Verrett deler flere nyreligiøse tanker og idéer på sosiale medier, denne masteroppgaven vil derfor undersøke hvordan nyreligiøsitet blir fremstilt av journalister og hvordan nyreligiøse aktører fremstiller sine tanker i sosiale medier.

1.1 Tema og problemstilling

Etter at Märtha Louise og Durek Verrett gikk ut på sosiale medier og erklærte sin kjærlighet fikk de også mye oppmerksomhet av pressen. Selv om de flere måneder før hadde annonsert at de skulle jobbe sammen med turneen «Prinsessen og sjamanen», var det først etter at kjærlighetsforholdet kom frem at pressen ble interessert. Märtha Louise og Verrett ga sjeldent intervjuer med pressen, men de uttalte seg ofte på sosiale medier og da særlig på bildedelingstjenesten Instagram. En ting som gjorde oppgaven ekstra interessant var derfor at nyreligiøse aktører som Märtha Louise og Durek Verrett blir kritisert i media, men disse bruker også aktivt sosiale medier, muligens i større grad enn tradisjonelle religioner ettersom

⁵ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 01.04.2019.

de ikke har noe fast samlingssted som mange andre religioner har. Nyreligiøsitet utspiller seg i stor grad på internett og gjennom annonsering i media.

Hovedfokuset for oppgaven var å se både på hvordan nyreligiøsitet blir fremstilt av media gjennom aktører som Märtha Louise og Durek Verrett, men også se på hvordan disse aktørene selv bruker sosiale medier, jeg kom derfor opp med denne problemstillingen:

Hva karakteriserer fremstillingen av nyreligiøsitet gjennom aktørene Märtha Louise og Durek Verrett i avisen VG og på Instagram?

Ved hjelp av medialiseringsteorien til Stig Hjarvard, som jeg vil presentere senere, vil jeg undersøke hvordan nyreligiøsitet blir omtalt av media og hvordan nyreligiøse aktører selv fremstiller seg og aktivt bruker media til å fremme sine tanker og syn. For å gi en helhetlig analyse av dette har jeg utformet tre forskningsspørsmål som jeg skal prøve å svare på:

- 1. Hvordan fremstilles nyreligiøsitet og nyreligiøse aktører som Märtha Louise og Durek Verrett i avisen VG? Er denne fremstillingen preget av ensidige og kritiske røster?*
- 2. Hvordan fremstiller Märtha Louise og Durek Verrett nyreligiøsitet og seg selv på den sosiale nettverkstjenesten Instagram?*
- 3. Er fremstillingen av nyreligiøsitet i sosiale medier forenelig med det Stig Hjarvard kaller for religiøse medier? Altså medier som prøver å opprette et religiøst fellesskap og identitet basert på mediert deltakelse.*

For å besvare dette tar masteroppgaven utgangspunkt i 25 artikler i VG fra tidsperioden mars 2019 til august 2020. Den andre delen av undersøkelsen vil bli å analysere et tilfeldig utvalg innlegg på sosiale medier, mer nøyaktig på bildetjenesten Instagram i samme tidsperiode. Metodisk vil det bli tatt i bruk kvalitativ innholdsanalyse både på artiklene og Instagram-innleggene. Analysen vil bli delt i to der den første delen vil fokusere på begreper og karakteristikk. Denne delen vil se på hvilke nyreligiøse begreper som blir brukt av avisen og hva som blir brukt av aktørene selv på sosiale medier. Disse begrepene vil være kategoriene i den metodiske analysen. Målet med denne analysen er å få et generelt overblikk over datamateriale og se etter et helhetlig bilde av hvordan nyreligiøsitet blir fremstilt av religiøse aktører og journalister. Analysen vil i all hovedsak sentrere rundt problemstillingen og svare på om det journalistiske synet på nyreligiøsitet er preget av ensidige og kritiske fremstillinger,

og om disse fremstillingene tydelig skiller seg fra hvordan de religiøse aktørene selv fremstiller seg i sosiale medier.

Neste del av analysen vil gå dypere inn i et mindre antall artikler og innlegg på sosiale medier, som vil gi et mer helhetlig bilde av datamateriale. Denne analysen vil supplere den første ved å besvare det andre og det tredje forskningsspørsmålet og tydeliggjøre funnene fra det første analyse kapittelet. Hovedmålet vil bli å identifisere hvordan nyreligiøsitet blir mediert til et større publikum gjennom en avis og på sosiale medier. Medialiseringsteorien blir derfor viktig i det metodiske arbeidet. Den vil belyse hvordan nyreligiøsitet bruker media til å nå ut til flere mennesker, men også hvordan bevegelsen blir kritisert og mistenkeliggjort av media. Det er likevel viktig å fremheve at kritikken ikke bare går på nyreligiøsitet i seg selv, flere faktorer spiller inn. Ettersom jeg tar utgangspunkt i to offentlige personer med ulik bakgrunn, er deres kultur og samfunnsroller også relevante i mediedebatten og i analysen av den. Prosjektet er meldt inn i System for Risiko og Etterlevelse (RETTE), som behandler personopplysninger i forskningsprosjekter og studentoppgaver ved Universitetet i Bergen.

1.2 Nyreligiøsitet - «religion smurt tynt utover»

Nyreligiøsitet er først og fremst en forskerterm som omfatter flere ulike former for religiøsitet som ikke er bundet av en overordnet organisasjon. Det er en form for religiøsitet som ofte faller utenfor de «tradisjonelle» rammene for religion, og det omfatter så mange ulike ting at det er vanskelig å gi en kortfattet definisjon. Ingvild Gilhus og Lisbeth Mikaelsson skiller mellom tre organisatoriske nivåer av nyreligiøsitet: nye religioner, New Age og uorganisert nyreligiøsitet.⁶ Ann Taves og Michael Kinsella påpeker likevel at man skal være forsiktig med å kalle nyreligiøsitet for uorganisert. Organiseringen skjer ofte i nettverk, spesielt nå i internett-alderen er både religion og nyreligiøsitet samlet i digitale nettverk som binder dem sammen.⁷ Man kan derfor kalle denne «uorganiserte» nyreligiøsiteten for nettverksnyreligiøsitet. I denne kategorien finner man det Gilhus og Mikaelsson kaller for «religion smurt tynt utover». Denne type religion er ofte formidlet av massemedier med stort kulturelt nedslag. Religiøse forestillinger flyter fritt og inneholder aspekter fra New Age, institusjonelle religioner og folkelige religiøse forestillinger.⁸ Nettverks nyreligiøsitet utspiller seg på flere måter. Det er en type markedsreligion der man kan kjøpe og selge tjenester, men

⁶ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens refortrylling: Nyreligiøsitet i moderne samfunn* (Oslo: Universitetsforlaget, 2016), 11-12.

⁷ Traves, Ann og Michael Kinsella. «Hiding in Plain Sight: The organizational forms of “unorganized religion”», 95.

⁸ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens refortrylling*, 12.

under denne kategorien finner man også religiøsitet på tv og i filmer. Hubert Knoblauch kaller dette for «popular spirituality», han begrunner dette med at spiritualitet ikke lenger er noe alternativt, men at det har blitt populært.⁹ Grunnen til at det er blitt populært er at det ikke lenger er begrenset til et lite, lokalt fenomen. Det er tilgjengelig i større grad enn før gjennom media, og da spesielt internett. Knoblauch argumenterer derfor for at nyreligiøsitet har utvidet seg fra et lite miljø, til å bli en populær form for spiritualitet.¹⁰ Dag Øistein Endsjø og Liv Ingeborg Lied påpeker at det er stor enighet i forskermiljøet i Norge at nyreligiøsitet blir alminneliggjort og folkeliggjort. De viser blant annet til eksemplene: alternativmessenes økende popularitet, spådomstjenester i religionskritiske Dagbladet, åndelige mentorer på TV og Märtha Louises og Elisabeth Nordengs (tidligere Samnøy) salgsrekord av boken *Møt din skytsengel* (2009).¹¹ Det at nyreligiøsitet blir mer populært er derfor også synlig i Norge. Hubert Knoblauch var likevel opptatt av at «popular spirituality» ikke kan sammenlignes med populærkultur. På tross av at flere deler av det nyreligiøse landskapet har blitt populære virkemidler i film- og tv-bransjen bør ikke nyreligiøsitet avgrenses til et slikt fenomen. Knoblauch sitt argument er at nyreligiøsitet er en populær form for kommunikasjon og ikke underholdning.¹²

Nyreligiøsitet berører altså flere deler av det religiøse landskapet, men også offentligheten gjennom medialisering. Når Märtha Louise og Durek Verrett blir omtalt i media er det sjeldent religionsbegrepet er nevnt, det de driver med er «virksomhet» eller «alternativt». Märtha Louise er et godt eksempel på det Gilhus og Mikaelsson kaller for «multireligiøse aktører»¹³, dette er aktører som beveger seg i ulike religiøse landskap. Ved siden av å være nyreligiøs deltar Märtha Louise også i det kirkelige rom og ritualer, hun forstår seg selv også som kristen.¹⁴ Det er likevel viktig å påpeke at Märtha Louise ikke forstår det hun driver med innenfor nyreligiøsitet som religion, men mer som en livsstil. De religiøse landskapene krysser og overskrider hverandre, de står ikke lenger i opposisjon, men samhandler på ulike måter. Knoblauch mente spiritualitet var med på å popularisere religion ettersom man kunne være i de to religiøse sfærene samtidig.¹⁵ Nyreligiøsitetens løse organisering bidrar nok til dens popularitet ettersom den kan kombineres med flere ulike religiøse forestillinger, det er en

⁹ Knoblauch, Hubert. «Popular Spirituality», 81.

¹⁰ Knoblauch, Hubert. «Popular Spirituality», 91-92.

¹¹ Endsjø, Dag Øistein og Liv Ingeborg Lied, *Det folk vil ha: Religion og populærkultur* (Oslo: Universitetsforlaget, 2011), 15.

¹² Knoblauch, Hubert. «Popular Spirituality», 98.

¹³ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, «Multireligiøse aktører og kulturens refortrylling», 6-8.

¹⁴ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen* (Oslo: Universitetsforlaget, 2013), 25.

¹⁵ Knoblauch, «Popular Spirituality», 99-100.

type religiøsitet man kan gjøre til sin egen. Kan nyreligiøsitet likevel bli kategorisert som religion? Siv Ellen Kraft påpeker at nyreligiøsitet ofte blir kategorisert som religion fordi kirken, teologer og religionshistorikere har sett på det som religion. Offentligheten er på den andre siden svært mistenksom, og tanker om at nyreligiøsitet er en skjult form for religion eller at den er avvikende fra annen religion er vanlige oppfatninger.¹⁶ Den løse organisatoriske faktoren kan derfor bli sett på som både negativ og positiv. For mange nyreligiøse aktører er det nok utelukkende positivt fordi det nettopp lar seg kombinere med institusjonell religion, men akkurat denne delen blir også tolket som negativ av utenforstående fordi den som religion ikke har noen klare rammer.

1.2.1 Nyreligiøsitet i Norge

Ettersom min oppgave skal undersøke hvordan nyreligiøsitet blir fremstilt i Norge er det greit å gi en kortfattet oversikt over det nyreligiøse landskapet i Norge. Norge er kanskje et typisk eksempel på «nyreligiøsitet som religion smurt tynt utover». Nyreligiøse aktiviteter som yoga, alternativ behandling og horoskop er populært i Norge. De som driver med disse tingene vil nok likevel ikke betegne seg som verken nyreligiøse, eller religiøse. Margrethe Løøvs og Knut Melvær gjorde blant annet undersøkelser om selvbetegnelse innenfor det nyreligiøse feltet i Norge. Her kom det frem at de færreste var positive til betegnelsen «religiøs», men heller betegnet seg som «åndelig» eller «spirituell».¹⁷ Løøvs og Melvær påpeker at det likevel er hensiktsmessig å bruke kategorien «nyreligiøs», da dette skaper kontinuitet i forskningsfeltet og oppfordrer til komparativ tilnærming til feltet. Det er ikke mulig å løsrive nyreligiøsitet fra religionslandskapet, god religionsvitenskapelig forskning bør ikke sette likhetstegn mellom emisk og etisk begrepsbruk.¹⁸ Denne oppgaven vil derfor bruke «nyreligiøsitet» som hovedkategori, ettersom dette begrepet er blitt brukt om feltet i religionsvitenskapelige sammenhenger.

Flere av de som utøver tjenester innenfor nyreligiøsitet er ofte del av nettverket til *VisionWorks* (tidligere Alternativt Nettverk). *VisionWorks* er en paraplyorganisasjon for alternativ spiritualitet, terapi og livsstil. De er mest synlige gjennom magasinet *Visjon* samt at

¹⁶ Kraft, Siv Ellen. «Bad, Banal and Basic: New Age in the Norwegian News Press and Entertainment Media», 66.

¹⁷ Løøvs, Margrethe og Knut Melvær. «Spirituell, Religiøs eller Åndelig?», 128.

¹⁸ Løøvs, Margrethe og Knut Melvær. «Spirituell, Religiøs eller Åndelig?», 129.

de organiserer *Alternativmesser* en gang i året i Norges største byer.¹⁹ Alternativmessene har økt i popularitet siden de startet opp i 1993 og frem til i dag. Den første messen i Oslo hadde omkring 4000-5000 deltakere, i dag er alternativmessene i Norge en av de største i Europa med over 15,000 besøkende hvert år, 300 utstillere, 350 foredrag og konserter.²⁰ I dag foregår messene over en helg og er fylt med ulike stands der man kan kjøpe produkter og tjenester. Det foregår flere foredrag med nasjonale og internasjonale aktører fra den nyreligiøse bevegelsen. Eksempler på foredragsholdere på tidligere messer er synske Uri Geller, det britiske mediumet Lisa Williams og Soulspring (engleskolen) grunnleggerne prinsesse Märtha Louise og Elisabeth Nordeng. Alternativmessene er den største begivenheten i det nyreligiøse miljøet i Norge. Margrethe Løøv påpeker at det viktigste med disse messene er at det bidrar til å rekruttere nye kunder til de ulike bedriftene, og at dette veier opp for at det å ha stand på alternativmessen ofte er dyrere enn inntekten man får på messen.²¹ Det nyreligiøse miljøet i Norge er svært dynamisk og inneholder mange ulike retninger, tjenester og utøvere. På tross av dette henger disse ulike retningene sammen i nettverk og flere av dem stiller på alternativmesser som kan bli sett på som den viktigste arenaen for reklamering og rekruttering.

1.2.2 Märtha Louise som nyreligiøs aktør

Min oppgave forstår Märtha Louise (ML) og Durek Verrett (DV) som aktører innenfor det nyreligiøse feltet. De har begge bygget opp en virksomhet som sentrerer rundt nyreligiøse elementer. Prinsesse Märtha Louise har muligens vært den mest profilerte nyreligiøse aktøren i Norge de siste årene. Dette skyldes nok den kongelige ingrediensen. Siv Ellen Kraft skriver at kongefamilien er den mest profilerte familien i Norge, og den viktigste koblingen til kristendom og norskhet. Hun skriver videre at monarkiet har mistet sin status som en guddommelig ordning, men det er likevel ikke snakk om en sekulær institusjon ettersom kongen stadig pålegges bekjennelse til den luthersk-protestantiske tro.²² Kongefamilien ses dermed på som et viktig ledd innenfor norsk luthersk-kristendom, og kongen var inntil 2012 ansett som kirkens formelle overhode.²³ Det er derfor ikke overraskende at det kommer sterke reaksjoner når Märtha Louise, kongens eldste datter og prinsesse av Norge, tydelig uttrykker tilknytning til nyreligiøsitet. Märtha Louises nyreligiøse profil var lenge synlig, før det ble tatt

¹⁹ Løøv, Margrethe. «From “network” to “visions”»: The role of the Umbrella Organization VisionWorks in the Norwegian Alternative Movement», 45.

²⁰ Kalvig, Anne. «Contemporary spiritualism in Norway: Faith Assemblies and Market Products», 199.

²¹ Løøv, Margrethe. «From “network” to “visions”», 52.

²² Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*, 23.

²³ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*, 23.

opp av offentligheten. Hun fikk blant annet utdanning i rosenterapi samtidig som hun tok utdanning i fysioterapi. Hun har også uttalt at hun har en dyp kommunikasjon med hester og at hun har varme hender.²⁴ Den dype kommunikasjonen med hester skal ha ført til kontakten med engler,²⁵ som etter hvert ble stemplet som «sjokk-avsløringer» av pressen. Etableringen av den såkalte «engleskolen» Astarte Education (senere kjent som Soulspring), gjorde at det nyreligiøse kom tydelig frem i lyset, noe som resulterte i mye skriverier i pressen.²⁶ Ikke bare ble MLs nyreligiøse profil kjent, hun bemerket seg også som aktør innenfor nyreligiøsitet, noe som kanskje var enda verre for mange nordmenn å svelge. ML ga avkall på tittelen som «Hennes Kongelige Høyhet» i 2002 for å satse som næringsdrivende. Dette fortalte hun selv i en ny dokumentarserie på TV2 kalt «Märtha».²⁷ Ifølge ML var apanasjen som fulgte med tittelen svært lav, og hun ønsket å utmerke seg som selvstendig næringsdrivende. Prinsesstittelen holdt hun på, ettersom hun fortsatt ble ansett som medlem av kongefamilien. Märtha Louises karriere som selvstendig næringsdrivende har sentrert rundt mange ulike virksomheter. Blant annet forfatterskap, konserter, eventyropplesning og terapipraksis. Lisbeth Mikaelsson forklarer at slik *mangesysleri* er karakteristisk for det nyreligiøse feltet: «Märtha Louise er både en kulturentreprenør, spirituell entreprenør og alternativ behandler. Hun illustrerer den glidende overgangen mellom disse kategoriene».²⁸ Også i senere tid har MLs mangesysleri vært synlig. Hun har gitt ut flere bøker, startet et firma kalt Hest360, mens hun samtidig har vært aktiv med Soulspring. Hun er også foredragsholder og deltar i flere arrangement som motivator og taler. Selv om ikke alle disse aktivitetene kan bli sett på som nyreligiøse, sentrerer store deler av denne yrkeskarrieren rundt nyreligiøsitet. I serien «Märtha» kommer det nye satsningsområdet til prinsessen frem, nemlig salg av duftlys og krystaller med «helende effekt», et enda klarere eksempel på henne som nyreligiøs aktør.

1.2.3 Durek Verrett – sjamanisme og nysjamanisme

Ifølge Trude Fonneland er begrepet «sjamanisme» problematisk. «The term shamanism in other words, can be seen as an expression of Western scholarly denial of the complexity of “primitive” religions and the reduction of their diversity to simplistic unity».²⁹ Sjamanisme ble en fellesbetegnelse for religiøse eksperter i flere kulturer, men var opprinnelig brukt om en

²⁴ Kraft, Siv Ellen. «Bad, Banal and Basic», 75.

²⁵ Gilhus, Ingvild Sælid. «Angels: Between Secularization and Re-enchantment», 152.

²⁶ Kraft, Siv Ellen. «Bad, Banal and Basic», 75; Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 37.

²⁷ Dokumentarserie på TV2, 6 episoder der første episode hadde premiere 7.april 2021.

²⁸ Mikaelsson, Lisbeth. «Salg av spiritualitet», 77.

²⁹ Fonneland, Trude. «Shamanism in Contemporary Norway: Concepts in Conflict», 3.

religiøs spesialist hos Tungusfolket.³⁰ Religionshistorikeren Micrea Eliade (1907-1986) var den første til å systematisere og sammenligne sjamanistiske tradisjoner i ulike folkeslag. Eliade presenterer sjamanisme som et universelt og singulært fenomen, noe som i senere tid har blitt sterkt kritisert.³¹ Kritikken har i størst grad handlet om at Eliade presenterte og kategoriserte flere ulike sjamanistiske tradisjoner som det samme, selv om de er svært ulike. På den andre siden har Eliades verk vært en stor inspirasjonskilde for mange utøvere i nysjamanisme, og hans perspektiv er fremdeles sentrale i store deler av det nyreligiøse feltet.³² Det som skiller tradisjonelle sjamaner og nysjamaner, er at den tradisjonelle sjamanen først og fremst tjente fellesskapet som religiøs spesialist, mens nysjamaner har demokratisert sjamanismen og gjort sjamanisme tilgjengelig for alle og enhver.³³ Ingvild Gilhus og Lisbeth Mikaelsson peker på flere kjennetegn ved nysjamanisme:

Nysjamanismen har et holistisk verdensbilde – tilværelsen oppfattes som sammenhengende og helhetlig. Alt er besjelet, og ved besøk i åndeverdenen kan åndelige hjelpere råde bot på en mangelsituasjon. At disse hjelperne gjerne forestilles som dyr, er en arv fra etnisk sjamanisme, men det er også en måte for det senmoderne mennesket å signalisere en ny tilknytning til naturens livsverden.³⁴

Det er viktig å påpeke at selv om nysjamaner har gått mer bort fra å være religiøse spesialister i et lite fellesskap, tenker de ofte på seg selv som nettopp dette. Nysjamaner tenker ikke selv at de holder på med noe nytt, og at det de driver med er «ny»sjamanisme. Mange tenker nok at de utøver forfedrenes religion, og bruker dette som en autoritetsnorm. Det at nysjamaner gjør sjamanisme tilgjengelig for alle er svært synlig i Verretts tilfelle. Verrett skrev boken *Spirit Hacking* nettopp for å gi alle mulighet til å bruke sjamanistiske verktøy for å «forvandle seg selv og lyse opp verden».³⁵

Durek Verrett var relativt ukjent i Norge før han ble samarbeidspartner med prinsessen. Verrett var likevel en kjent figur i hjemlandet USA. Han har blant annet over 240.000 følgere på bildetjenesten Instagram og poserer der med kjente skuespillere som Gwyneth Paltrow,

³⁰ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens refortrylling*, 110.

³¹ Fonneland, Trude, *Samisk nysjamanisme: i dialog med (for)tid og stad*, 11; Znamenski, *The Beauty of the Primitive. Shamanism and the Western Imagination*, 356.

³² Fonneland, Trude, *Samisk nysjamanisme: i dialog med (for)tid og stad*, 11.

³³ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens refortrylling*, 111.

³⁴ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens refortrylling*, 112.

³⁵ Undertittelen til boken *Spirit Hacking* er nettopp dette.

Bonnie Wright og Nina Dobrev, som han også omtaler som gode venner. På tross av at Verrett er svært populær i Hollywood ble han ikke særlig godt mottatt i Norge, og hans evner som sjaman er blitt betvilt av mange både i kommentarfelt på sosiale medier og av andre kritikere. Sjamanisme er likevel ikke et nytt fenomen i Norge. Samisk nysjamanisme er en kjent form for nyreligiøsitet i Norge. Trude Fonneland peker på tre viktige deler av den samiske nysjamanismen: pioneren innenfor feltet Ailo Gaup, den sjamanistiske festivalen Isogaisa og opprettelsen av sjamanistisk forbund Norge.³⁶ Ailo Gaup reiste til California for å lære om sjamanisme av Michael Harner, Harner hadde også en annen norsk student, Arthur Sørensen. Både Gaup og Sørensen skrev bøker om erfaringene de hadde fra sjamanstudiene. Gaup opprettet også etter hvert en egen sjamanskole i Norge, kalt Saivo Shaman School.³⁷ Ailo Gaup døde i 2014, men ettermæle lever videre i alt han oppnådde med opprettelsen av den sjamanistiske bevegelsen i Norge. Gaup ble aldri omtalt som selvutnevnt sjaman slik Durek Verrett ofte blir av media, noe som er verdt å merke seg ettersom Gaup fikk utdanning innenfor sjamanisme i nettopp samme land Verrett er fra. En grunn til at Gaup ikke blir omtalt som selvutnevnt sjaman kan muligens være at han har mer kredibilitet ettersom han tilhører den nordiske urbefolkningen, som same kan han si at han utøver religionen til stamfedrene sine. Fonneland påpeker at det er lite forskjell å spore mellom de ulike nysjamanistiske retningene, og at Harner selv har påpekt at «there is a core content in the multitude traditions that together constitute world shamanism».³⁸ På den andre siden oppfordret også Harner urfolk å spore deres egne røtter og dermed bidra til reservoaret av sjamanistiske midler.³⁹ Man kan derfor påstå at det er snakk om hvem som har definisjonsmakt. Verrett skriver om sin lange reise til å bli sjaman i boken *Spirit Hacking*. Han skriver at sjamanstudiene hans ikke har vært lineær eller logisk, noe som er synlig i måten han beskriver treningen sin:

My Family comes from the West African tribal traditions, as well as the Toscuran and the Scandinavian. So, of course, my ancestors have trained me extensively in those practices and beliefs. I have also trained in Native American shamanism with the Lakota and the Cherokee tribes. I've trained in Haitian shamanism, and Nigerian shamanism, and Hawaiian shamanism, as well as the Cuban Babalawo, and the African Kuba mystical traditions. I studied Judaism and Kabbalah with rabbis in Israel, Sufism in Turkey, and Christianity, Catholicism, and

³⁶ Fonneland, Trude. «Contemporary Sami-shamanism in Norway: A Patchwork of Traditions and Organizations», 205.

³⁷ Fonneland, Trude. «Contemporary Sami-shamanism in Norway», 208; Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens refortrylling*, 111.

³⁸ Fonneland, Trude. «Contemporary Sami-shamanism in Norway», 215.

³⁹ Fonneland, Trude. «Contemporary Sami-shamanism in Norway», 215.

Christian mysticism through out Europe. Plus, I have spirits from all kinds of cultures and traditions and religions and mystery schools who train me, and who advise me, and who work through me – spirits from the Maori tribe, elders from Valhalla, and spirits from Angola, and Thailand, and Vietnam.⁴⁰

Som man ser, baserer Verrett treningen til å bli sjaman både på arv og studier av ulike religiøse retninger. Han skriver at han er en åndesjaman, som vil si at han har direkte kontakt med åndene, og at han ble valgt ut av åndene til å bli sjaman.⁴¹ Verrett bruker all denne informasjonen til å fremstilles som en «ekte» sjaman, han får autoritet gjennom å bli valgt av åndene, og fra utdanning i flere ulike religiøse tradisjoner. Å være opptatt av å etablere etniske røtter, er vanlig innenfor nysjamanisme.⁴² Verrett hevder hans røtter er sterkere ettersom han har forfedre fra ulike kulturer. Han nevner en tippoldemor på farssiden som var en «powerful medicine woman» fra Ghana, da slavehandelen begynte, flyktet hun til Haiti hvor hun lærte seg voodoo, som hun videre tok med seg til New Orleans i USA hvor hun bemerket seg som spiritist. På morsiden har han sterke røtter til «Ancient Viking spirituality», og moren var en «powerful seer and a fountain of wisdom».⁴³ Det er godt mulig Verrett bruker disse autoritetsnormene til å gjøre opp for mangelen av formell utdanning i sjamanisme, slik som Ailo Gaup hadde. Det er likevel tydelig at Verrett er aktør innenfor nysjamanisme, da han jobber for å gjøre sjamanistiske verktøy tilgjengelig for alle, samt i stor grad fokuserer på selvrealisering og flere andre nyreligiøse ideer.

1.3 Begrepsavklaring

1.3.1 Nyreligiøsitet som religion

For mange er det ikke gitt at nyreligiøsitet skal bli definert som religion, spesielt offentligheten kategoriserer det som noe annet. Det er *alternativt*, det er *business* og det er *kultur*. Alt dette er nok en del av det vi kaller for nyreligiøsitet, det er en type religion uten faste rammer og er derfor vanskelig å gi en klar definisjon på. Noen forskere skiller nyreligiøsitet fra religion. Paul Heelas og Linda Woodhead skilte blant annet mellom det de kalte for spiritualitet og religion, ved å beskrive religion som «life-as» og spiritualitet som «subjective-life» der «life-as religion» er bundet til livet og sakraliserte livet, mens

⁴⁰ Verrett, Durek. *Spirit Hacking* (London: Hodder & Stoughton Ltd. 2019), 12-13.

⁴¹ Verrett, Durek. *Spirit Hacking*, 2-5.

⁴² Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens Refortrylling*, 112.

⁴³ Verrett, Durek. *Spirit Hacking*, 7-8.

«subjective-life spirituality» er bundet til det subjektive livet og sakraliserer subjektive liv.⁴⁴ Forskjellen er altså at life-as religion er opptatt av å opprettholde tradisjoner og være gode rollemodeller som en god husband eller kone. En som følger life-as religion ville ikke ha ofret disse holdningene for å følge det de ser på som «egoistiske» krav som «subjective-life» spiritualitet følger. Heelas og Woodhead skilte altså det de kalte for spiritualitet, men som forstås som nyreligiøsitet, fra institusjonell religion. Formålet var å undersøke om det foregikk en *spirituell revolusjon*, altså at tradisjonelle religioner som fulgte «life-as» krav ville forsvinne til fordel for spiritualitet som fulgte «subjective-life».⁴⁵ De konkluderte at selv om nyreligiøsitet hadde vokst og religion var i tilbakegang, foregikk det ikke en spirituell revolusjon. Det var ikke en særlig stor endring i det religiøse livet, men endringen lå mer i det kulturelle.⁴⁶ Denne konklusjonen skiller nyreligiøsitet enda mer fra religion ved å definere den som kulturell og ikke religiøs. Jeg vil argumentere for at nyreligiøsitet både er et kulturelt og et religiøst fenomen. For å gjøre dette vil jeg støtte meg på religionsdefinisjonen til Armin Geertz, oversatt og tilsluttet av Ingvild Gilhus og Lisbeth Mikaelsson:

Religion er et kulturelt system og en sosial mekanisme (eller institusjon), som styrer og fremmer idealfortolkningen av tilværelsen og idealpraksis ved henvisning til en eller flere transempiriske makter.⁴⁷

Gilhus og Mikaelsson fremhever at fordelene med denne definisjonen er at den ser religion i et kulturperspektiv, religion dreier seg om kulturelle fortolkningsteorier og sosiale mekanismer.⁴⁸ Denne definisjonen skiller altså ikke kultur og religion helt fra hverandre, men ser på religion som et kulturelt system. Den passer godt når man skal definere nyreligiøsitet som religion ettersom den fokuserer på fortolkninger om tilværelsen og henvisning til en eller flere transempiriske makter, altså ikke spesifikt rettet mot en gud eller flere guder. I nyreligiøsitet er det ulike tilnærminger til spørsmålet om guder og makter, ofte er det menneskelige selvet viktigere. Gilhus og Mikaelsson påpekte at også det menneskelige selvet i det nyreligiøse perspektivet kan fungere som en transempirisk makt,⁴⁹ derfor er definisjonen fortsatt dekkende. Det er likevel hensiktsmessig å supplere med en annen definisjon. Ettersom

⁴⁴ Heelas, Paul og Linda Woodhead. *The Spiritual Revolution: Why religion is giving way to spirituality* (Oxford: Blackwell Publishing, 2005), 5.

⁴⁵ Heelas, Paul og Linda Woodhead. *The Spiritual Revolution*, 7.

⁴⁶ Heelas, Paul og Linda Woodhead. *The Spiritual Revolution*, 75.

⁴⁷ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson. *Kulturens refortrylling*, 18.

⁴⁸ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson. *Kulturens refortrylling*, 19.

⁴⁹ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson. *Kulturens refortrylling*, 19.

denne oppgaven handler om media, og hvordan nyreligiøsitet fremstilles i media er det nødvendig å ha med en definisjon som tar hensyn til hvordan religion blir kommunisert.

Religion er menneskers forhold til forestillingsunivers som kjennetegnes av kommunikasjon om og med hypotetiske guder og makter.⁵⁰

Denne definisjonen tar spesielt hensyn til at religion først og fremst handler om kommunikasjon, ikke bare kommunikasjon *med* guder/makter, men også kommunikasjon *om* disse.⁵¹ Det er derfor en passende definisjon å bruke om forskning på media, ettersom media også handler om kommunikasjon. Ettersom medialiseringsteorien er sentral i denne oppgaven, er det viktig å understreke hvordan nyreligiøsitet blir kommunisert, både av aviser og sosiale medier.

1.3.2 Massemedier og «sosiale medier»

Massemedier (eller i kortfattet form media) er teknologiske middel som muliggjør at informasjon kan deles til et stort og sammensatt publikum på kort tid.⁵² De viktigste massemediene i dag er aviser, radio og TV. Av disse massemediene er det avisen VG som er sentral for denne oppgaven. VG er den største avisen i Norge med om lag 2,4 millioner daglige lesere.⁵³ VG gis ut både i papirform og digitalt, men det er nok den digitale nettavisen som har flest lesere. Om lag 72% av den norske befolkningen leser avisen der majoriteten av disse leser den på nett.⁵⁴ VG er en sekulær nyhetskanal som skriver om alt fra nyheter, sport og kjendisnytt og favner derfor et bredt nyhetsbilde. Medieprofessor Daniel Stout forklarer at sekulære nyhetsmedier ofte setter en agenda som fremmer hva offentligheten bør vite om bestemte trossamfunn eller bevegelser. På bakgrunn av dette har derfor journalister et ansvar å dekke disse sakene på en rettferdig og nøyaktig måte.⁵⁵ Hvordan religioner blir fremmet påvirker derfor i stor grad hva offentligheten tenker om dem, massemedia har derfor makt til å definere hva som er innenfor og hva som er utenfor.

⁵⁰ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson. *Nytt blikk på religion: studiet av religion i dag* (Oslo: Pax, 2001), 29.

⁵¹ Lundby, Knut. *Religion i mediernes grep: Medialisering i Norge* (Oslo: Universitetsforlaget, 2021), 14-15; Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*, 19.

⁵² Store norske leksikon, s.v. «Massemedier», av Trine Syvertsen. 30.10.2020. <https://snl.no/massemedier>

⁵³ Tall fra <https://www.medier24.no/artikler/her-er-lesertallene-for-landets-mediehus-vg-er-landets-storste-avis-dagbladet-klatter/476441>

⁵⁴ Lundby, Knut og Pål Repstad. «Scandinavia: Traits, Trends and Tensions», 27.

⁵⁵ Stout, Daniel. *Media and Religion: Foundations of an Emerging Field* (Florence: Routledge, 2012), 97.

Den andre medieformen i denne oppgaven er sosiale medier. Sosiale medier inkluderer alt av internett-baserte tjenester som lar folk snakke med mange ulike mennesker uten at det er noe klart skille mellom produsenter og konsumenter.⁵⁶ Medieviter Ida Aalen beskriver sosiale medier som et sekkebegrep med to kjennetegn som er avgjørende. Det første er at det ikke finnes noe skille mellom avsender og publikum i sosiale medier, de samme menneskene kan både produsere og konsumere. Det andre kjennetegnet er at sosiale medier legger til rette for mange-til-mange- kommunikasjon.⁵⁷ Det hun mener med dette er at samtaler mellom flere personer er blitt flyttet til internett. Før har slike samtaler skjedd i skolegården, i middagsselskap eller på fest, men nå foregår de også på internett.

1.3.3 Instagram

Instagram er opprinnelig en bildedelings-tjeneste der personer lager sin egen profil der de kan legge ut bilder som kan bli «likt» og «kommentert» av andre brukere. Instagram er et eksempel på det som kalles sosiale nettverkstjenester, som kan bli sett på som en underkategori av sosiale medier.⁵⁸ I motsetning til sosiale medier har sosiale nettverkstjenester (SNS) en klar definisjon. danah m. boyd og Nicole B. Ellison definerer SNS som internettbaserte tjenester som kjennetegnes av tre kriterier:⁵⁹

1. Hver bruker har sin egen offentlige eller semi-offentlige *profil* innenfor en tjeneste.
2. Brukeren lager en liste over relasjoner (venner, følgere eller lignende) de deler en forbindelse med på tjenesten.
3. Brukeren kan se og interagere (likes, kommentarer eller lignende) med listen av forbindelser på tjenesten (hvordan dette gjøres varierer på de ulike tjenestene).

Instagram oppfyller alle disse kriteriene ved at man må lage sin egen bruker, man oppretter en liste over andre man følger og mottar også selv følgere. Hovedpoenget med tjenesten er også å like og kommentere andre sine bilder og videoer. Ida Aalen skiller mellom to ulike typer av sosiale nettverkstjenester. Den første er basert på synkrone relasjoner som vil si at relasjonen er gjensidig. Et eksempel på dette er Facebook der man kun kan bli venn med hverandre om begge partene godtar. Den andre typen er asynkrone relasjoner som vil si at man kan knytte

⁵⁶ Aalen, Ida. *Sosiale Medier* (Bergen: Fagbokforlaget, 2015), 16.

⁵⁷ Aalen, Ida. *Sosiale Medier*, 19.

⁵⁸ Aalen, Ida. *Sosiale Medier*, 19.

⁵⁹ boyd, danah m. Og Nicole B. Ellison. «Social Network Sites: Definition, History and Scholarship», 211.

seg til noen uten at dette er gjensidig.⁶⁰ Eksempler på asynkrone relasjoner er Twitter og YouTube der man følger andre uten at de følger deg tilbake. Facebook har også en tjeneste som fungerer som asynkrone relasjoner, nemlig Facebook-sider, ofte brukt av bedrifter og offentlige personer, som er sider private brukere kan følge. Instagram kan muligens bli sett på som en hybrid mellom synkrone og asynkrone-relasjoner ettersom man kan velge å ha åpen profil der alle kan søke deg opp og bildene kan dukke opp i «discovery» kanalen. Man kan også velge å ha «privat» bruker, da må andre brukere spørre om å følge deg og du kan velge å godta denne forespørselen eller ikke. De fleste kjendiser og offentlige personer har åpne profiler, men de kan velge å blokkere andre brukere som da ikke vil se innholdet deres.

Instagram er blitt en av de mest populære sosiale nettverkstjenestene i vår tid, med over en milliard registrerte brukere fra hele verden.⁶¹ Det deles tusenvis av bilder på tjenesten hver dag. Ofte kan Instagramprofiler bli sett på som en slags blogg, der folk deler bilder fra hverdagslivet og skriver oppdateringer på hvordan det går om dagen. Bildeteksten er ofte en utfylling av bildet, det gir en indikasjon på hvordan bildet skal tolkes i stedet for å la dette være opp til de som ser bildet. Om man ønsker at bildet skal bli spredt til flere mennesker brukes ofte «emneknagger» (hashtags), disse er søkbare for andre brukere som kan bla gjennom bilder med samme emneknagger. Innlegg på Instagram kan bli spredt i rekordfart, ofte spres de av responsen andre brukere gir innlegget. Ida Aalen forklarer at de fleste sosiale medier har tre måter å gi respons på:

1. Distribuere (regramme på Instagram, dele videre andres innlegg)
2. Kommentere (kommentere på andres Instagram-innlegg)
3. Anerkjenne (man kan både like og lagre andres innlegg på Instagram).⁶²

Alle disse responstypene bidrar til at Instagram-innlegg blir synlig for flere brukere. Større synlighet gir ofte flere likerklipp som bidrar til flere følgere. Har man mange nok følgere, kan man ofte tjene penger på Instagram og andre sosiale nettverkstjenester, noe de fleste *influensere* gjør. En influencer er «en person som påvirker forbrukeres beslutninger, særlig gjennom egen blogg og/ eller på sosiale medier».⁶³ Både Märtha Louise og Durek Verrett har mange følgere, og bruker Instagram til å reklamere for ulike arrangementer og produkter. De

⁶⁰ Aalen, Ida. *Sosiale Medier*, 20.

⁶¹ Tall fra: <https://sproutsocial.com/insights/instagram-stats/>

⁶² Aalen, Ida. *Sosiale Medier*, 147.

⁶³ «Influencer» i *Det Norske Akademis Ordbok*. <https://naob.no/ordbok/influencer>

legger også ut private tanker og meninger, derfor kan begge på mange måter kalles influensere.

1.4 Kilder

Primærmaterialet i denne oppgaven blir som nevnt 25 artikler publisert i VG i tidsrommet mars 2019 til august 2020. Disse 25 artiklene var alle publisert i dette tidsrommet som var relevant for oppgaven. Det er skrevet mange artikler i VG om Märtha Louise de siste årene, forholdet til Durek Verrett er ikke eneste grunnen til det. Eksmannen Ari Behns bortgang desember 2019 resulterte også i en del artikler.

Den andre delen av primærmaterialet blir et utvalg av Instagram – innlegg fra Durek Verrett og prinsesse Märtha Louise sine profiler, publisert i samme tidsperiode som avisartiklene. Dette innholdet skal analyseres og diskuteres senere i oppgaven ut ifra Stig Hjarvards medialisering av religion teori. Andre kilder er Durek Verretts bok *Spirit Hacking* og annen informasjon på internett som hjemmesidene til Verrett og Märtha Louise, som kan utfylle mangler Instagram-innleggene eventuelt skulle ha.

1.5 Masteroppgavens Struktur

Som allerede nevnt, undersøker jeg i denne masteroppgaven forholdet mellom et journalistisk syn på de nyreligiøse aktørene Märtha Louise og Durek Verrett, og hvordan disse aktørene fremstilles på Instagram. Målet er å finne ut om nyreligiøse aktører blir ensidig og kritisk fremstilt av journalister, og hvordan disse aktørene selv fremstiller seg på egne sosiale mediekanaler. Dette skal gjøres ved hjelp av Stig Hjarvards medialiseringsteori, introduksjon av denne teorien og andre teoretiske perspektiver vil bli presentert i kapittel to. I kapittel tre vil den metodiske tilnærmingen bli diskutert, samt de etiske utfordringene knyttet til denne oppgaven. Kapittel fire vil presentere en oversiktlig kvalitativ analyse av artiklene og Instagram-innleggene. Denne skal fokusere på å gi et bilde av de ulike tendensene i materialet og hvilke sentrale begreper som brukes. Videre analyse vil bli gitt i kapittel fem. Her vil tendensene og begrepene som kom frem i det tidligere kapittelet bli diskutert videre, mens det i kapittel seks blir presentert drøfting av og konklusjon på funnene i oppgaven.

Kapittel 2: Teori og perspektiver

For å begynne dette masterprosjektet er det nyttig å se på tidligere forskning gjort på tema om religion og media, og mer spesifikt nyreligiøsitet i norsk media. Dette kapittelet har derfor tre mål, å gi et innblikk i teorier om media og religion, nærmere bestemt medialiseringsteorien om religion. Videre vil jeg diskutere teorien om «vicarious religion» og «fuzzy fidelity» som er sentral for det religiøse bildet i Norge. Til slutt vil jeg ta opp begrepet den «kristne kulturarven» og utgreie hva dette har å si for medialiseringen av religion.

2.1 Medialisering av religion

Medialisering blir beskrevet som en langvarig prosess der sosiale og kulturelle institusjoner, og samhandlingen mellom disse endres som direkte resultat av medias økende innflytelse.⁶⁴ Medialisering bidrar til en stadig nærmere forbindelse mellom media, religion og kultur. Religion og kultur formidles, tilpasses, reformuleres og skapes i økende grad i og gjennom media.⁶⁵ Dag Øistein Endsjø og Liv Ingeborg Lied påpeker at religion dermed får en «mediaform». Religion formidles gjennom media fordi det religiøse uttrykket påvirkes av saker og interesser som er sentrale i den massemedierte virkeligheten, men mediene fyller også funksjoner som tidligere ble ivaretatt av kirken eller andre religiøse institusjoner.⁶⁶ Dette påvirker religion på forskjellige måter og kan bli sett på fra flere sider. På den ene siden kan religioner nå flere mennesker ved at religiøse ritualer og tanker spres gjennom media, på en annen side blir religionene også kritisert av media.

Medialiseringsprosessen påvirker religion ved at mennesker ofte får den informasjonen de har om ulike religioner gjennom media. Mia Lövheim og Liv Ingeborg Lied påpeker at spesielt mennesker i de skandinaviske landene aktivt søker informasjon om ulike religioner og religiøse spørsmål i media.⁶⁷ Hvordan religioner og religiøse diskurser blir fremstilt i media påvirker derfor hvordan folk flest tenker om dem. Ingvild Gilhus trekker frem at media representerer et felles religiøst rom og er primærkilder til informasjon om religion. Mediering i form av medialisering er derfor en sterk kilde til, og et viktig sted for religion i dagens samfunn.⁶⁸ Nyreligiøse idéer blir spredt over flere plattformer i media. Man kan delta på digitale yogakurs, digitale «workshops» og ha samtaler med ulike healere på nettet. Nyreligiøse tjenester blir også ofte annonsert i aviser og ukeblader, flere ukeblader har

⁶⁴ Hjarvard, «The mediatisation of religion: Theorising religion, media and social change», 132-133.

⁶⁵ Endsjø, Dag Øistein og Liv Ingeborg Lied. *Det folk vil ha: Religion og populærkultur*, 15.

⁶⁶ Endsjø, Dag Øistein og Liv Ingeborg Lied. *Det folk vil ha: Religion og populærkultur*, 15.

⁶⁷ Lövheim, Mia og Liv Ingeborg Lied, «Approaching Contested religion», 26.

⁶⁸ Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og reformatrylling: Religiøs endring i Norge», 10.

horoskop skrevet av en astrolog. Den nyreligiøse bevegelsen både bruker media for å nå ut til flere og spre budskapet, men får også negativ omtale i media ved at aktører som Märtha Louise og Durek Verrett blir kritisert av journalister. Mia Lövheim og Liv Ingeborg Lied foreslår at bruken av religion i mediene kan bidra til å danne et bilde av nasjonal identitet, men at dette også er knyttet til sekulariseringsdebatten i flere europeiske land.⁶⁹ Dette stemmer i stor grad for den norske situasjonen. Den tidligere statskirken står fortsatt sterkt i den nasjonale identiteten, på tross av at Norge stort sett blir sett på som et sekulært land. Norge er et godt eksempel på det som blir kalt for *vicarious religion*, en teori utarbeidet av Grace Davie som går ut på at en liten gruppe religiøse representerer den større andelen medlemmer i menigheten. Denne teorien vil jeg presentere nærmere i dette kapittelet ettersom det er sentralt å få et klart bilde av den religiøse situasjonen i Norge. Nyreligiøsitet og andre typer religion som er annerledes faller fort utenfor og blir gjenstand for kritikk fordi de bryter med den nasjonale identiteten og kirken som i stor grad er preget av det som har blitt kalt for den «kristne kulturarven».

2.2 Tre former for medialisert religion

Stig Hjarvard og Knut Lundby er to medieforskere som har jobbet mye med medialisering av religion. Hjarvard utarbeidet blant annet en inndeling innenfor medialiseringen av religion der han deler prosessen inn i 3 deler.⁷⁰

1. Religiøse medier som prøver å opprette et religiøst fellesskap og identitet basert på mediert deltakelse.
2. Journalistisk religion som tar opp religiøse diskurser i den politiske offentlige sfæren.
3. Banal religion som vil si mediernes måte å konstruere religion for underholdningens skyld.

Denne inndelingen er mye brukt og referert til av ulike forskere. Den er fruktbar fordi den skaper redskaper som skiller de ulike måtene religion blir medialisert på. Den kan også brukes som et hjelpemiddel for å gjenkjenne hvor budskapet kommer fra og hvem som står bak. Dette er viktig ettersom det har innvirkning på hvordan budskapet fremstår, om personen som har skrevet det muligens er forutinntatt eller andre ting som bidrar til at budskapet kan bli tolket i en bestemt retning. Sissel Undheim trekker linjer mellom Stig Hjarvards inndeling og

⁶⁹ Lövheim, Mia og Liv Ingeborg Lied. «Approaching Contested Religion», 71.

⁷⁰ Hjarvard, Stig. «Three Forms of Mediatized Religion: Changing the Public Face of Religion», 28-34.

skillet mellom nyhetsmedier på den ene siden og populærkulturelle uttrykk på den andre når hun diskuterer populærkultur i religionsundervisningen i skolen. Undheim påpeker at i en klasseromssituasjon kan alle disse kategoriene være relevante å ta utgangspunkt i, spesielt for å diskutere ut ifra et mediefaglig utgangspunkt.⁷¹ Undheim understreker derfor at disse kategoriene er hjelpsomme for å undersøke mediert religion, det er lettere å gjøre når man har kategorier å forholde seg til.

For å gjøre medialiseringsteorien enda mer tydelig og vinkle den mot nyreligiøsitet, ønsker jeg også å anvende Jonathan Z Smith tredelte modell om religion «her, der og hvor-som-helst», tilsluttet og bearbeidet av Ingvild Gilhus. I artikkelen «Medialisering og refortrylling: Religiøs endring i Norge» undersøker Gilhus samspillet mellom religiøse entreprenører og det religiøse feltet som omfatter fire steder, her, der, hvor som helst og over alt.⁷² Gilhus' firedelte-modell er mer tilpasset vårt moderne samfunn, og det at den også blir brukt for det nyreligiøse landskapet gjør denne modellen både nyttig og aktuell. Smiths tredelte modell var først og fremst tiltenkt den romerske religionen i antikken der religion «her» var tiltenkt religion i hjemmet og på gravplassen, religion «der» var den institusjonelle religionen som foregikk i templene, mens religion «hvor som helst» var det som foregikk mellom disse sfærene, for eksempel astrologer, magikere og spåkoner/menn.⁷³ Gilhus forklarer at den fjerde kategorien hun supplerer denne teorien med, altså «religion overalt» er mediert og medialisert religion.⁷⁴ Inndelingen kan også brukes på de ulike delene av Hjarvards teori.

2.2.1 Religiøse medier

Når det kommer til religiøse medier refererer Hjarvard i størst grad til media-organisasjoner og praksiser som i hovedsak er kontrollert og utført av religiøse aktører. Han påpeker at denne kategorien er mindre medialisert ettersom religiøse aktører i større grad har kontroll på kommunikasjonen.⁷⁵ I denne kategorien kommer derfor informasjonen direkte fra de religiøse aktørene, og kan derfor bli sett på som mest autentiske. Sissel Undheim presenterer eksempler som pavens twitterkonto, Visjon Norges facebookside og Den norske kirkes nettsider som eksempler på denne kategorien.⁷⁶

⁷¹ Undheim, Sissel. «Helt seriøst!? Om populærkultur i KRLE og Religion og Etikk», 22.

⁷² Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og refortrylling», 10.

⁷³ Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og refortrylling», 9.

⁷⁴ Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og refortrylling», 9.

⁷⁵ Hjarvard, Stig. «Three forms of mediatized religion», 28-31.

⁷⁶ Undheim, Sissel. «Helt seriøst!? Om populærkultur i KRLE og Religion og Etikk», 22.

Ingvild Gilhus beskriver denne kategorien som organisert religion projisert inn i offentligheten, for eksempel i form av gudtjenester på TV eller radio-andakter. Medieringen spiller derfor på lag med kirkens iscenesettelse av religion og kan derfor ses på som religion «der».⁷⁷ Den nyreligiøse bevegelsen har i mindre grad fysiske møtesteder, og bruker derfor i all hovedsak media som kommunikasjonskanal, om det så er gjennom videoer på YouTube, horoskop i ukeblader eller grupper i sosiale medier. Biografier og selvhjelpsbøker som er skrevet av nyreligiøse aktører kan også bli sett på som religiøse medier. Både Durek Verrett og Märtha Louise har skrevet bøker som i stor grad kommuniserer et nyreligiøst budskap. Verretts bok *Spirit Hacking* (Sjamanens Reise på norsk) kan bli sett på både som en biografi om Verretts reise som sjaman, men også som en selvhjelpsbok med mål om å «forvandle deg selv og lyse opp verden».⁷⁸ Budskapet i denne boken er blitt sterkt kritisert i norske media og har mye av skylden for den negative omtalen Verrett har fått. Boken kommuniserer vanlige nyreligiøse idéer som healing, tankens kraft og holisme, men ble likevel sett på som svært kontroversiell og planen om en norsk utgave ble utsatt etter at utgiver trakk seg på grunn av all kritikken. Dette resulterte i at Verrett selv endret mye av innholdet for å tilpasse seg det norske publikumet.

Både Verrett og Märtha Louise har også brukt sosiale medier flittig for å promotere sine meninger og tro. Etter mye kritikk måtte Märtha Louise blant annet opprette en ny konto på tjenesten Instagram etter at hun reklamerte for den planlagte turneen «Sjamanen og prinsessen» på kontoen *@princessmarthalouise*, den nye kontoen ble derfor kalt *@iam_marthalouise* der hun beskriver seg selv som «Agent of change, dedicated to let people know their true power through a social transformation starting with YOU reconnecting to your heart».⁷⁹ Den nye Instagram-kontoen kan bli sett på som mer privat ettersom hun deler mer av privatlivet sitt, samt nyreligiøse tanker på denne kanalen. Dette kommer tydelig frem i «bioen», altså beskrivelsen av kontoen der hun beskriver seg selv som en agent dedikert til å la folk få vite deres «sanne kraft». Kontoen har også en link til Märtha Louises nettside der man kan melde seg på kurs, workshops eller støtte prinsessens fond.

⁷⁷ Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og refortrylling», 11.

⁷⁸ Dette står på forsiden av boken.

⁷⁹ Instagram, bio til kontoen *@iam_marthalouise*

2.2.2 Journalistisk religion

Hjarvard nevner et skifte i nyhetsbildet der religion har blitt et voksende tema de siste årene. Han skriver at både religion og journalistikk er kommunikasjonsinstitusjoner som adresserer offentligheten for å påvirke folks verdenssyn, men normene og praksisen i de to institusjonene baseres på helt ulike syn.⁸⁰ Før ble religiøse diskurser først og fremst formidlet direkte av de institusjonelle religionene, men med journalistikkens fremvekst kom det et skifte.⁸¹ Religiøse diskurser ble etter hvert tatt opp av journalister og da fra et mer sekulært syn ettersom journalistene var forpliktet til sekulære verdier iboende i samfunnet og prøvde dermed å «modernisere» religion ved å kritisere disse diskursene og hendelser i de religiøse samfunnene.⁸² Hjarvard bruker først og fremst eksempler fra islam og kristendom for å forklare dette, men for nyreligiøsitet har det samme virkning. Sissel Undheim påpeker at denne kategorien ofte har fokus på konflikt og nevner pressens dekning av Durek Verretts forhold til Märtha Louise som eksempel på dette.⁸³ Det er tydelig at det er konflikt som er i fokus når dette blir tatt opp i media. Journalistene bestemmer i stor grad hva som er innenfor og hva som er utenfor, de skaper rammene for hvordan offentligheten skal oppfatte de religiøse diskursene. Journalistenes holdninger er derfor svært avgjørende for fremstillingen av nyreligiøsitet.

Ingvild Gilhus tar opp spesielt to tilfeller der nyreligiøsitet gjennom sentrale personer har blitt kritisert av pressen. Gilhus skriver at:

I journalistisk religion underkastes religion den dominerende diskursen i den offentlige sfæren og utsettes stort sett for et kritisk perspektiv. Dette avspeiler både sekulariseringsdiskursens grep om religion og et ønske om konformitet i religiøse spørsmål.⁸⁴

De to eksemplene Gilhus tar opp er Märtha Louise og Elisabeth Nordengs opprettelse av Astarte Education (Engleskolen) og tidligere kommunalminister Liv Signe Navarsetes bruk av zen-coach. I begge tilfellene ble det mye skriverier i pressen, spesielt om tro, viten og overtro. Gilhus påpeker at begge disse tilfellene var eksempler på at sekulære verdier, så vel som tradisjonelle kristne verdier ble utfordret.⁸⁵ Mye tyder på at når religion først blir omtalt av journalister er det ofte konfliktbaserte saker. En av de kanskje opplagte grunnene til dette er at

⁸⁰ Hjarvard, Stig. «Three forms of mediatized religion», 31.

⁸¹ Stout, Daniel A. *Media and Religion: Foundations of an Emerging Field*, 97.

⁸² Hjarvard, Stig. «Three forms of mediatized religion», 33.

⁸³ Undheim, Sissel. «Helt seriøst!? Om populærkultur i KRLE og Religion og Etikk», 22.

⁸⁴ Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og refortrylling», 11.

⁸⁵ Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og refortrylling», 11.

journalister er ute etter å selge det de skriver, de ønsker flest mulige lesere og de oppnår ofte dette ved å legge vekt på konfliktområder, om det så er hvordan nyreligiøsitet svindler folk eller konspirasjonsteorier om muslimer som ønsker å ta over den vestlige verden. Ofte er dette basert på småsaker som er tatt ut av kontekst, overdrivelser er et effektivt middel for å skaffe lesere. Likevel er det grunn til å tro at slike overdrivelser oftest er å finne i alternative medier og ikke etablerte. Cora Alexa Døving og Siv Ellen Kraft påpeker likevel at norske nyhetsmedier er tuftet på en hegemonisk forståelse av offentligheten som sekulær grunn, og at journalister (og andre bidragsytere) på det grunnlag overvåker kommunikasjonen og arresterer overtredelser.⁸⁶ Døving og Kraft kaller dette for «den sekulære vaktbikkjeordningen».⁸⁷ I praksis vil si at offentlige personer kan snakke åpent om sin egen tro og verdier, men de kan ikke begrunne saker på bakgrunn av denne troen. Mye av kritikken knyttet til Märtha Louise kan derfor ses ut ifra denne sekulære rammen, som hun ofte overskrider når hun åpent forteller om sin åndelighet og spirituelle overbevisninger.

2.2.3 «Banal religion»

Stig Hjarvards bruk av terminologi i denne kategorien er blitt spesielt kritisert. Knut Lundby mfl. valgte å bruke «populær religion» om banal religion ettersom ordet banal blir sett på som negativt ladet.⁸⁸ Siv Ellen Kraft uthever også termen som problematisk, og kritiserer Hjarvards kognitive tilnærming.⁸⁹ Det er likevel nyttig å ta opp Hjarvards siste kategori da det i stor grad spiller på nyreligiøse ideer og praksiser.

Hjarvard peker på to kategorier av mediasjangre innenfor det han kaller «banal religion», nemlig «factual entertainment» på tv og fiksjonsbasert drama som utspiller seg over ulike mediaplattformer som tv, bøker, filmer og dataspill.⁹⁰ I kategorien «factual entertainment» finner vi tv-programmer som *Åndenes makt*, *Den sjette sans* og *Oraklene*, som både har danske og norske versjoner. Flere av disse tv-programmene er svært populære i Norge, Anne Kalvig påpeker at *Åndenes Makt* hadde over 400 000 faste seere hver uke i 2009.⁹¹ *Åndenes Makt* går fortsatt på TV i 2021, og har over 15 sesonger. Man kan derfor se at slike programmer fortsatt er populære i dag. *Åndenes Makt* og flere av de andre tv-programmene

⁸⁶ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 11.

⁸⁷ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 10.

⁸⁸ Lundby et al. «Religion and the Media: Continuity, Complexity and Mediatization», 202; Lundby, Knut. *Religion i mediernes grep*, 207.

⁸⁹ Kraft, Siv Ellen. «Bad, Banal and Basic», 73.

⁹⁰ Hjarvard, Stig. «Three forms of mediatized religion», 37.

⁹¹ Kalvig, Anne. «TV Norge og Kanal Fem – Den nye tids bodbringerar», 45.

sentrerer i stor grad rundt klarsynte som gjør jobben sin på tv. Disse klarsynte er oftest aktører fra den nyreligiøse bevegelsen, programmene kan derfor gi en indikasjon på hvordan klarsynte jobber. I den norske versjonen av *Åndenes Makt* er en av de mest kjente aktørene for nyreligiøsitet med i alle sesongene. Lilli Bendriss omtaler seg som både klarsynt, spiritistisk medium, livsveileder og healer. Hun dekker derfor flere deler av det nyreligiøse landskapet. Hun var først å se i den norske versjonen av *Fornemmelse for mord* før hun gikk over til *Åndenes Makt*. I senere tid har hun også gitt ut bok, holdt foredrag og vært å se i flere andre norske tv-programmer.

Den andre kategorien er tv serier og filmer som *Ghost Whisperer*, *True Blood* og *the Twilight Saga* som handler om overnaturlige vesener og fenomen. Disse er fiksjonsbaserte og ikke hentet fra virkeligheten. Bøker som *Harry Potter* og dataspill som *World of Warcraft* går også under denne kategorien og spiller på det overnaturlige og magiske. Det er problematisk å plassere programmer som *Åndenes Makt* og *True Blood* som banal religion ettersom førstnevnte er et program basert på virkeligheten og virkelige hendelser mens sistnevnte er fiksjonsbasert. Kategorien «Banal religion» rommer derfor flere ulike ting som nyreligiøsitet, ritualer fra institusjonsbaserte religioner og temaer fra folkereligion og overtro. Liv Ingeborg Lied forklarte nettopp dette, og understreker at «banal religion» stort sett var en type religion som ble produsert av media. Det er en blanding av tradisjonell folkereligion, aspekter fra institusjonell religion og elementer fra historier, ideologier og symboler som ofte ikke ble sett på som religiøse.⁹²

Torunn Selberg brukte «folkelig religiøsitet» om det som befinner seg utenfor organiserte og anerkjente former for religion. Folkelig religiøsitet er uttrykk for religiøsitet som er knyttet til andre felt i samfunnet enn dem vi forbinder med religion, for eksempel populærkultur, turisme eller opplevelsesindustri.⁹³ Selbergs begrep folkelig religiøsitet er derfor et mer passende og nøytralt begrep for det Hjarvard kaller for «banal religion». Det er tydelig at banal religion i stor grad baseres på populærkulturelle medier. Banal religion spiller på følelser og skal virke oppsiktsvekkende for å fange oppmerksomheten.⁹⁴ Dette baseres altså på kognitive mekanismer. Slike mekanismer omfatter blant annet antropomorfiserende tendenser, for eksempel å snakke med de døde, rense hus for spøkelser eller kommunisere

⁹² Lied, Liv Ingeborg. «Religious Change and Popular Culture: With a Nod to the Mediatization of Religion Debate», 194.

⁹³ Selberg, Torunn. *Folkelig religiøsitet* (Oslo: Scandinavian Academic Press Spartacus, 2011), 10.

⁹⁴ Undheim, Sissel. «Helt seriøst!? Om populærkultur i KRLE og Religion og Etik», 22.

med engler.⁹⁵ Märtha Louise har påstått at hun både kan snakke med døde og kommunisere med engler, noe som ikke er blitt tatt godt imot av offentligheten. Det er derfor paradoksalt at programmer som *Åndenes Makt* er så populære mens prinsessens virksomhet stort sett blir hetset og omtalt negativt. Det skal likevel nevnes at selv om offentligheten gjennom media kritiserer Märthas nyreligiøse profil, er det mange spesielt i kommentarfelt på sosiale medier som kommer med støtteerklæringer til prinsessen.

2.3 Religion, tradisjon eller kultur? Det religiøse bildet i Norge

For å gi et klarere bilde av det religiøse bildet i Norge vil jeg i denne delen først diskutere to ulike teorier som henger tett sammen med sekulariseringsteorien om at folk blir mindre religiøse. Den første er Grace Davies teori om «vicarious religion», den andre er David Voas' teori om «fuzzy fidelity». Begge disse teoriene er tilpasset den europeiske sekulariseringsteorien og passer godt til nordmenns forhold til religion.

2.3.1 «Vicarious religion»

Begrepet «vicarious religion» kan direkte oversettes til vikarierende religion. Det Grace Davie legger i dette begrepet er at religion blir utført av en aktiv minoritet på vegne av et mye større antall medlemmer, som også godkjenner det denne minoriteten gjør.⁹⁶ Altså er det en minoritet av aktive medlemmer som representerer et større antall religiøse medlemmer som ikke er aktive. Davie påpeker likevel at vikarordningen kan fungere på forskjellige måter:⁹⁷

1. Kirken og kirkeledere utfører ritualer på vegne av andre;
2. Kirkeledere og kirkegjengere tror på vegne av andre;
3. Kirkeledere og kirkegjengere legemliggjør moralske verdier på vegne av andre;
4. Kirken kan tilby plass til vikarierende debatt om uløste spørsmål i moderne samfunn;

Alle disse fire kjennetegnene beskriver det norske systemet. I 2020 var det i overkant 3,6 millioner medlemmer i Den norske kirke,⁹⁸ av Norges samlede befolkning på 5,3 millioner vil dette si at omtrent to av tre er medlem. Antall faste kirkegjengere hver søndag er likevel svært

⁹⁵ Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og refortrylling», 12.

⁹⁶ Davie, Grace. «Vicarious Religion: A Methodological Challenge», 22.

⁹⁷ Davie, Grace. «Vicarious Religion: A Methodological Challenge», 23.

⁹⁸ Tall fra SSB, https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/statistikker/kirke_koetra

lavt. På grunn av Covid-19 situasjonen som brøt ut våren 2020 er tallene fra dette året mye lavere enn vanlig ettersom større sammenkomster ble forbudt i perioder med nedstenging av landet, dette gjaldt også religiøse arrangement. Konfirmasjoner ble utsatt, maksgranse på antall deltakere ved gravferd og dåp ble også kraftig redusert. Den største kirkedagen utenom slike spesielle begivenheter er julaften, men også denne dagen ble utfordrende for kirken ettersom smittetallet i Norge fortsatt var svært høyt i desember 2020. Kirken som vanligvis er åpen for alle ble derfor nødt å ha påmelding til gudstjenester, mange valgte også å arrangere digitale gudstjenester der folk kunne se gudstjenesten hjemme i stua.

Mange nordmenn blir døpt, konfirmert, gift og gravlagt i Den norske kirke. Grace Davie skriver blant annet at folk i de nordiske landene ser på medlemskap som en del av den nasjonale og religiøse identiteten.⁹⁹ De fleste i de nordiske landene betaler også skattepenger til kirken, noe som bidrar til et stort antall religiøse profesjonelle, musikere og godt bevarte kirkelige bygninger.¹⁰⁰ På tross av dette går ikke folk i nordiske landene i kirken på en jevnlig basis, mange er heller ikke troende.¹⁰¹ Davies begrep stemmer derfor i stor grad med situasjonen i Norge, spesielt det at kirkelige ledere og en minoritet tror på vegne av resten. Ritualer som dåp, konfirmasjon og vielser har stort oppmøte, mens andre ritualer som nattverd oftest blir utført av minoriteten av faste kirkegjengere.

Selv om Davies begrep ser ut til å stemme godt overens med situasjonen i Norge, har teorien fått en del kritikk. Steve Bruce og David Voas kritiserte særlig Davies utsagn om en majoritet som «godkjente» det minoriteten gjorde i religiøse sammenhenger.¹⁰² De konkluderte dette med at Davie leser for mye inn i denne godkjenningen, de poengterte at den aktive minoriteten og den passive majoriteten tilhører det samme historiske trossamfunnet, men at majoriteten like gjerne kunne være passive til hele den religiøse diskursen, i tråd med sekulariseringsteorien om at folk blir mindre religiøse.¹⁰³ Bruce og Voas påpekte også at selv om medlemstallene i de nasjonale kirkene er høy i de nordiske landene var ikke dette et tegn på vikarierende religion:

Appreciating the churches' contributions to cultural heritage and contemporary welfare enough to wish to preserve them does not make one (vicariously) religious, any more than

⁹⁹ Davie, Grace. *The Sociology of Religion: A critical Agenda* (Los Angeles: Sage, 2013), 143.

¹⁰⁰ Davie, Grace. *The Sociology of Religion: A critical Agenda*, 143.

¹⁰¹ Davie, Grace. *The Sociology of Religion: A critical Agenda*, 143.

¹⁰² Bruce, Steve og David Voas. «Vicarious Religion: An Examination and Critique», 244.

¹⁰³ Bruce, Steve og David Voas. «Vicarious Religion: An Examination and Critique», 244.

hoping that the local stately home is not turned into a carpet warehouse makes one a closet supporter of the aristocracy.¹⁰⁴

Bruce og Voas' største problem med teorien handler altså om at det ble lagt for mye vekt på hva den manglende religiøse deltakelsen betydde. De er sterkt kritiske til tanken om at majoriteten av medlemmer i kirkelige samfunn har et indre ønske om å være religiøse og at de overlater det religiøse ansvaret til en minoritet fordi de ikke ønsker å bruke tid på det selv. De ser ingen grunn til å utvide adjektivet «religiøs» til de som ikke har noen kontakt med kirken og ikke forstår seg selv som religiøs.¹⁰⁵

I et svar til Bruce og Voas påpekte Davie at vikarierende religion ikke er i opposisjon til sekulariseringsteorien, men «one factor among many in the continuing re-adjustment of religious life in modern Europe».¹⁰⁶ Davie skrev også at det absolutt klareste eksempelet på fenomenet var det som foregikk i de nordiske landene. Hun skriver at de færreste velger å melde seg ut av kirken, men fortsetter å støtte kirken økonomisk, på tross av de markant lave tallene på både kirkegang og mangel på ortodoks religiøs tro. Davie trekker derfor konklusjonen at de gjør dette fordi de håper institusjonene vil fortsette å eksistere for mange ulike årsaker.¹⁰⁷ Et kanskje bedre uttrykk for situasjonen i Norge er «believing in belonging», som Anders Bäckström brukte om det svenske tilfellet i et svar til Grace Davie.¹⁰⁸ Å være medlem av Den norske kirke er kanskje et større kulturelt fenomen enn religiøst, det er viktig for den nasjonale identiteten og nordmenns forståelse av en felles religiøs arv som mange mener er viktig å opprettholde. Kirken er også en arena for tradisjon, for mange nordmenn er det viktig å opprettholde denne tradisjonen, selv om de ikke tror på samme måte som før.

2.3.2 «Fuzzy Fidelity»

David Voas' teori om «fuzzy fidelity» minner mye om Grace Davids teori om vicarious religion, men den er kanskje enda mer tilpasset den norske modellen og inkluderer nyreligiøsitet i større grad. Det Voas legger i begrepet er at mennesker i Europa er interessert i kirkelige vielser og begravelser, julefeiring og andre lokale feiringer i regi av kirken, dette på tross av at den kristne tro er i en nedgående trend.¹⁰⁹ Selv om de ikke tror direkte på det kristne budskapet, tror de fortsatt det «finnes noe der ute». Voas påpeker at folk til en viss

¹⁰⁴ Bruce, Steve og David Voas. «Vicarious Religion: An Examination and Critique», 254.

¹⁰⁵ Bruce, Steve og David Voas. «Vicarious Religion: An Examination and Critique», 257-258.

¹⁰⁶ Davie, Grace. «Vicarious Religion: A Response», 264.

¹⁰⁷ Davie, Grace. «Vicarious Religion: A Response», 266.

¹⁰⁸ Bäckström, Anders. «Believing in Belonging. The Swedish Way of Being Religious».

¹⁰⁹ Voas, David. «The Rise and Fall of Fuzzy Fidelity in Europe», 161.

grad identifiserer seg med kristne verdier, men de er ikke særlig forpliktet på troen. De har likevel en viss lojalitet til den kristne tro som tradisjon.¹¹⁰ Dette passer derfor det norske religiøse bildet godt, som jeg har nevnt tidligere ser de fleste nordmenn på det å gå i kirken og utføre visse livsløpsritualer i kirken mer som tradisjon enn en religiøs forpliktelse. Det er likevel mange som ikke direkte benekter at det ikke finnes en slags høyere makt der ute, men at bildet av denne makten ikke er helt slik som det blir forklart i Bibelen. Dette legger til rette for multireligiøse aktører som Märtha Louise, som både er til stede i det kirkelige rom, men også beveger seg i det nyreligiøse landskapet. Mange vil ofte si de ikke er religiøse, men heller spirituelle, men likevel være medlem av kirken fordi dette er tradisjon.¹¹¹ I Norge kan man for eksempel tenke at mange som beveger seg innenfor det nyreligiøse feltet også er medlem av Den norske kirken, men dette tilfredsstiller ikke behovet for spiritualitet i stor nok grad. Disse personene havner ofte i det nyreligiøse miljøet der de finner likesinnede og oppnår dermed et miljø som tilfredsstiller spirituelle behov man muligens ikke får i kirken.

Voas viser til en undersøkelse utført i Europa som viste at mange personer tror på høyere makter, men ikke bare på institusjonelle religiøse idéer. Voas nevnte eksempler som horoskop, klarsynthet og ånder, men også at 25% av deltakerne hadde svart at de trodde på reinkarnasjon.¹¹² Selv om så mange mennesker svarte at de trodde på reinkarnasjon betyr det nødvendigvis ikke at de er interessert i for eksempel buddhistiske doktriner, men denne idéen virker kanskje mer appellerende for noen mennesker enn den kristne tanken om himmel og helvete. Nyreligiøsitet legger til rette for nettopp slike sammensmeltinger av ulike religiøse og spirituelle overbevisninger, ettersom dette er en type religiøsitet som ikke er organisert og man på mange måter kan gjøre til sin egen. Voas skiller videre mellom to ulike typer «fuzzy» kristne, den første kaller han for populær heterodoksi. Det vil si at folk er opptatt av skjebne, etterliv og høyere makter, som i stor grad bryter med kristne doktriner. Populær heterodoksi kombinerer gjerne elementer av astrologi, reinkarnasjon, divinasjon, magi, folkereliøsitet og konvensjonell kristendom. Voas kaller denne formen for lite sammenhengende, men påpeker at de som tilhører denne kategorien stort sett ikke reflekterer så dypt over deres eget verdenssyn.¹¹³

¹¹⁰ Voas, David. «The Rise and Fall of Fuzzy Fidelity in Europe», 161.

¹¹¹ Voas, David. «The Rise and Fall of Fuzzy Fidelity in Europe», 162.

¹¹² Voas, David. «The Rise and Fall of Fuzzy Fidelity in Europe», 161.

¹¹³ Voas, David. «The Rise and Fall of Fuzzy Fidelity in Europe», 162.

Den andre kategorien er mer opptatt av egen spiritualitet og åndelige søken. Voas påpeker at denne kategorien er mer selvsentrerende og at personer ofte finner sin egen religion.¹¹⁴ Denne typen er blitt kalt «Sheilaists» eller «Sheilaism» etter en respondent brukte dette om sin egen religion.¹¹⁵ Respondenten, kalt "Sheila Larson" forklarte dette med: «I believe in God. I'm not a religious fanatic. I can't remember the last time I went to church. My faith has carried me a long way. Its Sheilaism. Just my own little voice».¹¹⁶ Sheila er nok en person som passer inn i kategorien «believing without belonging», hun tror på den kristne gud, men er ikke aktiv i det kirkelige rom. Sheila gjør troen til sin egen ved å ta med ulike ting som passer henne, både fra kristendom og nyreligiøsitet. Det er grunn til å tro at personer som Sheila er enda mer forpliktet til troen sin enn det personer som tilhører populær heterodoksi er.

2.4 Den kristne kulturarvens påvirkning

Et siste fenomen som er nyttig å nevne er hvordan det som blir kalt «den kristne kulturarven» påvirker medialiseringen av religion. Jeg har tidligere diskutert hvordan media er påvirket av sekulære rammeverk når de omtaler religion, dette har blitt kalt den sekulære vaktbikkjeordningen. Dette betyr ikke at det norske media ikke er påvirket av den regjerende religiøse diskursen i Norge, det som blir kalt den «kristne kulturarven» er svært sentral når religion blir tatt opp i media. Siv Ellen Kraft diskuterer dette begrepet i boka *Religion i pressen*. Hun nevner at den kristne kulturarven ble norsk i løpet av 1990-tallet, og har siden det i stor grad handlet om nasjonale røtter og norskhetens grunnvoller.¹¹⁷ Det handler derfor i stor grad om norsk identitet og kultur, som blir koblet tett sammen med kristendommen. Det er likevel usikkert hva som er arvet. Kraft nevner blant annet bordbønn i barnehager, kirkebygg og begravellespraksiser som eksempler på det man har arvet. Men i all hovedsak dreier det seg om immaterielle størrelser, om idéer, kunnskap og verdier.¹¹⁸ Om man først skal starte med begrepet kulturarv kan det bli enklere å finne ut det helhetlige omfanget av den kristne kulturarven.

I artikkelen «Hva er norsk kulturarv?» trekker Terje Nordby flere interessante linjer. Han nevner blant annet definisjonen til Norsk Kulturråd:

¹¹⁴ Voas, David. «The Rise and Fall of Fuzzy Fidelity in Europe», 162.

¹¹⁵ Bellah et al. *Habits of the Heart: Individualism and Commitment in American Life*, 221.

¹¹⁶ Bellah et al. *Habits of the Heart: Individualism and Commitment in American Life*, 221.

¹¹⁷ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 79.

¹¹⁸ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 79.

Kulturarven er den historiske plattformen et samfunn er bygget på. Kulturarv handler både om kulturminner, fornminner, mat, musikk, kunst, litteratur, dans, håndverk og tradisjoner. Mange andre ting inkluderes også i begrepet kulturarv. Gamle bygninger er en del av kulturarven, det samme er ting som bunader, seterdrift og nasjonale høytider. Språket og bruksgjenstander er også en del av kulturarven, og mange kulturelle verdier er immaterielle verdier.¹¹⁹

Nordby nevner at kulturarv alltid omtales som noe positivt. Man velger opplysningstidens tanke om kultur som noe fint, og som danner siviliserte mennesker. Han nevner også at når det snakkes om å bevare vår kultur mot påvirkningskraft fra andres kultur, ligger det implisitt at *vi* er bedre enn *dem*.¹²⁰ Dette er kanskje grunnlaget til kulturarven, når det snakkes om den *kristne* kulturarven drar man religion inn i ligningen. Kristendom er en stor del av kulturarven i Norge, og det har den vært i nesten tusen år. Når innvandringen startet til Norge, som brakte med seg andre religioner var det derfor naturlig for nordmenn å være kritisk til disse ukjente religionene, mange tenkte nok også at kristne og kristendommen var mye bedre enn disse ukjente tradisjonene. Dette var kanskje spesielt tilfelle i det politiske partiet Fremskrittspartiet. Siv Ellen Kraft forklarer hvordan Fremskrittspartiet allerede på 1990-tallet var godt etablert som det mest innvandringskritiske partiet på Stortinget, men fra 2000-tallet fikk kritikken en kristen ramme som var tett koblet opp mot den kristne kulturarven.¹²¹ Fremskrittspartiets største problem med Islam var for eksempel at i Islam var normen å blande sammen religion og politikk, dette truet liberale, vestlige og kristne verdier.¹²² Paradoksalt sett ble ikke Fremskrittspartiets kristne ramme sett på som en blanding av religion og politikk, det de mente var at partigrunnlaget var kristent men ikke religiøst.¹²³ Knut Lundby understreker begrepets særlige politiske karakter i boka *Religion i medienes grep* (2021), han påpeker at det handler om formatering og medialisering både i en tradisjonsrettet og en innvandringskritisk retning.¹²⁴

Fremskrittspartiets holdning til kristendom som ikke noe religiøst, men som grunnleggende verdier er et godt eksempel på hva som legges i den kristne kulturarven. Det gjenspeiler også det religiøse bildet i Norge der flestparten av nordmenn er medlem av Den norske kirke, men ikke betegner seg som religiøse. De norske mediehusene bruker også til en viss grad den

¹¹⁹ Nordby, Terje. «Hva er norsk kulturarv?», 96-97.

¹²⁰ Nordby, Terje. «Hva er norsk kulturarv?», 97.

¹²¹ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*, 84.

¹²² Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*, 85.

¹²³ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*, 85.

¹²⁴ Lundby, Knut. *Religion i medienes grep*, 160-161.

kristne kulturarven som rammeverk når andre religiøse diskurser blir omtalt i media. Siv Ellen Kraft begrunner dette med at den kristne kulturarven er medievennlig med hensyn til form og estetikk, men den er også egnet for å omgå det sekulære vaktbikkjebarmometeret.¹²⁵ Kraft mener at den kristne kulturarven ikke er religion i begrepets alminnelige forstand, men det er en slags ramme formidlet av offentlige instanser som skolen og tilgjengelige mediekanaler.¹²⁶ Dette rammeverket basert på den kristne kulturarven som mediene bruker er høyst synlig når Märtha Louise og Durek Verrett blir omtalt i pressen. Det de driver med blir omtalt som unormalt og nytt, det er business og ikke religion. Ofte blir den høye prisen på healing og billetter til workshops nevnt i denne sammenhengen, det er lureri og svindel fordi det koster mye penger, og det ikke finnes noen beviser på at denne type behandlinger har noen virkning. Det er mulig at mediene ikke gjenkjenner nyreligiøsitet som religion, dette kan henge sammen med den grunnleggende tanken om at religion skal og bør være gratis. Det koster ikke penger å delta på gudstjenester i Den norske kirke, som medlem har man også mulighet å utføre ritualer som dåp, vielse og begravelse uten å betale. Det må likevel nevnes at betalingen skjer i form av skatt, dermed blir det ikke helt riktig at religion er gratis. Nyreligiøsitetens mangel på organisering og gjenkjennelige ritualer bidrar nok også til at den oftest ikke blir omtalt som religion. Det viker fra norske verdier formet av den kristne kulturarven. Nyreligiøsitet er derfor et godt eksempel på hvor tydelig dette rammeverket er i Norge.

¹²⁵ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*, 96.

¹²⁶ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 96.

Kapittel 3: Metodisk tilnærming

Dette prosjektet skulle i utgangspunktet være en sammenlignende oppgave som så på fremstillingen av Märtha Louise og Durek Verrett i to ulike medier, i avisen VG og kjendismagasinet Se&Hør. Etter å ha samlet og lest en del av artiklene, kom det frem at begge disse mediene i stor grad inkluderte uttalelser ML/DV hadde skrevet på Instagram. Sjeldent hadde avisen eller magasinet fått til egne intervjuer med dem, og de valgte heller å bruke det de to skrev i sosiale medier som svar i artiklene. Oppgavens fokus ble derfor flyttet over til hva avisen skriver om ML/DV, og hva de selv skriver på Instagram. Ved å flytte fokus fra Se&Hør til Instagram, som var den sosiale-mediekanalen ML/DV brukte mest, kunne jeg undersøke både fra journalistisk synspunkt, og aktørenes synspunkter. På denne måten kunne jeg også inkludere mer av Stig Hjarvards tredelte medialiseringsteori. Utgangspunktet ble derfor hvordan de nyreligiøse aktørene Märtha Louise og Durek Verrett ble fremstilt i avisen VG og hvordan de selv fremstilte nyreligiøsitet og seg selv på Instagram. Materialet ble analysert kvalitativt, så jeg kunne diskutere de ulike funnene dypere enn hva en kvantitativ analyse hadde tillatt. For å få best mulig oversikt over materialet ble det også brukt kvantitative verktøy som koding og telling av materialet. Dette kapittelet gjør rede for fremgangsmåten og forklarer prosessen med utvelgelse av materiale og datainnsamlingen. Til slutt vil jeg redegjøre for eventuelt etiske utfordringer knyttet til dette prosjektet.

3.1 Innsamling og utvelging av materialet

Da dette prosjektet ble startet var det bestemt at alle artikler fra VG som nevnte Märtha Louise og/eller Durek Verrett skulle inkluderes i analysen. Det viste seg etter hvert at det var flere av disse som handlet mer om kongehuset, familiære forhold eller andre ting som ikke var relevant for oppgaven, og ble derfor ekskludert.¹²⁷ Kriteriene for at artiklene skulle være relevante ble derfor:

1. Artikkelen nevner enten Märtha Louise eller Durek Verrett.
2. Artikkelen nevner deres virksomhet, tro eller andre ting som direkte eller indirekte har noe med nyreligiøsitet å gjøre.

¹²⁷ Ettersom eksmannen til Märtha Louise, Ari Behn, gikk bort desember 2019 var det en del artikler knyttet til dette som måtte utelates fra analysen.

Alan Bryman kaller dette *hensiktsmessig utvalg* (purposive sampling), som går ut på at man velger materialet ut fra kriterier som kan hjelpe til å besvare forskningsspørsmålene.¹²⁸

For å ikke utelate artikler som kunne være av relevans, brukte jeg programmet Retriever, som jeg hadde tilgang til gjennom UiB, til å søke opp artiklene. Jeg brukte søkeordet «Märtha Louise», og brukte dato-begrensningen mars 2019 – august 2020. Jeg gikk videre gjennom alle artiklene i VG og skrev ned overskrift, dato og lenke til artiklene i et separat dokument så jeg lett kunne finne dem igjen senere. Jeg valgte å lese artiklene på VGs nettsider, i stedet for å lese dem i Retriever, da jeg syntes det var tungvint å bruke Retriever til å finne igjen artikler.

Instagram-innlegg var noe mer utfordrende å få et godt overblikk over. Det var også svært tidkrevende ettersom jeg ikke hadde noe program som Retriever til å søke opp innleggene. Instagram har ingen funksjon som gjør det mulig å søke opp innlegg fra spesielle tidsperioder, så den beste løsningen var å bla gjennom alle innleggene til jeg kom til det aktuelle tidsrommet. Durek Verrett har over 4000 innlegg på sin profil (@shamandurek). Jeg bladde meg derfor helt ned til første innlegg fra mars 2019, og gikk derfra gjennom alle innleggene opp til august 2020. Av disse valgte jeg ut 38 som mest aktuelle. Det var vanskeligere å finne kriterier til Instagram-innleggene slik det var til avis artiklene. De fleste av Verretts innlegg kunne ses på som relevante. I tillegg til å legge ut bilder med tilhørende tekst, legger han også ofte ut videoklipp på Instagram. Ettersom jeg først og fremst skal drive med tekstanalyse valgte jeg å utelate en del innlegg som inneholdt videoklipp. Andre innlegg som ble utelatt var små, korte setninger som ikke hadde noe spesiell analytisk verdi. Innlegg som ikke hadde noen referanser til nyreligiøsitet, ble også valgt bort for å begrense materialet. De innleggene som ble valgt ut, ble skrevet ned i et eget dokument med overskrift, dato og et kort sammendrag bestående av stikkord om hva innlegget handlet om.

Märtha Louise har 442 innlegg på sin offentlige Instagram-profil (@princessmarthalouise).¹²⁹ Ettersom dette var betydelig mindre innlegg enn Verrett var det derfor enklere å bla seg ned til mars 2019, og gå gjennom alle innleggene frem til august 2020. I dette tidsrommet valgte jeg ut 23 innlegg som var mest aktuelle, dette var omkring halvparten av Instagram-innleggene i tidsrommet. På Märtha Louises Instagram var det lettere å velge ut materialet.

¹²⁸ Bryman, Alan. *Social Research Methods* (Oxford: Oxford University Press, 2016), 410.

¹²⁹ Märtha Louise måtte slutte å bruke denne profilen for sin kommersielle virksomhet i august 2019, men det var likevel et par aktuelle innlegg som ble publisert etter dette.

Hun har blant annet en bedrift kalt Hest360, som fokuserer på å samle hestemiljøet i Norge. Hun publiserer derfor mye hesteinnhold på Instagram. Disse innleggene, samt innlegg som inkluderte familien og venner ble utelatt.

Den kommersielle profilen til Märtha Louise (@iam_marthalouise), ble opprettet midt i det aktuelle tidspunktet.¹³⁰ Denne profilen har i overkant av 100 innlegg og var derfor lettere å bla gjennom. Det var likevel mye av innholdet som ikke var særlig relevant for forskningsspørsmålene på denne profilen. Også her ble det delt mye hesteinnhold, i tillegg til private bilder av familie og venner. Det ble derfor valgt ut 17 aktuelle innlegg fra denne kontoen. Innleggene fra Märtha Louises to profiler ble skrevet ned på samme måte som Verretts.

For å få god oversikt over materialet benyttet jeg kvantitative tilnærminger, men valgte å analysere dem kvalitativt. Den kvantitative delen av analysen gikk ut på å kategorisere og samle materiale, det ble derfor utarbeidet et kodeskjema som skulle gi en bedre oversikt, samt spore tendenser og fenomener i materialet. Da disse hadde blitt samlet, ble materialet videre analysert kvalitativt.

Etter utvelgingsfasen endte det opp med 25 avisartikler i VG og 78 Instagram innlegg fra profilen til Durek Verrett og Märtha Louises to profiler. Både avisartiklene og Instagram-innleggene er fra tidsrommet mars 2019 til august 2020.

3.2 Valg av metode: Kvalitativ innholdsanalyse

Den kvalitative innholdsanalysen har mye til felles med den kvantitative varianten ettersom man skal konstruere kategorier og koder gjennom å lese teksten. Forskjellen er at det her ikke opprettes kategorier og koder i forkant av undersøkelsen. Målet med den kvalitative undersøkelsen er å opprette disse kategoriene og kodene underveis i analysen. Ved å lese teksten nøye, flere ganger og på forskjellige måter kan nye vinklinger og temaer dukke opp. Alan Bryman påpeker at kvalitativ innholdsanalyse er den mest utbredte fremgangsmåten innenfor kvalitativ analyse av dokumenter. Den handler om å belyse underliggende temaer i materialet.¹³¹ Ettersom et av forskningsspørsmålene fokuserer på om Märtha Louise og Durek Verrett som nyreligiøse aktører blir ensidig og kritisk fremstilt i avisen VG, er kvalitativ innholdsanalyse et naturlig valg for å kunne svare på dette. Det er også en passende metode til

¹³⁰ Ble opprettet i august 2019 etter mye kritikk om publisering av kommersielt innhold på den offisielle prinsesse-kontoen.

¹³¹ Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 563.

å analysere hvordan Verrett og Märtha Louise fremstiller seg på Instagram, samt bruke Stig Hjarvards medialiseringsteori som verktøy til å belyse materialet.

Kvalitativ innholdsanalyse er mye brukt i forskning om sosiale medier. Bryman nevner blant annet Christopher J. Schneider og Daniel Trotters undersøkelse av Facebooks rolle i Vancouver opptøyene i 2011. Der ble det benyttet kvalitativ innholdsanalyse, og de valgte å lagre alle Facebook-innleggene i et dokument så de enkelt kunne søke opp nøkkelord og setninger. Dette var hjelpsomt for å bli kjent med materialet og enkelt finne nøkkelbegreper.¹³² For å gjøre det enklere å analysere Instagram-innleggene nøye, fulgte jeg Schneider og Trotters eksempel og lagret innleggene i et dokument så jeg enkelt kunne lese dem og eventuelt søke opp ord og setninger i dokumentet.

3.2.1 Kvantitative verktøy

Etttersom det var et stort antall artikler og Instagram-innlegg som skulle kategoriseres, valgte jeg å ta i bruk kvantitative verktøy for å få mer oversikt, samt få et innblikk i generelle tendenser i materialet. Jeg valgte å fokusere på begreper og karakteristikk som jeg videre kunne analysere kvalitativt. Kvantitativ innholdsanalyse blir mye brukt for å finne karakteristikk i massemedierte og offentlige tekster.¹³³ Jeg valgte derfor å ta i bruk dette som et verktøy, men lot være å analysere kvantitativt. Alan Bryman skriver at det er vanlig å analysere tematisk i innholdsanalyse, men dette krever mer av forskeren ettersom man da også må undersøke latent innhold. Dette krever derfor nøye undersøkelse for å komme under overflaten og svare på de dypere spørsmålene.¹³⁴ For å finne ut hvilke begreper og karakteristikk som gikk igjen i materialet brukes ofte et kodeskjema med forhåndsbestemte kategorier.¹³⁵ Etttersom avisartiklene og Instagram-innleggene er såpass forskjellig utformet, opprettet jeg to ulike kodeskjema, et til avisartiklene og et annet til sosiale medier. Grunnen til dette var at det ble vanskelig å bruke samme koder da jeg undersøkte forskjellige ting på Instagram enn det jeg gjorde i avisartiklene. Selv om begge beskriver nyreligiøsitet og nyreligiøse aktører, så er vinklingen forskjellig. Avisartiklene er skrevet av journalister og har derfor en helt annen intensjon og vinkling enn Instagram-innleggene som er skrevet av nyreligiøse aktører.

¹³² Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 564.

¹³³ Nelson, Chad og Robert H. Woods, Jr. «Content Analysis», 110.

¹³⁴ Bryman, *Social Research Methods*, 292.

¹³⁵ Bryman skriver at koding er avgjørende i innholdsanalyse og at det er to hovedelementer i denne prosessen. Det første er å lage selve kodeskjema, den andre er å lage en kode manual som forklarer de valgte kodene. Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 293.

3.2.2 Analyse av avisartiklene

Når det gjelder avisartiklene, var jeg mest opptatt av å undersøke hvordan de beskrev nyreligiøsitet gjennom aktørene Märtha Louise og Durek Verrett og i hvilken grad de var vinklet negativt. Medieomtalen av ML/DV hadde vekket interessen min når den pågikk. Inntrykket mitt var at de for det meste ble vinklet negativt og ensidig, men jeg var åpen for at dette ikke stemte da jeg begynte analysen. Wade Clark Roof skriver at kontinuerlig selvrefleksivitet og *epochè* (klamming) av egne fordommer bidrar til å minke sjansen for *bias* eller feiltolkninger fra forskerens side.¹³⁶ For å best mulig svare på forskningsspørsmålene, opprettet jeg et kodeskjema som i størst grad fokuserte på begreper og karakteristikker. Kodene til avisartiklene ble derfor delt inn i tre kategorier der første kategori fokuserte på hva slags artikkel det var, altså om den var skrevet i VG Rampelys som er VGs egen kjendisavis, eller i en av delene til VGs hovedavis. De resterende kodene var VG Meninger, VG Nyheter og VG Bok, som tilsvarer tre deler av denne avisen.

For å finne ut om artikkelen var vinklet negativt, brukte jeg neste kategori til å undersøke hvordan «tonen» i artikkelen var. Dette er en vanlig praksis i koding, spesielt ved analysering av nyheter. Forskeren leser nyhetssaken og plasserer tonen som negativ, nøytral eller positiv.¹³⁷ Dette kan gjøres på forskjellige måter, der en av dem er å velge flere nøkkelord som skal tolkes negativt eller positivt.¹³⁸ Det ble derfor valgt ut koder som ble tolket negativt ved å enten fokusere på negative deler av nyreligiøsitet eller gir Verrett og Märtha Louise negative karakteristikker. Disse kodene er svada/banalt, penger/økonomi, selvutnevnt/selverklært sjaman og kjærlighet. De tre første kodene tolkes negativt mens den siste tolkes positivt. En artikkel som stempler nyreligiøsitet som svada eller banalt, blir tolket negativt ettersom dette ikke anerkjenner nyreligiøsitet som religion. I følge Store Norske Leksikon er en banalitet noe dagligdags, betydningsløst eller uoriginalt.¹³⁹ Svada betyr ordflom eller tomme fraser.¹⁴⁰ Man kan derfor konkludere at både svada og banalt refererer til noe betydningsløst, nyreligiøsitet blir derfor sett på som noe man ikke bør bry seg om.

En artikkel som fokuserer på det økonomiske ved nyreligiøsitet blir også oppfattet negativt. Ikke at økonomi er noe negativt i den forstand, men når det blir satt i sammenheng med

¹³⁶ Roof, Wade Clark. «Research design». 76.

¹³⁷ Boukes, Mark, Bob van de Velde, Theo Araujo og Rens Vliegthart. «What's the Tone? Easy Doesn't Do It: Analyzing Performance and Agreement Between Off-the-Shelf Sentiment Analysis Tools», 84.

¹³⁸ Boukes, Mark, Bob van de Velde, Theo Araujo og Rens Vliegthart. «What's the Tone? Easy Doesn't Do It: Analyzing Performance and Agreement Between Off-the-Shelf Sentiment Analysis Tools», 84.

¹³⁹ Store norske leksikon, s.v. «Banalitet» av Carina Nilstun. 08.03.2021. <https://snl.no/banalitet>

¹⁴⁰ Store norske leksikon, s.v. «Svada» av Dag Gundersen. 08.03.2020. <https://snl.no/svada>

nyreligiøsitet, blir det gjerne oppfattet negativt. Grunnen til dette er den rådende tanken om at «ekte religion» skal være gratis.¹⁴¹ Igjen blir ikke nyreligiøsitet oppfattet som religion, men som en svært dyr form for alternativ behandling, noe det også er i noen tilfeller. Lisbeth Mikaelsson forklarer at dette er en utbredt autentisitetensnorm som fører til at kjøp og salg der religion er involvert møtes med skepsis og fordømmelse.¹⁴² Mikaelsson skriver videre at i et land som Norge der religion i stor grad blir finansiert over skatteseddelen, slik at kirkens økonomi ikke umiddelbart er synlig for folk flest, er det lett å mene at religion bør være noe idealistisk og ikke en inntektskilde og forbruksvare.¹⁴³ Mikaelsson trekker likevel frem at denne tanken er i endring, og at aktører som Märtha Louise er et «parade-eksempel på at tidene forandrer seg».¹⁴⁴ Folk blir mer åpne for alternativ spiritualitet og nyreligiøse tanker.

Om artikkelen nevner Durek Verrett som en selvutnevnt eller selverklært sjaman blir dette også oppfattet negativt. Dette blir tolket negativt da VG viser tydelig skepsis til Verretts rolle som sjaman, og betrakter ham ikke som en sjaman i ordets egentlige forstand. VG har tidligere skrevet artikler om samiske sjamaner som ikke blir omtalt som selvutnevnt/selverklært. I introduksjonskapittelet trakk jeg frem eksempelet om sjamanen Ailo Gaup i denne sammenhengen. Det er god grunn til å tro at Gaup har mer kredibilitet ettersom han tilhører den nordiske urbefolkningen, dette gir blant annet legitimitet i form av tradisjonell og autentisk religiøsitet.¹⁴⁵ Det skal likevel nevnes at han også fikk utdanning til å bli sjaman av Michael Harner.¹⁴⁶ Verrett har aldri hevdet at han er blitt sjaman av seg selv, han skriver både på sin egen nettside og i boken *Spirit Hacking* at han har gjennomgått flere år med trening. Verrett kaller seg også sjette generasjons sjaman, dette er noe som har gått i arv til ham. Media stempler ham likevel som selvutnevnt/selverklært, og anerkjenner ikke at han har arvet tittelen og gjennomgått år med trening til å bli sjaman. Dette er en diskusjon om definisjonsmakt og legitimitet. Gaup som del av den nordiske urbefolkningen hadde mer kredibilitet, og hans religion kunne spores tilbake til forfedrene hans. Dette ble gjenkjent av media og akseptert. Verrett som amerikaner har ikke samme gener, han har en annen kulturell bakgrunn som ikke blir gjenkjent på samme måte. Selv om både Gaup og Verrett plasseres innenfor nysjamanisme som spiller på nyreligiøse tanker, er det forskjell i deres kulturelle bakgrunn som så forskjellsbehandles av media.

¹⁴¹ Mikaelsson, Lisbeth. «Salg av spiritualitet», 74.

¹⁴² Mikaelsson, Lisbeth. «Salg av spiritualitet», 74.

¹⁴³ Mikaelsson, Lisbeth. «Salg av spiritualitet», 74.

¹⁴⁴ Mikaelsson, Lisbeth. «Salg av spiritualitet», 74.

¹⁴⁵ Fonneland, Trude og Siv Ellen Kraft. «New Age, Sami Shamanism and Indigenous Spirituality», 133.

¹⁴⁶ Fonneland, Trude. «Contemporary Sami-shamanism in Norway», 208.

En av kodene, «kjærlighet», ble sett på som positiv ettersom det er artikler som vektlegger kjærlighetsforholdet og ikke de mer «negative» sidene ved Märtha Louise og Durek Verretts forhold. Om artiklene ikke nevnte noen av disse kodene, ble de oppfattet som «nøytrale».

Den siste kategorien omhandlet begreper. Målet var å kartlegge hvilke begreper som ble hyppigst brukt av journalistene. Disse ble valgt ut etter en kjapp gjennomgang av materialet der jeg skrev ned alle begreper som var nevnt. De som var av størst interesse i forhold til forskningsspørsmålet ble valgt ut. Begrepene er henholdsvis «religion», «meditasjon», «folkelig religiøsitet», «alternativ behandling», «sjaman», «nyreligiøsitet/ new age», «rotore atomer», «åndelig/ spirituell» og «sjel». Dette var av interesse først og fremst for å se om journalistene definerte nyreligiøsitet som religion eller ikke, men også om de brukte det religionsvitenskapelige begrepet «nyreligiøsitet» eller om de brukte «åndelighet/spirituell» eller «alternativ» som ofte blir brukt av personer innad det nyreligiøse miljøet. Resten av begrepene handlet stort sett om hva ML/DVs form for nyreligiøsitet gikk ut på. Hovedpoenget med dette var å se hvordan journalistene forholdt seg til disse begrepene, om de brukte dem selvstendig eller i forbindelser med uttalelser og sitater.

Etter at de ulike begrepene og karakteristikene er blitt presentert og analysert, vil siste del av analysen gå dypere inn i materialet for å trekke sikrere konklusjoner. Denne delen vil ta opp de generelle trekkene som ble funnet i den første analysen, og diskutere dem i lys av forskningsspørsmålet om ML/DV blir kritisk og ensidig fremstilt i VG. Diskusjonen vil derfor sentrere rundt temaer som er tatt opp i media, og om disse temaene har vært preget av ensidig og kritiske fremstillinger.

3.2.2 Analysering av Instagram-innlegg

Alan Bryman skriver at det å bruke sosiale medier til analyse kan være utfordrende, blant annet fordi flere tjenester har begrensninger på hvor langt innholdet kan være.¹⁴⁷ Instagram har en begrensning på 2200 tegn, som er betydelig flere tegn enn henholdsvis Twitter som har en begrensning på 140 tegn. Det var derfor godt grunnlag for å drive innholdsanalyse på Instagram. Det ble laget et eget kodeskjema til Instagram, som også var delt inn i 3 ulike kategorier, slik som avisartiklene. Den første kategorien handlet om hva slags type innlegg det var. Disse ble delt i 6 ulike koder, «reklame», «privat», «promotering», «nyreligiøst

¹⁴⁷ Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 558-559.

innhold», «tanker/filosofisk innhold» og «hyllest». Reklame og promotering er begge ganske like av natur, men jeg valgte å skille dem ettersom promotering først og fremst siktet til promotering av andres arrangement eller personer som ML/DV ønsket å fremme av ulike grunner. Reklame gikk i størst grad ut på å reklamere for egne produkter, bøker og arrangement. Nyreligiøst innhold og tanker/filosofisk innhold ligner også, men jeg opprettet likevel to forskjellige kategorier. Dette ble først og fremst gjort fordi nyreligiøst innhold direkte siktet til nyreligiøsitet mens tanker/filosofisk innhold var mer indirekte knyttet til nyreligiøsitet. Durek Verretts innlegg er stort sett direkte knyttet til nyreligiøst budskap, mens Märtha Louise oftest har et mer indirekte budskap knyttet til nyreligiøsitet som kanskje virker mer «skjult» for utenforstående. Private innlegg refererte stort sett til bilder av familie, venner eller kjærlighetserklæringer mens hyllest kunne være hyllest til andre nyreligiøse aktører eller familie/venner for sitt arbeid på det nyreligiøse markedet. Dette var opprinnelig innlegg som ble utelatt i utvelgingsfasen, men ettersom media blant annet trekker frem kjærlighetserklæringer ML/DV har skrevet til hverandre på Instagram, valgte jeg å ta med et par slike innlegg for å vise hvordan de også brukte nyreligiøse begreper i private innlegg.

Til neste kategori valgte jeg å fokusere på hvilket publikum innlegget er ment for. Douglas E. Cowan fremhever noen viktige spørsmål forskeren bør stille når man bruker internett som forskningsmaterialet. Blant annet hvem som lastet opp innlegget og hvorfor, hva som er reaksjonen til mottakerne og hvordan disse mottakerne er invitert til å samhandle med materialet.¹⁴⁸ Hvem som er ment til å lese innholdet er derfor sentralt. Durek Verrett inkluderer ofte hvem innlegget er ment til. Jeg delte derfor opp denne kategorien i 4 koder. Henholdsvis «nyreligiøse aktører», «tribe», «de som har kjøpt tjenester/produkter» og «generelle følgere». Med nyreligiøse aktører menes personer som er inne i det nyreligiøse landskapet og som forstår budskapet som nyreligiøst. «Tribe» er et ord Verrett ofte bruker på Instagram. Han henvender seg ofte til «the Tribe» for å få kommentarer på innhold. Hvem innholdet er ment for var derfor spesielt interessant i forhold til Verrett. Av og til legges det også ut innlegg som refererer til ting som står i boken, som han reklamerer for, eller «ekstra materiale» til de som har kjøpt produkter, disse går under kategorien «de som har kjøpt tjenester/produkter». Siste kategori, «generelle følgere», er de resterende leserne av innleggene.

¹⁴⁸ Cowan, Douglas E. «The Internet», 461.

Den siste kategorien var lik som i kodeskjemaet for avis, altså begreper. Det er totalt 10 koder i denne kategorien, noen er felles med kodeskjema for avisartiklene, mens andre er lagt til ettersom spesielt Verrett bruker egne begreper og har definisjoner på disse i boken *Spirit Hacking*. De første begrepene er «healing», «sjel» og «meditasjon». Både healing og meditasjon er praksiser som både Verrett og Märtha Louise tilbyr, og det var derfor interessant å se om de reklamerte for dette på Instagram. De neste to er «lit» og «lit train». Verrett forklarer at «lit» refererer til en høy energi som drives av lidenskap og formål, mens «lit train» refererer til «a divine energetic source that fuels your joy, your fun, your energy and your expansion».¹⁴⁹ I begge tilfeller er det altså snakk om energi, men «lit train» er altså en gudommelig energi kilde som man kan oppnå om man bruker Verretts sjamanistiske verktøy. De neste kodene er «sjaman», «gud/gudinne» og «selvet». Jeg var først og fremst interessert i å se hvor mange ganger ML brukte begrepet «sjaman», men også om Verrett ofte refererte til seg selv som «sjaman». «Gud/gudinne» og «selvet» er vanlige nyreligiøse begreper som ble tatt med for å se om dette også ble brukt av ML/DV. De siste kodene er «spirituell», «ånder» og «the matrix». Både spirituell og ånder er sentrale tema i nyreligiøsitet, jeg var derfor interessert å se om Verrett og Märtha Louise benyttet seg av dem på Instagram. Verrett definerer the Matrix som: «a system put into place by the darkness that generates rules and regulations people must follow to support the system».¹⁵⁰ I følge Verrett er altså mennesker fanget i the Matrix som stopper en i å oppnå sitt største potensiale. Ved å følge sjamanistiske verktøy kan man se forbi dette og se verden for hva den virkelig er. Jeg har valgt å ta med noen av Verretts egne begreper ettersom det ga indikasjoner til hvordan hans nyreligiøsitet utspilte seg på Instagram, og om han brukte disse begrepene like mye på Instagram som han gjør i boken *Spirit Hacking*. Det er også interessant å se om Verrett og Märtha Louise bruker de samme begrepene eller om de bruker ulike begreper. Både Märtha Louise og Verrett skriver innlegg på engelsk, jeg valgte å oversette noen av begrepene, men unnlot å gjøre dette med Verretts egne begreper da det ikke finnes noen gode oversettelser til norsk. Det ble bestemt å beholde de fleste kodene på norsk ettersom oppgaven blir skrevet på norsk, men også for å gjøre det lettere å samle materialet og sammenligne det med avisartiklene.

Å se på disse begrepene for å finne trender og karakteristikk ble sett på som en god løsning for å analysere videre hvordan ML/DV fremstiller seg og nyreligiøsitet på Instagram, og om

¹⁴⁹ Verrett, Durek. *Spirit Hacking*, 21-22.

¹⁵⁰ Verrett, Durek. *Spirit Hacking*, 22.

dette kan gå under det Stig Hjarvard kaller for religiøse medier. Den siste delen av analysen vil derfor fokusere på hvordan ML/DV sprer nyreligiøst innhold på Instagram. Dette vil utføres ved å analysere helheten i Instagram-innleggene, både bildene og teksten.

3.2.3 Analyse av det visuelle

Instagram er først og fremst en bildedelingstjeneste, det er derfor hensiktsmessig å inkludere bildene som deles i analysen. Bildene kan bidra til å forsterke budskapet i teksten eller appellere til leseren på en annen måte enn bare tekst kan. Planen var å analysere helheten i et par innlegg i den siste delen av analysen. Bildene ble derfor utelatt i den første delen av analysen når det ble fokusert på begreper og karakteristikk. Ettersom den neste delen skulle ta opp tendensene som ble funnet i den første analysen, ønsket jeg derfor å inkludere noen av bildene i denne delen for å se litt på hva slags bilder som ble delt, og hvordan disse påvirket budskapet i innlegget. John Harvey skriver at visuell kultur av religion ser på ulike ting når de analyserer bilder. Noen viktige punkter er hvordan troende ser seg selv, hvordan de ønsker å bli sett på av andre, hvordan de virkelig blir sett på og hvordan troende bruker visuell kultur til å artikulere og kunngjøre sin tro.¹⁵¹ Dette var spørsmål jeg tok utgangspunkt i da jeg analyserte bildene, spesielt hvilke budskap de religiøse selv ønsket å formidle og hvordan de ønsket å bli betraktet. Samtidig var det viktig å huske på at jeg som utenforstående måtte se på dem i lys av hvordan jeg oppfattet bildene. Alan Bryman understreker dette problemet. Han skriver at meningen til bilder er flytende, bilder vil alltid bli tolket forskjellig av ulike personer.¹⁵² Også ved analysering av bildene har jeg forsøkt å være oppmerksom på mine egne fordommer og forbli selvrefleksiv. For denne oppgaven var analyseringen av bildene viktigst for å vise mer helhetlig hvordan bildene som ML/DV la ut på Instagram så ut, og ikke minst vise hvordan de fremstilte seg selv og nyreligiøsitet på Instagram. Bryman nevner at det er viktig å lese bildet ut ifra konteksten de ble generert i, og være åpen for at det kan være forskjellige meninger bak bildet.¹⁵³ Dette var derfor noe jeg vurderte underveis i analysen. Å tolke bildet ut ifra konteksten det ble tatt, og ha flere innfallsvinkler på hvordan de eventuelt burde bli tolket.

¹⁵¹ Harvey, John. «Visual Culture», 502-503.

¹⁵² Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 454.

¹⁵³ Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 454.

3.3 Kritiske refleksjoner og mulige fallgruver

Denne oppgaven har som formål å finne ut hva som karakteriserer fremstillingen av Märtha Louise og Durek Verrett i avisen VG og på Instagram. Dette avsnittet skal gjennomgå om metodebruken for å svare på dette er tilfredsstillende, og hva som eventuelt kunne bidratt til å løfte prosjektet.¹⁵⁴ Å bruke kvantitative verktøy ved hjelp av kategorier og koder hjalp meg til å få god oversikt over materialet, det ga også en pekepinn på hva som var hensiktsmessig å fokusere på videre i analysen. Å bruke innholdsanalyse hadde flere fordeler for dette prosjektet, men det har også noen ulemper. Chad Nelson og Robert H. Woods, Jr. fremhever blant annet at innholdsanalyse er ideell for å finne karaktetikker og trender, men man kan ikke trekke årsak - virkning konklusjoner basert på slike analyser.¹⁵⁵ Den første delen av analysen fokuserte stort sett på å finne karakteristikk og tendenser i materialet. Dette skulle legge til grunn for om VG omtalte ML/DV kritisk og ensidig, og hvordan nyreligiøsitet ble fremstilt på Instagram. Det var derfor først og fremst begrepsbruken i avisene som avgjorde hvordan denne fremstillingen var, og om avisen var preget av ensidige og kritiske røster. En slik analyse kan nok aldri komme med klare konklusjoner, men heller si noe om hvordan begrepsbruken påvirker tonen og fremstillingen i teksten. Et kanskje større problem med denne fremgangsmåten var det at jeg var alene om kodingen og kunne dermed ikke etterprøve variasjonen i koding mellom forskjellige kodere.¹⁵⁶ Om dette hadde vært gjort kunne det bidratt til å avdekke ulike resultater som kunne sammenlignes, dette kunne forbedret påliteligheten til oppgaven.

Bryman nevner at det største problemet med koding i kvalitativ forskning er at man ofte kan miste konteksten av det som er sagt, ved at man velger ut mindre deler av teksten.¹⁵⁷ På bakgrunn av dette valgte jeg å presentere helheten i artiklene og Instagram-innleggene, så verken meningen eller konteksten ved materialet forsvant helt. Materialet må bli balansert ved å reflekteres, tolkes og teoretiseres så det får en helhetlig betydning.¹⁵⁸

Den største fallgraven er nok at det kun var mine egne perspektiver som la grunnlag for analysen. Jeg valgte ut materialet som virket mest relevant. Av avisartikler ble alle som gikk

¹⁵⁴ Om dette hadde vært en ren kvantitativ oppgave hadde begrepene pålitelighet (reliability) og gyldighet (validity) vært viktig for å vurdere forskningen. Dette handler om forskningen er til å stole på, at målinger er stabile eller ikke og om det er sammenheng mellom målingen og konklusjonen. Ettersom jeg bruker kvantitative verktøy som telling av artikler og koding, er det hensiktsmessig å nevne disse begrepene.

¹⁵⁵ Nelson, Chad og Robert H. Woods, Jr. «Content Analysis», 116-117.

¹⁵⁶ Nelson, Chad og Robert H. Woods, Jr. «Content Analysis», 114.

¹⁵⁷ Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 583.

¹⁵⁸ Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 584.

under kriteriene som ble satt før utvelgelsen tatt med. Det kunne vært mulig å ta med alle artikler som nevnte Märtha Louise i den valgte tidsperioden, men ettersom mye av det som artiklene tok opp ikke var relevant for oppgaven, ble det heller gjort et hensiktsmessig utvalg av disse. Av Instagram-innlegg måtte det velges ut på en annen måte, ettersom det hadde blitt for mye å ta med alle relevante innlegg i tidsperioden. Det kunne vært mulig å ha gjort dette med MLs profil, men ettersom Verrett hadde mange flere innlegg ble det heller valgt ut noenlunde samme antall innlegg fra både ML og DV.

3.4 Etiske vurderinger

Av etiske problemer som bekymret meg mest under dette prosjektet, var det å bruke andre personers Instagram-profiler. Dette kunne bli sett på som en slags invasjon av deres «private» liv, at det kom en inn og skulle analysere hva de publiserte på sosiale medier. De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH) fremhever at internettforskning reiser noen særlige utfordringer knyttet til personvern og privatlivets fred. De trekker frem begrepet *forventet offentlighet*, som innebærer at informasjon ikke nødvendigvis er offentlig selv om den er åpent tilgjengelig.¹⁵⁹ Både Märtha Louise og Durek Verrett har åpne profiler på Instagram, som vil si at alle som ønsker kan gå inn å lese innleggene. Det er likevel ikke uproblematisk å gå inn på profilene og plukke ut innhold man ønsker å bruke. Douglas E. Cowan trekker blant annet frem problemet med «lurking», altså å gå inn på en annens profil for å følge med, uten å delta eller opplyse om ens tilstedeværelse. Cowan sammenligner dette med å tyvlytte og observere personer i offentligheten, og ta notater av det.¹⁶⁰ ML publiserer blant annet bilder av barna, som er mindreårige. Det er derfor spesielt viktig å skjerme om deres privatliv. Innlegg med barna er ikke inkludert i kildematerialet til denne oppgaven. Prosjektet er diskutert med rådgiver i NSD og personvernombud, bekreftet av prosjektansvarlig (Ingvild S. Gilhus) og meldt inn til RETTE (UiBs system for oversikt og kontroll med behandling av personvernopplysninger i forsknings- og studentprosjekter).

NESH fremhever at det finnes unntak når det kommer til internettforskning, blant annet er det ikke krav om samtykke for forskning på offentlige personer.¹⁶¹ Märtha Louise som prinsesse av Norge ses på som en offentlig person, og blir derfor et unntak for regelen om samtykke. I USA var Durek Verrett med i flere intervjuer og TV-programmer før han møtte prinsessen, og

¹⁵⁹ NESH, *Forskningsetisk veileder for internettforskning* (2.utgave: 2018), 6.

¹⁶⁰ Cowan, Douglas E. «The Internet», 468.

¹⁶¹ NESH, *Forskningsetisk veileder for internettforskning*, 9.

kan derfor tolkes som en offentlig person. Da han og ML gikk ut med kjærlighetsforholdet ble han også en del av Norges mest kjente familie, og trådte derfor inn i offentligheten også her til lands. Det Verrett legger ut på Instagram og måten han opererer på er også i høy grad kommersielt. Virksomheten baseres på han som sjaman, og det at navnet hans på Instagram er «Shaman Durek», tyder på at hans konto i stor grad sentrerer rundt virksomheten. Den Europeiske kommisjonen påpeker også at om man skal bruke data fra sosiale medier i et forskningsprosjekt uten å skaffe tillatelse fra personene det gjelder, må man være helt sikker på at personene faktisk har ment å dele innholdet offentlig. Om personene det gjelder har ment å legge det ut offentlig er det derfor rettferdig bruk av personvern.¹⁶² Dette er tilfellet ved ML og DVs kontoer på Instagram, de er åpne og tilgjengelig for offentligheten. Et tilhørende problem til det å bruke Instagram i forskning er opphavsretten. Jeg ønsket å bruke bildene fra Instagram i oppgaven for å utfylle fremstillingen av ML/DV på den sosiale mediekanalen, å inkludere noen bilder var derfor avgjørende. Alan Bryman påpeker blant annet at det er viktig å få tillatelse til å ta i bruk andres bilder og informere dem om hvordan bildene skal brukes så de har full innsikt i avtalen som gjøres mellom forsker og opphavsgiver.¹⁶³ Et viktig poeng er at bildene som ble inkludert i denne oppgaven er skjermbilder, altså er brukernavnet til personen som har publisert det med i bildet. Dette gjør at bildene er kreditert.

¹⁶² European Commission, *Ethics and data protection*, 13.

¹⁶³ Bryman, Alan. *Social Research Methods*, 459.

Kapittel 4: Nyreligiøsitet i VG og på Instagram - begreper og karakteristikk

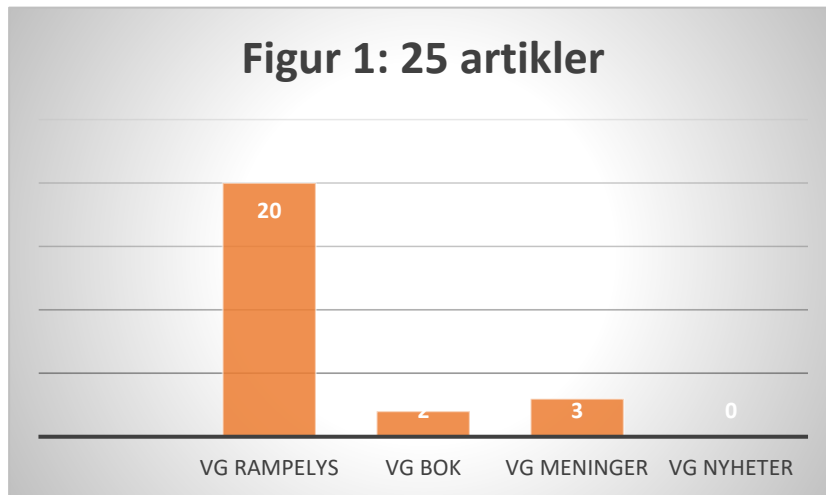
I dette kapittelet skal materialet presenteres og analyseres for å gi et helhetlig bilde. Dette kapittelet skal først og fremst svare på hva som karakteriserer fremstillingen av nyreligiøsitet gjennom aktørene Märtha Louise og Durek Verrett i avisen VG og på Instagram. Ved hjelp av kvalitativ innholdsanalyse har jeg analysert 25 artikler i VG som omhandler Märtha Louise og Durek Verrett. Ved hjelp av kvantitative premisser som koding og telling av artikler har jeg identifisert viktige begreper og karakteristikk. Disse artiklene har indirekte eller direkte nevnt nyreligiøsitet. Jeg har også analysert til sammen 78 Instagram-innlegg fra Verrets profil og Märtha Louises to ulike profiler. Som forklart tidligere måtte Märtha Louise opprette en ny Instagram konto for sin kommersielle virksomhet i august 2019 etter mye kritikk fra mediaoffentligheten. Kritikken var rettet mot at hun reklamerte for sin virksomhet ved å bruke prinsessetittelen, blant annet på den offisielle Instagram kontoen @princessmarthalouise. Det var en tanke om at den nye profilen til Märtha Louise ville være mer «åpen» om hennes rolle som nyreligiøs aktør, dette viste seg ikke å stemme. Det er likevel mange interessante funn som blir tatt opp og diskutert i dette kapittelet.

Kodene og kategoriene for analysen ble presentert i forrige kapittel. I denne delen vil de kodene med størst utslag bli illustrert med konkrete eksempler fra artiklene og Instagram-innleggene for å vise hvordan de ulike kodene blir brukt i materialet.

4.1 VG om Märtha Louise og Durek Verrett

Da Märtha Louise og Durek Verrett offentlig annonserte at de var blitt kjærester, vekket dette stor interesse hos pressen. Verrett og Märtha Louise hadde allerede to måneder tidligere annonsert at de skulle samarbeide om turnéen «Prinsessen og sjamanen» og workshopen «Activating Divinity». De to var blant annet sammen på talkshowet Skavlan og snakket om det kommende prosjektet. Likevel var det ikke før to måneder senere, etter at de gikk ut med kjærlighetsforholdet, at dette vekket interesse hos pressen. Dette viser kanskje at det ikke var tanken om at prinsessen skulle ut på turné og samarbeidet med en sjaman som var interessant, men det at Märtha Louise hadde fått seg ny kjæreste. Det at kjæresten var en amerikansk sjaman som var svært populær blant kjendisene i Hollywood, skapte kanskje enda mer blest. Dette vises godt i de første artiklene som ble publisert, 12 av de totalt 25 artiklene valgt ut i

denne analysen var alle skrevet i mai 2019, altså halvparten av artiklene. Populariteten i pressen døde litt ut etter mai, men forsvant aldri helt.

Figur 1 viser hvor utvalget av artikler er publisert i VG. VG rampelys er VGs kjendisavis som omtaler nyheter om både norske og utenlandske offentlige personer. VG bok er kategorien til VG for bokanalyser og andre

relaterte saker om bøker. VG meninger er kommentarkategorien der det ofte deles debattinnlegg skrevet av andre enn VGs journalister. VG nyheter er artikler om dagsaktuelle nyheter.

Interessen for prinsessen og sjamanen dukket igjen opp i oktober 2019 da Verrets bok *Spirit Hacking* ble utgitt. Mye av innholdet i boken ble sterkt kritisert av ulike medieprofiler og fikk terningkast 1 av flere bokanmeldere som kalte det hele sludder, eller som Dagbladet-anmelder valgte å kalle det: «gal manns tale».¹⁶⁴ Av de 25 utvalgte artiklene var 2 av disse skrevet i VG Bok, begge disse artiklene omhandlet boken til Durek Verrett, 21 av artiklene var skrevet i Rampelys, de resterende to artiklene var skrevet i VG Meninger. Et av bidragene i VG meninger var skrevet av en såkalt «leder». VG forklarer det som at «lederen gir uttrykk for VGs holdning. VGs politiske redaktør svarer for lederen».¹⁶⁵ Knut Lundby påpeker at lederartikler om religion i VG ofte er korte og ironiske.¹⁶⁶ Denne artikkelen viser VGs offisielle mening om saken, men på en ironisk og litt morsom måte. Ved første øyekast virker artikkelen støttende til Märtha Louise ved at den blant annet konkluderer med at alt oppstyret rundt prinsessen er på grunn av at hun har fått seg ny kjæreste.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Krøger, Cathrine. «Gal manns tale». *Dagbladet*. 15.10.2019.

¹⁶⁵ Lederartikkel, «Märtha er vår prinsesse». *VG*. 18.05.2019.

¹⁶⁶ Lundby, Knut. «Conflictual Diversity and Contested Cultural Heritage: Newspaper Coverage of Religion in Norway 1938-2018». 259.

¹⁶⁷ Lederartikkel, «Märtha er vår prinsesse». *VG*. 18.05.2019.

Artikkelen starter med å reise spørsmål om Märtha Louise burde frasi seg prinsesse-tittelen, noe Märtha Louise selv har sagt hun ikke kommer til å gjøre. Lederen skriver så at:

Og hvorfor skulle hun det? Prinsessen har ikke begynt med noe nytt, utover at hun har fått seg kjæreste. Han ser ut til å dele hennes interesse for alternativ behandling. Det er denne bransjen prinsessen har bygget store deler av sin yrkeskarriere rundt.¹⁶⁸

Her viser VG støtte til Märtha Louise ved å legge vekt på at hun ikke bør frasi seg prinsestetittelen. Det eneste nye er at hun har fått seg kjæreste som deler hennes interesse for alternativ behandling, noe hun har holdt på med i en stor del av livet sitt. På tross av at lederen her virker støttende både til forholdet mellom ML/DV, og hennes nyreligiøse profil, kommer det videre frem i artikkelen kritikk over at Märtha Louise direkte har spilt på prinsestetittelen med turneen hun skulle ha sammen med Verrett. VG vil helst se at Märtha Louise «tonet det ned noen hakk».¹⁶⁹ Siv Ellen Kraft skriver at Märtha Louise har valgt en provoserende religionsform som handler om selvutvikling heller enn moderlighet, omsorg og relasjonelle forbindelser. Denne typen religionsform mangler den verdigheten som følger av etablerte liturgier, og skårer derfor høyt på sekulære vaktbikkjeorienterte nyhetskriterer, som *for mye*.¹⁷⁰ Det kan likevel settes spørsmålstegn ved hvorfor dette blir tatt opp først to måneder etter ML/DV gikk ut på Skavlan og fortalte om foredraget.

Ordet alternativt går igjen 4 ganger i artikkelen, blant annet at Märtha Louise har en «alternativ kjæreste» og at hun bedriver «alternative krumspring». Den handler også i stor grad om markedsføring og at prinsestetittelen ikke skal brukes i kommersiell virksomhet. Fokuset på markedsføring, yrkeskarriere og kommersiell virksomhet gjorde at tonen i artikkelen ble annerledes enn først antatt.

¹⁶⁸ Lederartikkel, «Märtha er vår prinsesse». VG. 18.05.2019.

¹⁶⁹ Lederartikkel, «Märtha er vår prinsesse». VG. 18.05.2019.

¹⁷⁰ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*, 52.

4.1.1 «Tonen» i avisartiklene

For å undersøke om det stemte at avisen omtalte ML/DV stort sett kritisk og negativt valgte jeg å analysere hvordan tonen i artiklene var. Løsningen ble å bruke bestemte koder som på forhånd ble valgt ut til å bli oppfattet negativt eller positivt. Begrunnelsen for hva som gjør artiklene positive eller negative ble nevnt i forrige kapittel. De negative kategoriene var «selvutnevnt/selverklært sjaman», «penger/økonomi» og «svada/banalt». Den positive kategorien var artikler som fokuserte på kjærlighet. Om artiklene ikke nevnte noen av disse ble de oppfattet som nøytrale. Kun to av artiklene i analysen ble sett på som nøytrale, resten passet inn i kategoriene. Det var likevel overraskende mange artikler som la vekt på det positive, nemlig kjærligheten mellom ML/DV. Totalt 8 av artiklene sentrerte rundt kjærlighet. Dette var artikler som omhandlet hvordan de viste hverandre kjærlighet, ofte ved å henvise til kjærlighetserklæringer de hadde gitt hverandre på Instagram eller at de to har besøkt hverandre. I en artikkel publisert 13. mai 2019 har VG delt flere Instagram-innlegg fra Verrett og Märtha Louise for å vise hvordan de har vist kjærlighet til hverandre allerede før de annonserte kjærlighetsforholdet offentlig.¹⁷¹ VG har også skrevet artikler basert på intervjuer ML/DV har gjort med andre, noe som var tilfellet ved en artikkel VG publiserte 13. november 2019. Artikkelen baseres på et intervju ML/DV gjorde med People Magazine der det blant annet ble sagt at Märtha Louise og Durek Verrett regjerte sammen i Egypt i et tidligere liv.¹⁷² Artikkelen er fylt med referanser fra intervjuet og lite annet.

De resterende 15 artiklene hadde en mer negativ tone. To av artiklene stemplet det ML/DV drev med som svada eller banalt. En av disse artiklene er et debattinnlegg av religionshistoriker Jørg Arne Jørgensen som blant annet var til stede under foredraget «Prinsessen og Sjamanen» i Stavanger. Innledningsvis skriver Jørgensen at:

New Age har etablert seg som en livskraftig del av folkelig religiøsitet. Med vekt på selvutvikling, healing og åndelige opplevelser. Med showet «Prinsessen og sjamanen» fikk vi oppleve den mer banale siden av dette feltet. Men publikum var fornøyd.¹⁷³

¹⁷¹ Aronsen, Anniken. «Prinsessen og sjamanen: Slik har de vist sin kjærlighet». VG. 13.05.2019.

¹⁷² Dahl, Ingvill Dybfest. «Durek Verrett om Märtha Louise: - Hun var min dronning og jeg var farao». VG. 13.11.2019.

¹⁷³ Jørgensen, Jørg Arne. «Prinsessen og showmannen». VG. 21.05.2019.

Som religionshistoriker er det tydelig at Jørgensen gjenkjenner nyreligiøsitet, ettersom han nevner sentrale deler av nyreligiøsitet som selvutvikling, healing og åndelige opplevelser. Han beskriver likevel foredraget til ML/DV som den banale siden av nyreligiøsitet. Hele to ganger bruker Jørgensen ordet banalt i artikkelen. Bokanmelder Sindre Hovdenakk valgte på den andre siden å beskrive boken til Durek Verrett som «Sprøyt, svada og griseprat»¹⁷⁴ i sin anmeldelse av *Sjamanens reise*.¹⁷⁵ Altså har VGs egne journalister ikke brukt ordene banalt eller svada i sine egne artikler, noe som er et viktig poeng.

Fire av artiklene satte søkelys på de økonomiske aspektene ved nyreligiøsitet, altså hvor mye behandlinger, foredrag eller workshops kostet, eller fokuserte på markedsføring. I en artikkel fra 20.mai 2019 blir det skrevet om hvorfor foredraget til ML/DV ble flyttet fra St. Petri-kirken til Clarion Hotell i Stavanger. Saken ble først omtalt av TV2 som intervjuet biskopen i Stavanger bispedømme, Anne Lise Ådnøy, om hvorfor arrangementet ble flyttet fra kirken til et hotell. Biskopen fortalte til TV2 at begrunnelsen for dette var at arrangementet «inneholdt ting som ikke er i tråd med det kirken står for».¹⁷⁶ Når TV2 konfronterte om hvilke ting det var snakk om svarte biskopen: «Det er vanskelig å gå i detalj, men det handler om at vi som kirke ønsker å peke på Jesus».¹⁷⁷ Dette viser kanskje interne splittelser innad Den norske kirke om hvordan forholde seg til ML/DV som nyreligiøse aktører.

Når VG omtaler saken, kommer det på en annen side frem flere detaljer om begrunnelsen til forflyttingen fra kirke til hotell. VG skriver at: «Biskop Anne Lise Ådnøy, som stanset foredraget i kirken, har blant annet problematisert praksisen med å ta betalt for helbredelse».¹⁷⁸ Selv om VG skriver i overskriften at biskopens avgjørelse var basert på Verrets virksomhet og kontroversielle holdninger, er det kun det økonomiske aspektet ved avgjørelsen som blir løftet frem i teksten. Det er ikke tatt med i betraktningen at kirken får stor statsstøtte og trenger derfor ikke å ta betalt for tjenester. Det at folk som driver med alternativ behandling tar betalt for sine tjenester er ikke uvanlig, men om dette skal skje i forbindelse med kirken blir det nok mer problematisk.

¹⁷⁴ Hovdenakk, Sindre. «Bokanmeldelse Sjamanens Reise av Sjaman Durek: Snakk med en svulst». VG. 28.11.2019.

¹⁷⁵ Norske oversettelsen av Durek Verrets bok.

¹⁷⁶ Krosby, Silje Lunde, Mari Linge Five og Lars Barth-Heyerdahl. «Biskopen snur: Får ikke holde arrangement i Stavanger-kirke». TV2. 15.05.2019.

¹⁷⁷ Krosby, Silje Lunde, Mari Linge Five og Lars Barth-Heyerdahl. «Biskopen snur: Får ikke holde arrangement i Stavanger-kirke». TV2. 15.05.2019.

¹⁷⁸ Rognstrand, Andrea, Rano Tahseen og Maja Walberg Klev. «Dialogprest: Märtha nærmest utsatt for kollektiv mobbekampanje». VG. 20.05.2019.

I en annen artikkel fra november 2019 skriver VG om Hollywoodnettverket til Verrett. I denne sammenhengen har de også funnet frem prisene Verrett tar for ulike behandlinger:

Ifølge prisoversikten på Verretts hjemmeside, varierer prisene for en time med ham mellom 350 og 2000 dollar, altså mellom 3200 og 18.300 kroner. Det er dyrest om avtalen krever reise. Det står opplyst at en privat time med Verrett koster 1000 dollar – rundt 9160 kroner, men at de opererer med en glidende prisskala justert etter inntekt. De stoler på at klientene selv velger riktig sum.¹⁷⁹

Det er liten tvil om at det er snakk om mye penger. Det at prisene blir tatt opp i en artikkel som omhandler Hollywood-nettverket til Verrett er nok ikke tilfeldig. Fra et norsk perspektiv blir ofte Hollywood forbundet med eksklusivitet og glamour. Prisene til Verrett gjenspeiler antakelig hvilke miljø han vanligvis arbeider i. Som VG gjengir det, «stoler teamet til Verrett på at klientene velger riktig sum selv», det er derfor grunn til å tro at Verretts priser er mer flytende og at de som har råd betaler litt mer enn de som ikke har så mye penger. VG presenterer nok også prisene nettopp for å vise at Verrett vanligvis omgås «Hollywood-kjendiser» som har råd til slike behandlingspriser. Etter utbruddet av covid-19 har Verrett som mange andre, gått over til digitale løsninger. Han skriver på sin egen hjemmeside at en privat skype-time med ham koster 1000 dollar, altså omkring 10.000 norske kroner. Verrett har andre tilbud som ikke koster like mye, en time i det han kaller for «Healing-temple» koster 10 dollar, altså omkring 100 norske kroner, mens workshops koster 20 dollar.¹⁸⁰ Selv om privattimene med Verrett har fått en fast pris etter at artikkelen til VG ble skrevet, er det fortsatt et valg om å donere ekstra penger.

Totalt ni av artiklene stemplet Durek Verrett som en «selvutnevnt» eller «selverklært» sjaman. At 9 av 25 artikler gjør dette er et ganske stort antall, nærmere bestemt 36% av artiklene. Dette var likevel færre enn først antatt, da inntrykket var at de fleste artiklene som nevnte Verrett som sjaman, omtalte ham som *selvutnevnt*. Første gang dette dukker opp er i en artikkel fra 13.mai 2019 med overskrift «Durek Verrett - Märthas foreldre elsker meg». Artikkelen tar utgangspunkt i en direktesending Verrett hadde på sin Instagram-profil hvor han fortalte at kong Harald og dronning Sonja støttet hans og Märtha Louises forhold. Denne

¹⁷⁹ Dahl, Ingvill Dybfest og Stein Østbø. «Dette er Durek Verretts Hollywood-nettverk». VG. 24.11.2019.

¹⁸⁰ Prisinformasjon henter fra www.shamandurek.com

artikkelen handlet ikke om Verretts rolle som sjaman, men om forholdet til kongefamilien. Dette var også tilfellet i en annen artikkel der «selvutnevnt/selverklært» ble brukt, som eksemplene nedenfor viser:

Eksempel 1: «Den **selvutnevnte sjamanen** gjør det klart at han ikke kunne bedt om en mer fantastisk «kompis» i livet sitt».¹⁸¹

Eksempel 2: «Märtha Louise avslørte at hun hadde funnet lykken med den **selverklærte sjamanen** Durek 13. mai i fjor».¹⁸²

Begge artiklene handler i stor grad om forholdet til ML/DV og ikke om nyreligiøsitet eller Verretts rolle som sjaman. I seks av de andre artiklene hvor «selvutnevnt/selverklært» blir brukt, er det oftest i sammenheng med Verretts kommersielle virksomhet eller uttalelser som har en mer direkte sammenheng med nyreligiøsitet. Det som kanskje er mest overraskende, er at VG gjengir samme setning i flere av artiklene. Setningen «den selvutnevnte sjamanen har hevdet at han ble diagnostisert med en uhelbredelig nyresykdom som førte til at han døde, og at han ble gjenfødt», går igjen i flere av artiklene, noe eksemplene nedenfor viser:

Eksempel 1: «**Den selvutnevnte sjamanen** har også hevdet at han ble diagnostisert med en uhelbredelig nyresykdom som førte til at han døde, og at han ble gjenfødt».¹⁸³

Eksempel 2: «**Den selvutnevnte sjamanen** har også hevdet at han ble diagnostisert med en uhelbredelig nyresykdom som førte til at han døde, og at han ble gjenfødt».¹⁸⁴

Eksempel 3: «**Den selvutnevnte sjamanen** har også hevdet at han ble diagnostisert med en uhelbredelig nyresykdom som førte til at han døde, og at han ble gjenfødt».¹⁸⁵

Eksempel 4: «Flere av **den selverklærte sjamanens** uttalelser om kreft og atomer er ikke korrekte, ifølge forskere VG har snakket med. Heller ikke hans påståtte evne til å se inn i fremtiden, har troverdighet, mener de».¹⁸⁶

¹⁸¹ Talseth, Thomas og Marthe S. Lien. «Durek Verrett: - Märthas foreldre elsker meg». VG. 13.05.2019.

¹⁸² Storaas, Ingrid Hovda. «Prinsesse Märtha Louise med åpenhjertig rasisme-oppgjør». VG. 05.06.2020.

¹⁸³ Aronsen, Anniken. «Dette er kvinnen som introduserte prinsesse Märtha Louise for Durek Verrett». VG. 15.05.2019.

¹⁸⁴ Tahseen, Rano. «Slottet: Følger med på markedsføringen». VG. 16.05.2019.

¹⁸⁵ Sfrintzeris, Yasmin mfl. «Durek Verrett: - En lege forstår ikke min verden». VG. 20.05.2019.

Eksempel 5: «**Den selvutnevnte sjamanen** har også hevdet at han ble diagnostisert med en uhelbredelig nyresykdom som førte til at han døde, og at han ble gjenfødt – noe som har ført til kritikk på sosiale medier». ¹⁸⁷

Eksempel 6: «Verretts uttalelser har også skapt overskrifter. Blant annet har **den selvutnevnte sjamanen** hevdet at han ble diagnostisert med en uhelbredelig nyresykdom som førte til at han døde, og at han ble gjenfødt». ¹⁸⁸

Med unntak av eksempel 4, gjensker de andre artiklene den samme setningen, med små variasjoner. Det skal sies at setningene følger med en lenke til artikkelen hvor det skrives om Verretts sykdom. Det er likevel overraskende at denne setningen blir gjenbrukt i artikler som er skrevet fra mai 2019 til februar 2020, altså hele 10 måneder. Det må være noe oppsiktsvekkende eller interessant med denne opplysningen som gjør at VG velger å gi den så mye plass. Kanskje det er tanken om døden og gjenfødelse som er interessant, eller så kan dette være en måte for VG å få frem den muligens bisarre historien. Måten VG gjengir den samme setningen i flere av artiklene, bidrar til inntrykket at ML/DV blir fremstilt ensidig og kritisk. I motsetning til de to første eksemplene hvor «selvutnevnt/selverklært» sjaman ble brukt, er de siste eksemplene brukt i direkte sammenheng med nyreligiøsitet. Selv om artiklene ikke nødvendigvis handlet om nyreligiøsitet, handlet flere av artiklene om konflikter spesielt tilknyttet Verretts uttalelser i *Spirit Hacking* og ellers på sosiale medier. Dette stemmer godt overens med «den sekulære vaktbikkjeordningen» hvor media overvåker kommunikasjonen, som i dette tilfelle er Verretts uttalelser i *Spirit Hacking* og på sosiale medier, og arresterer det de mener er overtredelser. ¹⁸⁹ Denne ordleggingen kan komme fra et sekulært/ateistisk hold, men den kristne kulturarven kan også spille inn i hvordan media ordlegger seg i denne sammenheng. Ettersom ordet selvutnevnt/selverklært kommer i sammenheng med Verretts uttalelser om at han døde og ble gjenfødt, kan det være medias måte å distansere seg fra det Verrett hevder på bakgrunn av et kristent perspektiv. Jesus i kristendommen døde og sto opp igjen fra de døde, slik Verrett også hevder skjedde med ham.

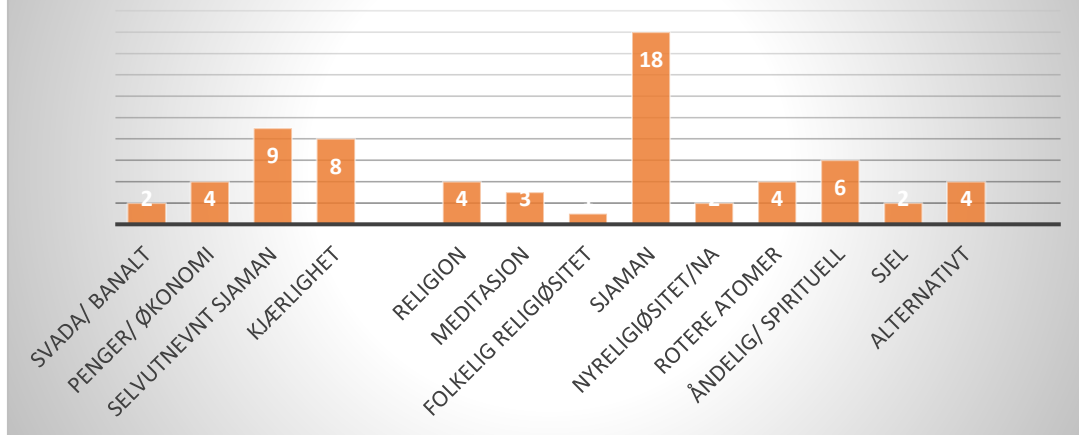
¹⁸⁶ Høydal, Håkon F. «Forsker om Durek: Ber publikum vise aktsomhet». VG. 24.05.2019.

¹⁸⁷ Tahseen, Rano. «Lilli Bendriss om sjamanisme: - Nordmenn er litt innpakket». VG. 22.05.2019.

¹⁸⁸ Bratås, Benedicte, Malene Birkeland og Thomas Talseth. «Durek Verrett slår tilbake mot bruddryker: - Märtha Louise er min tvillingflamme». VG. 23.02.2020.

¹⁸⁹ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 11.

Figur 2: Begreper i VG-artiklene

Figur 2 gir en oversikt over begrepene i avisartiklene. De første kolonnene viser utslaget på «tonen» i avisartiklene, mens resten er begreper som er nevnt i analysen. Her er «sjaman» og «selvutnevnt sjaman» skilt fra hverandre. Om man setter dem sammen er «sjaman» nevnt flere ganger i alle artiklene.

4.1.2 Hvilke begreper blir brukt

Den siste kategorien av koder var hvilke begreper som ble brukt i avisartiklene. De fleste av disse begrepene, med unntak av et, hadde ikke særlig stort utslag i analysen. Det var blant annet en tanke om at begrepet «healing» skulle inkluderes i analysen, men ettersom dette begrepet kun ble nevnt to ganger av de 25 artiklene ble det utelatt. Begrepet som uten tvil hadde størst utslag, var «sjaman» som er nevnt i 18 av de 25 artiklene. I dette tilfellet er ikke de gangene «sjaman» kom sammen med «selvutnevnt/selverklært» tatt med. Ettersom Verrett går under navnet *Shaman Durek* som «yrkestittel», er det ikke så overraskende at også VG omtaler ham som Sjaman Durek, eller i kortform som sjamanen. VG kommer også med egne attributter når de bruker begrepet sjaman, eksempler på dette er:

Eksempel 1: Da Märtha skjønte at det kunne bli lenge til neste planlagte møte, satte hun og barna seg på flyet i mars for et impulsivt møte med **sjamankjæresten** Durek Verrett i Los Angeles.¹⁹⁰

Eksempel 2: Pressen har kalt ham «Hollywoods favorittguru», «Los Angeles' favoritt-«åndeguide»» og «Hollywoods **favoritt-sjaman**». VG har tatt en titt på hvilke kjendiser som dukker opp i Durek Verretts sosiale medier-strøm.¹⁹¹

VG bruker «sjamankjæreste» i flere artikler hvor de omtaler ML/DVs forhold. Dette skal kanskje virke litt morsomt, eller det brukes for å krydre artikkelen litt, noe som ofte forekommer i kjendismagasiner. Eksempel 2 nevner flere titler som pressen har brukt om Verrett. Det interessante her er kanskje at VG selv velger å skrive at pressen omtaler ham som dette, men de distanserer seg fra slike omtalelser selv. Om man leser artikkelen er det tydelig uttrykkene «Hollywoods favorittguru», «Los Angeles' favoritt åndeguide» og «Hollywoods favoritt-sjaman» er noe amerikansk presse har brukt. Norsk presse velger heller å kalle ham selvutnevnt sjaman, sjamankjæresten til vår prinsesse eller bare sjamanen.

Etter begrepet sjaman var det begrepene åndelig/spirituell som ble mest brukt, i 6 av 25 artikler var dette nevnt. Disse begrepene er stort sett nevnt når journalistene bruker ML/DVs egne ord. Spesielt begrepet «åndelig død» er nevnt flere ganger. Det er dette begrepet Verrett har brukt om tilfellet hvor han døde og ble gjenfødt, som VG har hengt seg opp i tidligere. Eksempler på setninger hvor dette er nevnt er:

Eksempel 1: Tidligere har paret snakket om, blant annet på «Skavlan», at det var forutbestemt før de ble født at de skulle møtes. Han har også fortalt at han er gjenfødt etter det han opplevde som en «**åndelig død**».¹⁹²

Eksempel 2: I et intervju fra 2016, publisert på YouTube-kanalen Mindbodygreen, forteller Verrett imidlertid i detalj om erfaringen, som han omtaler som en «**åndelig død**». Han går også langt i å antyde at han fikk «kreftene» sine etter hendelsen.¹⁹³

¹⁹⁰ Ighanian, Catherine Gonsholt. «Prinsesse Märtha og Durek Verrett hyller hverandre på avstand». VG. 11.05.2020.

¹⁹¹ Dahl, Ingvill Dybfest og Stein Østbø. «Dette er Durek Verretts Hollywood-nettverk». VG. 24.11.2019.

¹⁹² Dahl, Ingvill Dybfest. «Durek Verrett om Märtha Louise: - Hun var min dronning og jeg var farao». VG. 13.11.2019.

I begge disse tilfellene har VG hentet informasjon fra tidligere intervjuer publisert i andre kanaler, noe som er vanlig praksis for flere journalister og tyder på god gravende journalistikk. Det er likevel interessant å se at i begge tilfellene blir denne opplysningen nevnt i en slags bi-setting, som en tilleggsinformasjon til selve saken. Det kan derfor virke som at dette med åndelig død skal bidra til å skaffe leserens interesse, eller sprite opp saken. Begrepet «åndelig» er sjeldent nevnt fra avisens side utenom sitater. Sindre Hovdenakk brukte ordet «åndeverden» for å beskrive noe av innholdet i boka til Verrett.¹⁹⁴ Igjen er dette begrepet mest brukt i forbindelse med uttalelser fra ML/DV, og ikke fra journalister, eller i dette tilfellet bokanmelderes, egne ord. Både journalistene og bokanmelderen skriver fra et utenforstående standpunkt og bruker derfor «åndelig» på samme måte som ML/DV bruker det, ettersom de vanligvis ikke bruker dette begrepet.

De neste begrepene som hadde mest utslag var «religion», «rotene atomer» og «alternativt», som alle ble nevnt fire ganger i det utvalgte kildematerialet. Religions-begrepet dukker opp i ulike sammenhenger, første gang det nevnes er det i en artikkel om Märtha Louise og Durek Verretts foredrag i Stavanger:

Dialogprest Silje Trym Mathiassen i Stavanger innledet foredraget til prinsesse Märtha Louise og sjaman Durek Verrett på Clarion hotell i Stavanger mandag kveld. Hun forklarte at de i utgangspunktet skulle ha en dialog om **religion og livssyn** preget av gjensidig respekt for Kirken.¹⁹⁵

Begrepet «religion» er her satt sammen med livssyn og tar utgangspunkt i arrangementet «Prinsessen og sjamanen» som skulle holdes i Stavanger. Det er ikke VGs journalister som bruker religionsbegrepet her, men det er hentet fra et sitat av dialogprest Silje Trym Mathiassen som skulle innlede foredraget til ML/DV. Dette skulle altså være en innledende diskusjon før selve foredraget til ML/DV. Religionsbegrepet dukker igjen opp senere i artikkelen, i lignende format:

¹⁹³ Bjørntvedt, Halvor, Thomas Talseth og Endre Alsaker-Nøstdahl. «Prinsessens nye kjæreste skal ha blitt erklært død – hevder han ble «gjenfødt»». VG. 13.05.2019.

¹⁹⁴ Hovdenakk, Sindre. «Bokanmeldelse «Sjamanens reise» av Sjaman Durek: Snakk med en svulst». VG. 28.11.2019.

¹⁹⁵ Rognstrand Andrea, Rano Tahseen og Maja Walberg Klev. «Dialogprest: Märtha næremst utsatt for kollektiv mobbekampanje». VG. 20.05.2019.

I en rekke e-poster mellom prinsessens manager Carina Scheele Carlsen og kirken kommer det fram at menighetsrådet satt som krav at dialogprest Silje Trym Mathiassen innledet foredraget og satt det i et **religiøst perspektiv**.¹⁹⁶

I den aktuelle saken er det snakk om at dialogprest Silje Trym Mathiassen måtte sette samtalen og foredraget med Märtha Louise og Durek Verrett inn i et religiøst perspektiv for at det kirkelige rom kunne benyttes. Ettersom Mathiassen gjorde det klart at det skulle være en samtale om religion og livssyn, ble dette først godkjent, men senere ble godkjenningen trukket tilbake av biskopen i Stavanger som problematiserte flere av Verretts uttalelser og også at det skulle tas betalt for arrangementet.

En annen artikkel om alternativ behandling blir igjen religionsbegrepet nevnt, her er det forskere som problematiserer det Verrett driver med fra sitt ståsted:

I **religion** er det ingen grenser for hva man kan påstå, men hvis du tilbyr alternativ behandling, er det regler for hva du kan gjøre. Blant annet er det ikke lov å forsøke å kurere alvorlige sykdommer som kreft, sier han.¹⁹⁷

Her blir informasjonssjef ved Nasjonalt forskningssenter innen komplementær og alternativ medisin i Tromsø, Ola Lillenes, intervjuet av VG om flere av Verretts uttalelser. Som forsker problematiserer han flere av disse uttalelsene, spesielt kritisk er han til nyreligiøsitetens kryssning mellom det som han kaller «trofelt og alternativ behandling».¹⁹⁸ Lillenes uttaler i intervjuet blant annet at «en del av dette feltet veksler mellom å kalle hva de gjør for behandling eller religiøsitet, ut fra hvilken vei vinden blåser».¹⁹⁹ I samme artikkel blir også Verretts påståtte evne om å rotere atomer diskutert av forskere. VG henter frem en uttalelse Verrett ga til YouTube kanalen Focus TV Network der han sier:

¹⁹⁶ Rognstrand Andrea, Rano Tahseen og Maja Walberg Klev. «Dialogprest: Märtha næremst utsatt for kollektiv mobbekampanje». VG. 20.05.2019.

¹⁹⁷ Høydal, Håkon F. «Forsker om Durek: Ber publikum vise aktsomhet». VG. 24.05.2019.

¹⁹⁸ Høydal, Håkon F. «Forsker om Durek: Ber publikum vise aktsomhet». VG. 24.05.2019.

¹⁹⁹ Høydal, Håkon F. «Forsker om Durek: Ber publikum vise aktsomhet». VG. 24.05.2019.

Det som skjer i sjamanisme, er at vi faktisk har evnen som gir oss tilgang til atomene. Vi kan rotere kjernen (nucleus) i atomene, i tillegg til elektronene i atomene, som bokstavelig talt reduserer alder.²⁰⁰

Det er kanskje litt betenkelig at VG velger å hente uttalelser fra YouTube for å få kommentarer fra forskere. VG intervjuet radiolog Mona Kristiansen Beyer ved klinikk for radiologi og nukleærmedisin ved Universitetet i Oslo i denne sammenhengen. Beyer forklarte at hun tvilte på at det Verrett hevdet var mulig og forklarte blant annet hva en MR-maskin gjør med kroppen og atomene. Endring i atomene ved bruk av MR-maskinen var kun kortvarig, dermed kunne ikke Verretts påstand om å påvirke atomene permanent stemme.²⁰¹ De tre andre tilfellene hvor VG nevner Verretts påståtte evne om å rotere atomer er det i kjent stil kun i en bi-setting, som eksemplene nedenfor viser:

Eksempel 1: Snow har fått med seg kritikken som har kommet etter at prinsessen og Verrett sto frem som kjærester. Blant annet har sjamanen hevdet at han kan **rottere atomer**.²⁰²

Eksempel 2: Den selvutnevnte sjamanen har også hevdet at han ble diagnostisert med en uhelbredelig nyresykdom som førte til at han døde, og at han ble gjenfødt. Han har også hevdet at han kan **rottere atomer**.²⁰³

Verretts uttalelse om at de i sjamanisme har tilgang til atomene vekket tydelig interesse, ettersom det blir nevnt flere ganger i ulike artikler. Det er mulig at Verretts påstand om å rotere atomer er et virkemiddel for å krydre opp saken, det kan også være det blir inkludert for å få frem en mer absurd retning av nyreligiøsitet, noe som også har blitt nevnt i tidligere artikler.²⁰⁴

²⁰⁰ Høydal, Håkon F. «Forsker om Durek: Ber publikum vise aktsomhet». VG. 24.05.2019.

²⁰¹ Høydal, Håkon F. «Forsker om Durek: Ber publikum vise aktsomhet». VG. 24.05.2019.

²⁰² Aronsen, Anniken. «Dette er kvinnen som introduserte prinsesse Märtha Louise for Durek Verrett». VG. 15.05.2019.

²⁰³ Tahseen, Rano. «Slottet: Følger med på markedsføringen». VG. 16.05.2019.

²⁰⁴ Jørgensen, Jørg Arne. «Prinsessen og showmannen». VG. 21.05.2019.

Det siste begrepet som ble nevnt flere ganger i fire av artiklene, var «alternativt». Oftest er kategorien alternativt satt sammen med et annet ord, dette er også inkludert i analysen. Første gang begrepet blir nevnt er i den såkalte lederartikkelen der lederen skriver at Märtha Louise driver med alternativ behandling og har sine alternative krumspring.²⁰⁵ To av artiklene hvor «alternativt» er nevnt, er begge i sammenheng med utgivelsen av boken til Verrett, og er derfor skrevet i VG Bok. Den første artikkelen tar opp Verretts påstander om kreft og kreftpasienter i boken *Spirit Hacking*. VG går her gjennom påstandene Verrett har skrevet om kreft i den konteksten de er skrevet i, ettersom Verrett har kritisert pressen for å ta ting ut av kontekst.²⁰⁶ VG intervjuet to personer i forbindelse med denne artikkelen som begge var svært kritisk til både uttalelsene og alternativ behandling. Lege, teolog og professor i medisinsk etikk, Jan Helge Solbakk, uttalte blant annet:

Det er lenge siden jeg har lest slikt sprøyt som dette. Det er mye rart som står i disse **alternative bøkene**, men dette må være noe av det ypperste av søppel som til nå er publisert.²⁰⁷

Den andre som ble intervjuet var leder i barnekreftforeningen, Trine Nicolaysen. VG-journalist uttalte i den sammenhengen at «barnekreftforeningen får en del henvendelser fra foreldre om **alternativ behandling** mot kreft».²⁰⁸ Nicolaysen svarte i dette tilfellet at: «Det er ikke slik at vi mener folk ikke kan prøve **alternativ behandling**, men dette må skje som et tillegg til den medisinske behandlingen – og i samråd med legen».²⁰⁹ Verrett på sin side svarte ikke på kritikken fra verken Nicolaysen eller Solbakk. Han uttalte i en direktesendt video på Instagram at han aldri har uttalt at han kan helbrede kreft, men at det han skriver om er at folk ikke utnytter alle ressursene på planeten til å takle situasjonen.²¹⁰ Dette viser godt hvordan offentlige personer velger å bruke sine egne kanaler til å svare på kritikk, uten å gå direkte ut til pressen selv. Det kan være flere grunner til dette. Det kan være at de ikke føler de blir sitert

²⁰⁵ Lederartikkel, «Märtha er vår prinsesse». VG. 18.05.2019.

²⁰⁶ Norli, Camilla. Atle Jørstad Wergeland og Rano Tahseen. «Sjaman Durek-boken: Kreft-avsnittene som fikk forlagssjefen til å se rødt». VG. 26.10.2019.

²⁰⁷ Norli, Camilla. Atle Jørstad Wergeland og Rano Tahseen. «Sjaman Durek-boken: Kreft-avsnittene som fikk forlagssjefen til å se rødt». VG. 26.10.2019.

²⁰⁸ Norli, Camilla. Atle Jørstad Wergeland og Rano Tahseen. «Sjaman Durek-boken: Kreft-avsnittene som fikk forlagssjefen til å se rødt». VG. 26.10.2019.

²⁰⁹ Norli, Camilla. Atle Jørstad Wergeland og Rano Tahseen. «Sjaman Durek-boken: Kreft-avsnittene som fikk forlagssjefen til å se rødt». VG. 26.10.2019.

²¹⁰ Direktesendinger på Instagram kan ikke hentes opp igjen i ettertid uten at brukeren selv ønsker å dele dem, denne uttalelsen ble gjengitt i artikkelen til VG.

korrekt av journalister, kanskje de ønsker å forklare seg for sine egne følgere og ikke et større antall lesere. Uavhengig av grunnen er det likevel positivt at VG inkluderer disse uttalelsene i kritiske artikler for å skape en mer nøytral artikkel når personen det gjelder ikke ønsker å stille til intervju.

Bokanmelder Sindre Hovdenakk var, som nevnt, også kritisk i møte med Verretts uttalelser i boken *Spirit Hacking*, som han vurderte til et terningkast 1 i bokanmeldelsen sin. I anmeldelsen skriver Hovdenakk blant annet:

Så er selvfølgelig spørsmålet om det er noen grunn til å hisse seg så veldig opp over en bokutgivelse som egentlig bare reproduserer mye av standardrepertoaret til den aller mest kyniske delen av den såkalte **alternativkulturen**. Sjamanen er nemlig overraskende uoriginal i mye av det han skriver.²¹¹

Det interessante her er hvordan Hovdenakk velger å bruke alternativkultur og ikke alternativ behandling i sin uttalelse. Det er mulig Hovdenakk peker på alternativ behandling som en del av et mer omfattende kulturfenomen. Det kan hende han peker på nyreligiøsitet som helhet, men velger å kalle det alternativkultur. Det at han kaller det hele for kynisk viser nok at Hovdenakk uten tvil er svært kritisk til Verretts bok, men det kan også forstås ut fra denne uttalelsen at han også er kritisk til nyreligiøsitet. Han beskriver det Verrett holder på med som den mest kyniske delen av alternativkulturen, men han skriver også at Verrett er svært uoriginal i det han skriver. Med mindre Hovdenakk er selvmotsigende i denne uttalelsen viser dette derfor at han er kritisk til nyreligiøsitet og ikke bare det Verrett driver med.

4.1.3 Oppsummering

Analysen av avisartiklene har skapt et overblikk. Det største funnet var nok det at VG har valgt å skrive setningen «den selvutnevnte sjamanen har også hevdet at han ble diagnostisert med en uhelbredelig nyresykdom som førte til at han døde, og at han ble gjenfødt» i flere av artiklene i en tidsperiode fra mai 2019 til februar 2020. Som tidligere nevnt må det være noe med denne påstanden som virker interessant og oppsiktsvekkende siden VG gjenskaper

²¹¹ Hovdenakk, Sindre. «Sprøyt, svada og griseprat». VG. 28.11.2019.

setningen så mange ganger. Det kan være at de vil få frem den bisarre historien for å støtte opp bildet av ham som en «falsk sjaman», eller det kan være en måte for dem å distansere det Verrett hevder fra kristendommens historie om Jesus som døde og sto opp igjen fra de døde.

De nyreligiøse begrepene valgt ut i denne analysen er generelt de samme som går igjen i avisartiklene. Det er kun de begrepene med størst utslag som er nevnt i denne delen av analysen, de begrepene som var nevnt under 4 ganger ble ikke tatt med. Videre analyse vil utfylle bildet ytterligere, ettersom dette skulle bidra på å skape et overblikk over materialet og finne ut de ulike tendensene man kunne spore. 8 artikler fokuserte på kjærligheten og 2 artikler var nøytrale var under halvparten av artiklene ikke vinklet negativt. Det er også viktig å nevne at begrepet «sjaman» er blitt brukt 18 ganger uten at «selvutnevnt/selverklært» står fremfor. Altså er sjaman brukt dobbelt så mange ganger som selvutnevnt/selverklært sjaman. Det må likevel tas hensyn til at Verrett opererer under navnet Sjaman Durek, noe som gjør at journalistene ofte har valgt å omtale ham som nettopp dette, eller i kortformatet «sjamanen». Dette tyder likevel på at artiklene muligens ikke er så ensidig og kritisk rettet som først antydnet.

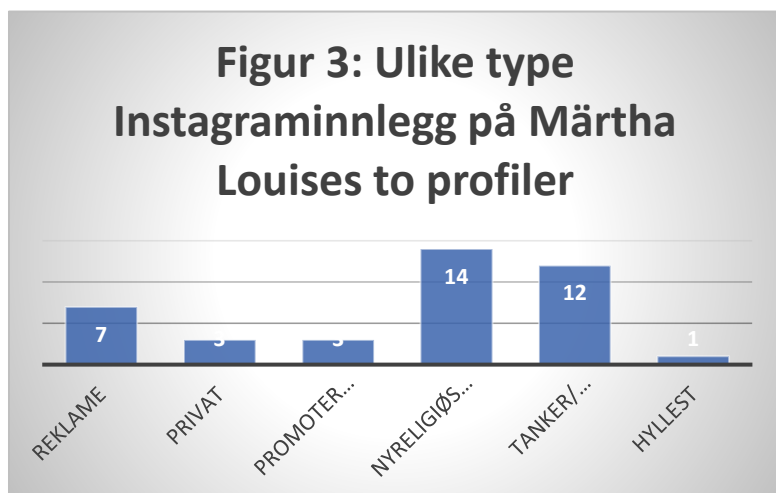
4.2 Märtha Louise på Instagram

Som tidligere nevnt har bildetjenesten Instagram vært hyppig brukt av både Märtha Louise og Durek Verrett til å fremme tanker og meninger, samt reklamere for ulike deler av deres virksomhet. Den har også blitt brukt som kommunikasjonsmiddel til å svare på kritikk fra media. Dette viser at Märtha Louises Instagram er mye mer enn «religiøse medier» som er Stig Hjarvards kategori for medie-plattformer drevet av religiøse aktører.²¹² Nyreligiøsitet er på en annen side en viktig del av innholdet på ML/DVs Instagram. Spesielt Verretts Instagram blir i stor grad brukt som talerør for hans virksomhet og ulike tilbud. Det er kanskje hans viktigste plattform for å dele nyreligiøse tanker og tilbud. Det var derfor ikke overraskende at Verretts Instagram-profil hadde større utslag i denne analysen enn Märtha Louises ettersom hun bruker sin profil til både privat og virksomhetsorientert innhold. Det er likevel mye nyreligiøst innhold å finne på Märtha Louises Instagramkontoer. Hun deler både tanker og følelser, samt reklamerer for ulike arrangement.

²¹² Hjarvard, Stig. «Three Forms of Mediatized Religion», 28-31.

4.2.1 Ulike typer Instagraminnlegg

Til sammen 40 Instagram-innlegg fra Märtha Louises to profiler er blitt analysert. De mest aktuelle innleggene er valgt ut, men alle er fra samme tidsrom som avisartiklene.

Som figur 3 viser er 7 av innleggene reklame for ulike arrangement, webinarer og andre produkter hun har bidratt med. I utvalget av innlegg er det også 3 «private» innlegg, 3 promoteringsinnlegg, 14 innlegg med nyreligiøst innhold

og 12 innlegg med tanker/filosofisk innhold. Det var kun et promoteringsinnlegg i dette utvalget. Det mest interessante er kanskje hvor mange innlegg som faktisk har nyreligiøst innhold. Det nyreligiøse innholdet finnes både på den offisielle kontoen (@princessmarthalouise) og den kommersielle kontoen (@iam_marthalouise). I et innlegg publisert 3.mai 2019 på Märtha Louises offisielle konto skriver hun om den siste masterklassen på Soulspring (engleskolen).

What a day! Today was the last day for Soulspring's Masterclass in history as @elisabethnordeng and I are closing our spiritual center end of May. It was a day filled with emotions from sorrow to great joy, from letting go to stepping into something new, from giving to receiving. Thank you to each and every one of our beautiful and talented Masterclass students for taking these last steps with us. It has been a joy to see you all evolving, opening up your soul's petals one by one and shining into the world like the light you truly are [...] 12 wonderful years have come to an end (very soon). It has been a delight, a challenge, fun, frustrating, amazing and life shifting to work with you. And now we are releasing each other to do more magical stuff, but from a different perspective. From the bottom of my heart, THANK YOU!!!²¹³

²¹³ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 03.05.2019.

I dette innlegget tar altså Märtha Louise avskjed med Soulspring og takker samtidig partneren Elisabeth Nordeng for samarbeidet. Märtha Louise legger ikke skjul på sin nyreligiøse profil i dette innlegget, på den andre siden er de fleste i Norge kjent med denne siden av henne. I 2007 da Märtha Louise og Elisabeth Nordeng startet opp Astarte Education (senere Soulspring Education), kjent som engleskolen i media, skapte det mye oppstyr. Det ble ofte fremstilt som en skandale, og Märtha Louises mentale helse ble hyppig diskutert.²¹⁴ Dette har kanskje resultert i at Märtha Louise har blitt mer privat og ikke delt så mye fra hva som skjer inne på den berømte engleskolen. Märtha Louise uttalte nylig i dokumentaren «Märtha» på TV2 at «ingen skremmer henne mer enn nordmenn og norsk presse».²¹⁵ Ifølge Märtha selv var dette fordi hun ikke passet inn i «boksen» de fleste nordmenn plasserte henne i, noe som sikkert også kan stemme i mange tilfeller.

Det deles også mye nyreligiøst innhold på den kommersielle kontoen. Hun publiserte blant annet et innlegg der den 8.april 2020 som bar et særlig astrologisk preg:

The full supermoon in Libra is here reminding us to go within and listen to the whispers of our soul. We are all forced to stay inside, physical distancing is a fact and we have a golden opportunity to journey to the most sacred place of all, inward to the depth of our core. That is where we find balance to the distress hitting us from the threats of the world around us. If we dare to go within and seek the balanced self, that is where we will find peace through this time. Find your core. Reconnect to your true nature and through that you may find that we are indeed all connected, not just us humans, but with the nature surrounding us. With everything. Let the moon in Libra inspire you to find the balance you seek. You are more powerful than you think.²¹⁶

Innlegget er delt under den første nedstengingen av Norge i april 2020, som kommer frem i teksten hvor Märtha Louise oppfordrer sine følgere til å utforske det indre i seg selv i en tid hvor man må være inne og holde seg unna andre mennesker. Hun bruker supermånen som står i libra som en slags veiviser, og som en påminnelse om at man bør lytte til sjelen. Dette innlegget er delt på den kommersielle profilen, noe som kanskje gjør at det nyreligiøse budskapet er mer direkte og synlig enn forrige eksempel som var publisert på den offisielle

²¹⁴ Kraft, Siv Ellen. «Bad, Banal and Basic», 66.

²¹⁵ Dokumentarserie på TV2, første episode vist på tv 07.04.2021.

²¹⁶ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise, 08.04.2020.

prinsessekontoen. Begge disse innleggene oppfattes som nyreligiøse, selv om de er veldig forskjellige. I det første innlegget tar Märtha Louise farvel med den kjente engleskolen, innlegget fremstår som et mer offisielt innlegg, mens det siste har et mer personlig preg. Dette viser hvordan Märtha Louise sprer nyreligiøse ideer både på aktørnivå og privat. Som nyreligiøs aktør har hun også reklamert for tjenester i totalt 7 innlegg på Instagram. Tre av disse er på den kommersielle kontoen mens fire er på den offisielle prinsesse-kontoen. På den offisielle kontoen har hun reklamert for turneen med Verrett to ganger, begge gangene har hun merket innleggene med «annonse», noe som er påbudt i Norsk lov da skjult reklame er forbudt.²¹⁷ Begge disse innleggene deler video av ML/DV som snakker om den kommende turneen.

Innlegg 1: Annonse/ So excited for the events 19th-23rd May (link for tickets in bio) in #Denmark and #Norway @shamandurek and I will be hosting. In this day and age we need to be conscious of our powers and how to use them for the benefit of all of humanity. Through the talks and workshops we will dive deep into different aspects of being human and how to activate divinity to create a loving life for ourselves and others. Please join us on our first endeavour together. For tickets and places see my link in bio. See you soon!²¹⁸

Innlegg 2: Annonse/ So excited for out tour in Denmark and Norway 19th-23rd May so we are preparing with a photo shoot. Here from behind the scenes on @dhendersonphoto shoot with @shamandurek and myself shooting for press in Norway. If you would like to attend our tour get info in bio [...] Thank you for a fun and great shoot! Looking forward to seeing pictures. Here is a sneak peak... #photoshoot #copenhagen #københavn #thepriincessandtheshaman #tour #oslo #meditation #gettingintoyourpowers #truepower.²¹⁹

Begge innleggene er delt i april 2019, altså før ML/DV gikk offentlig ut med kjærlighetsforholdet. Disse reklame-innleggene ble derfor ikke plukket opp av pressen før en måned senere. Märtha Louise følger norsk lov for markedsføring ved å markere innleggene

²¹⁷ Forbrukertilsynets veileder for merking av reklame på sosiale medier. <https://www.forbrukertilsynet.no/lov-og-rett/veiledninger-og-retningslinjer/veiledning-reklame-some>

²¹⁸ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 03.04.2019.

²¹⁹ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 28.04.2019.

som annonse, men kritikken har gått på at hun bruker prinsessetittelen til å reklamere for sin kommersielle virksomhet. I begge innleggene har hun delt hvordan folk kan kjøpe billetter. Hun har også i det andre innlegget lagt ved en del «emneknagger», som er symbolet # etterfulgt av ord. Emneknagger på Instagram blir ofte brukt for å spre innlegget til flere mennesker. Alle emneknagger blir lagret sammen i en kategori som andre brukere kan se gjennom. Blant emneknaggene hun bruker finner man «meditation», «getting into your powers» og «true power» som gjør at innlegget kan gjenkjennes som nyreligiøst. I første innlegg har hun ikke inkludert emneknagger, men skriver også her om å være «conscious of our powers» og hvordan aktivere guddommelige krefter. Dette er vanlige tanker i det som er blitt kalt «self-religion»²²⁰. James R. Lewis og Oscar-Torjus Utaaker skriver at denne type spiritualitet ofte søker den guddommelige kraften som finnes i det indre, og at denne kraften kan kontaktes gjennom en dypere del av selvet, det «ekte» selvet som ofte blir sett på som en del av det guddommelige.²²¹ Det er ikke bare selvutvikling Märtha Louise jobber innenfor. I et innlegg fra mars 2019 deler hun bilder fra en boklansering sammen med Elisabeth Nordeng.

Launching our book #bornsensitive in #finland with back to back interviews. Being highly sensitive is not an excuse for having other people take extra care of you or being weak. Being highly sensitive is a strength, a talent if cultivated correctly [...] Take time outs to charge during the day and take care of your soul connection. Take responsibility for your emotions and use your voice to set boundaries. Saying no, is often saying yes to yourself [...].²²²

Dette innlegget ble ikke presentert som «annonse» eller «reklame», selv om det kan tolkes slik ettersom det presenteres kort hva boken handler om. Märtha Louise og Elisabeth Nordeng poserer også med boken på bildet som hører til teksten. At dette innlegget ikke er merket med reklame, eller at det er publisert på Märtha Louises offisielle prinsessekonto er ikke blitt problematisert av media på samme måte som turneen med Verrett.

Märtha Louises nyreligiøse profil er ikke alltid like synlig i innleggene hun deler på Instagram. I denne analysen er det derfor en egen kategori kalt «tanker/filosofisk innhold».

²²⁰ Heelas, Paul. *The New Age Movement: the celebration of the self and the sacralization of modernity* (Oxford: Blackwell 1996).

²²¹ Lewis, James R. og Oscar-Torjus Utaaker. «Bumper Car Ride Through a Maze of Spiritual Trips», 246.

²²² Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 20.03.2019.

Denne kategorien rommer til sammen 12 innlegg hvor 9 av dem er delt på den kommersielle kontoen mens 3 er delt på den offisielle prinsesse-kontoen. Et innlegg hun delte 14. oktober 2019 viser et bilde av en løve med teksten «Confidence is not they will like me. Confidence is I will be fine if they don't». Under dette bildet skriver ML:

Choosing to stand for your beliefs is not always easy, but knowing your true core and daring to follow your heart, does not happen if you listen to what other people think of you or their fear based advice. I honor all men and woman who dare take the lion (lioness) energy out and stand in their power. Thank you for being there for us all, making your stand and changing the world [...].²²³

Det er grunn til å tro at Märtha Louise her uttrykker sine tanker om å stå for sine egne meninger og overbevisninger, på tross av hva andre synes. Etter mediestormen rundt henne er det slike innlegg som dette som ofte kommer som svar på negative omtaler og kommentarer fra andre. Hun blander også inn litt nyreligiøse ingredienser som å «ta løvens energi» og «stå i sin egen kraft». Slike innlegg som dette forekommer hyppig på begge profilene, et nytt innlegg publisert en knapp måned senere hadde et lignende budskap:

Some times the world presents itself in black and white. Good and bad, up and down, you are in or you are out, you are either against something or for something. And you forget the nuances, the bigger picture. When the world presents itself as either good or bad, black or white, we have forgotten what we are part of this together. That we are in fact on the same planet, with the unifying goal to make this place worth while to live in for all. I am part of you and you are part of me, and as we learn different ways to comprehend and respect eachother, we grow as individuals and as a species. We grow as the human race. [...] What makes you shift from seeing the world as black and white and into the color spectrum of diversity? #life #blackandwhite #nuances #diversity #diverse.²²⁴

Ved første øyeblikk handler dette innlegget om at alle har dårlige perioder der verden er litt svart og hvit, men ettersom Märtha Louise vektlegger at alle er på denne jorden sammen og

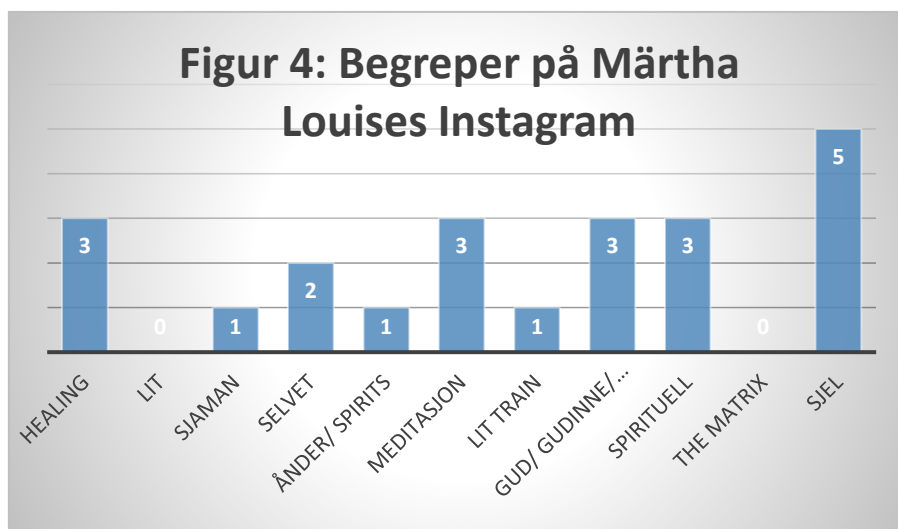
²²³ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 14.10.2019.

²²⁴ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise, 01.11.2019.

trenger å respektere hverandre for å vokse som individualister, sier hun også her at selv om man har forskjellige meninger skal man respektere hverandre. Dette er et tema som går igjen i flere av innleggene på Instagram. Den nyreligiøse ingrediensen er ikke like synlig i dette innlegget, men ettersom hun skriver om fargespekter og det å se flere farger, er den likevel ikke helt borte. Durek Verrett har blant annet lagt ut flere innlegg om fargespekteret og hvordan ulike farger kan påvirke ulike energistrømninger hos mennesker.²²⁵

4.2.2 Begreper på Märtha Louises Instagram

Av nyreligiøse begreper på Märtha Louises to Instagramprofiler, var de fleste utvalgte begrepene godt representert, som vist i figur 4:

Av totalt 40 Instagram-innlegg som har blitt analysert er disse begrepene nevnt til sammen 23 ganger, altså godt over halvparten. Begrepet med størst utslag var «sjel» som

er nevnt fem ganger på de to ulike profilene. På den kommersielle kontoen er «sjel» nevnt 2 ganger i det utvalgte materialet, mens på den offentlige prinsesse-kontoen er det nevnt 3 ganger.

Eksempel 1: [...] You are worthy just the way you are. With your whole potential. Because there is no one else who can do exactly what you choose to do in this world. There is only one of you. So make your days count. Make your **soul** shine in this world for everyone to see and experience the true you. What makes you shine and thrive?²²⁶

²²⁵ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 31.01.2020.

²²⁶ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 14.06.2019.

Eksempel 2: Let your shadow side lead the way and acknowledge what it has to tell you to find your truth. #followyourshadow #findyourtruth #soulful_moments #soultalk #soulmate #soulpurpose #happiness #carsall.²²⁷

Disse to eksemplene er hentet fra den offisielle prinsesse-kontoen. I eksempel 1 oppfordrer Märtha Louise sine følgere til: La sjelen skinne i denne verden så alle ser og opplever det sanne deg. I det andre eksempelet er «sjel» kun skrevet i emneknaggene på slutten av innlegget, det er på den andre siden en del av dem. Fire av emneknaggene inneholder ordet sjel i ulike variasjoner. I dette innlegget skriver hun om å følge «skyggesiden» for å finne din sannhet. Innlegget er lagt ut med en video av Märtha Louise som sitter på hesteryggen og filmer skyggen til henne og hesten. Det fremstår først og fremst som et filosofisk innlegg, men ettersom hun la til emneknagger med sjel, fikk det også en nyreligiøs ingrediens. På den kommersielle kontoen er budskapet ganske likt, det er et tankefullt/filosofisk innlegg med nyreligiøs ingrediens:

Eksempel 3: Opening new doorways and perspectives with this beautiful **soul** is a journey in itself. Change does not come without challenging the systems that are already in place and some times it creates deep ripples in the existing waters [...].²²⁸

I dette innlegget publisert på den kommersielle kontoen poserer Märtha Louise sammen med Durek Verrett i en tom døråpning. «Sjelen» hun refererer til er derfor Verrett, og hun kaller det å «åpne nye dører og perspektiver» med ham for en reise i seg selv. Hun skriver videre at for at forandring skal skje, må man utfordre allerede eksisterende systemer. Selv om innlegget virker filosofisk ved første øyekast, gir det et annet inntrykk når hun omtaler Verrett som en vakker sjel, samt at hun skriver om å utfordre eksisterende systemer. Verrett har nemlig i boken *Spirit Hacking* skrevet mye om å utfordre det han kaller systemet, som blant annet fanger mennesker i en falsk virkelighet kalt «the Matrix».²²⁹

²²⁷ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 23.07.2019.

²²⁸ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise, 14.10.2019.

²²⁹ Verrett, Durek. *Spirit Hacking*, 30-31.

Begrepene «healing», «meditasjon», «gud/gudinne» og «spirituell» var alle nevnt tre ganger i det utvalgte materialet. Begrepet «healing» ble kun nevnt på den offisielle prinsesse-kontoen, mens resten av begrepene for det meste ble nevnt på den kommersielle kontoen.

Eksempel 1: The rainbow comes out when there are big shifts happening in my life or great **healings** taking place. Today there was a big portion of both. Thank you for always showing up to support and remind me, rainbow. #rainbow #beautifulnature #nature #treasure.²³⁰

Eksempel 2: Our last course in @soulspring.no together [...] Thank you to all the people who have come to our courses and taken steps with us to connect with who they are and learn energy readings and **healing**. We love you all. #soulspring #reading #**healing** #connecting.²³¹

Eksempel 3: The last week I have received and given a lot of hugs. It is such a wonderful energy exchange, isn't it? I find it such a good exercise in receiving and giving at the same time and is proven to benefit your health if you hug longer than 20 seconds. Who would you like to hug today? #hugs #**healing** #love #giveingtoeachother #sharingthelove.²³²

Selv om disse innleggene er ganske forskjellige, er de ganske klare eksempler på nyreligiøse budskap på sosiale medier. Alle innleggene er også publisert i mai 2019, måneden ML/DV offentliggjorde kjærlighetsforholdet og startet turneen «Prinsessen og sjamanen». Det var også denne måneden de to fikk mest oppmerksomhet fra media. Det kan tolkes som en utfordrende måned for Märtha Louise, og at «healing» derfor fikk stor plass på profilen. Det første innlegget takker regnbuen for støtten, Märtha Louise skriver også at regnbuen kommer frem når det skjer store endringer i livet eller det er behov for «great healings». Eksempel 2 skriver om den siste klassen på Soulspring og takker alle som har vært med for å lære energi lesing og healing. I dette tilfellet er «healing» nevnt i både teksten og i emneknaggen. Eksempel 3 tar opp hvordan klemmer er en energiutveksling som både gir og tar om man

²³⁰ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 06.05.2019.

²³¹ Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 17.05.2019.

²³² Märtha Louise, på Instagramkontoen @princessmarthalouise, 26.05.2019.

holder klemmen lenger enn 20 sekunder. «Healing» er i denne sammenhengen kun satt i emneknaggen, men gir likevel inntrykk av at klemmer har en helende effekt.

De gangene «meditasjon» er nevnt er oftest i sammenheng med reklamering for ulike arrangement. På den offisielle prinsesse-kontoen er det i et innlegg der hun reklamerer for «Prinsessen og sjamanen», mens på den kommersielle kontoen er det reklame for andre arrangement som eksemplene nedenfor viser:

Eksempel 1: Get ready everyone and join me and many more for the largest **meditation** ever with so many amazing speakers and artists. Think #togetherathome gone spiritual. I am so happy and grateful to be part of this huge global **meditation** Get ready for #Mayday [...] to **meditate**, pray and shift into love. Together we can unite the frequency for change. Sign up: Link in bio!²³³

Eksempel 2: Annonse/ Do you need some inspiration these days? Something to make you shift your thoughts to something positive and give you lots of good tips to move forward in your life? Join us for the virtual event Flow Summit 2020 [...] It's free and with the leading experts within **meditation** and the wellness world. You can sign up today from anywhere in the world. Link in BIO [...].²³⁴

Begge disse innleggene er reklame for ulike digitale arrangement Märtha Louise har vært med å arrangere eller vært deltaker på. I eksempel 2 har hun merket innlegget med annonse, noe hun ikke gjorde i eksempel 1. Begge innleggene ble publisert i mai 2020, og er digitale meditasjonsarrangement. Det første arrangementet virker mer spirituell og inkluderer blant annet meditasjon, bønn og kjærlighet, mens det siste er arrangert av velvære- og meditasjonsekspert og handler kanskje derfor mer om meditasjon, yoga og lignende.

«Spirituell» er også nevnt tre ganger hvorav to av gangene er på den kommersielle kontoen og den siste er på den offisielle prinsessekontoen. Innlegget på prinsessekontoen er i forbindelse

²³³ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise, 18.05.2020.

²³⁴ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise, 31.05.2020.

med nedstengingen av Soulspring, som hun omtaler som et spirituelt senter. De to gangene det er nevnt på den kommersielle kontoen er det i forbindelse med promoteringen av Mayday som eksempelet over viser. Den siste gangen dette er nevnt er i en videosnutt delt på Instagram fra en konferanse i Athen der Märtha Louise deltar i panelet. Konferansen het «Woman with vision», her snakket prinsessen om oppveksten, hvordan hun alltid skilte seg ut og ikke passet inn. Hun snakket også om åpningen av Soulspring som «spiritual center» der folk skal lære å snakke sin sannhet og lære å kjenne seg selv. Hun nevner også at hun har en Youtube-kanal for å samle hesteinteresserte, og at hun bringer «the spiritual side» til dette også.²³⁵ Spirituell blir i de fleste innleggene nevnt i forbindelse med Märtha Louises kommersielle virksomhet. Alle gangene det er nevnt her er det i forbindelse med Soulsping, arrangement hun bidrar til eller andre kommersielle aktiviteter som Youtube-kanalen.

Märtha Louise har brukt begrepene «gud/gudinne/guddommelig» i et innlegg på den offisielle prinsesse-kontoen der hun reklamerer for «Prinsessen og sjamanen», og to ganger på den kommersielle kontoen. De gangene det er brukt på den kommersielle kontoen er det i mer private innlegg:

Eksempel 1: Some evenings are simply magical. And sharing those moments with people you love is simply a touch of **divinity** [...]²³⁶

Eksempel 2: The first snow is here! Once it falls it`s like it absorbs sound, lights up the darkness and insulates so it doesn`t feel so cold anymore. I love the beauty of snow. The snow crystals uniqueness always reminds me of the infinite creativity if our Creator. What do you feel about snow? #snow #cold #darkness #creator #god.²³⁷

Eksempel 1 er hentet fra en kjærlighetserklæring til Verrett der hun bruker «guddommelig» om det å være sammen med ham. Eksempel 2 er på en annen side mer nyreligiøst rettet. Märtha Louise skriver om snø og hvordan snøkrystaller minner henne om skaperen. Det er først i emneknaggene gud kommer frem. Det er grunn til å tro at skaperen hun refererer til i teksten er den kristne gud, men hun nevner også skaperen i emneknaggen etter selve

²³⁵ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise, 03.10.2019.

²³⁶ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise, 17.08.2019.

²³⁷ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise, 08.11.2019.

innlegget. Dette er kanskje et godt eksempel på Märtha Louise som multireligiøs aktør, en som beveger seg både i det kirkelige rom og innenfor nyreligiøsitetens grenser.²³⁸ Det henger likevel også sammen med vanlige nyreligiøse forestillinger. Grunnleggeren av Alternativt Nettverk og tidligere redaktør for Visjon, Øyvind Solum, skriver at det som ofte går igjen i alternativ og holistisk spiritualitet er at alt henger sammen med alt. Det indre og det ytre gjenspeiler og påvirker hverandre, derfor er alt også guddommelig eller hellig.²³⁹ At ting er guddommelig er derfor også en vanlig tanke i nyreligiøsiteten, og behøver ikke å være knyttet til kristendommen. Det er også viktig å nevne at ettersom Märtha Louise beveger seg i begge religiøse landskap, kan disse krysses på flere måter, noe disse innleggene kanskje viser.

4.2.3 Oppsummering

Overblikket over Märtha Louises Instagramprofiler viser at hun deler flere nyreligiøse innlegg. Det hun deler av reklame/annonse-innlegg er ofte knyttet til henne som nyreligiøs aktør. Også private innlegg er ofte preget av nyreligiøse ideer og tanker, noen er mer direkte tilknyttet til nyreligiøsitet, mens andre er den litt mer skjulte formen for filosofiske innlegg med små hint til nyreligiøsitet. Av de 40 analyserte innleggene var det flere begreper å spore, totalt 23 begreper er blitt nevnt. Begrepet «sjel» var det som ble nevnt flest ganger, mens «healing», «meditasjon», «gud/gudinne/guddommelig» og «spirituell» var nevnt 3 ganger på de to ulike profilene. Meditasjon var stort sett nevnt i innlegg som reklamerte for ulike arrangement, mens healing ble nevnt flest ganger i mai 2019 når forholdet til Durek Verrett ble annonsert. Dette er også tilfellet med «spirituell», som hun kun nevner i forbindelse med Soulspring, arrangement hun bidrar til eller andre kommersielle aktiviteter. Kategorien «gud/gudinne/guddommelig» er blitt nevnt både i mer private innlegg, men også i annonseringen av «Prinsessen og sjamanen». Märtha Louise snakker både om en gud som skaper, og omtaler ting som guddommelige. Dette kan tolkes både kristent, men også nyreligiøst. Det viser muligens godt til hennes rolle som multireligiøs aktør som beveger seg mellom de to religiøse sfærene.

²³⁸ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, «Multireligiøse aktører og kulturens refortrylling», 8.

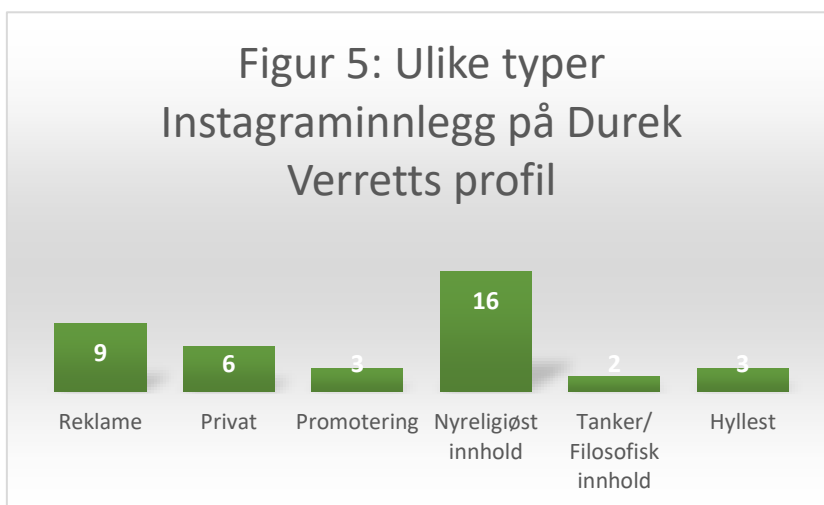
²³⁹ Solum, Øyvind. «Den norske kirke og den alternative spiritualiteten», 123.

4.3 Durek Verrett på Instagram

Durek Verrett går under @shamandurek på Instagram, og har over 235.000 følgere på plattformen. I likhet med Märtha Louise deler han både kommersielt og privat innhold. Profilen er likevel mest brukt til kommersielt innhold. Bildene til Verrett er ofte godt redigert og bruker flere ulike virkemidler som gjør at det fremstår både profesjonelt og visuelt imponerende. Verrett har et team bak seg som bidrar til å dele innhold og organisere virksomheten hans. På hjemmesiden shamandurek.com finner man blant annet ut at han har fire personer som håndterer forretningsforespørsler. Han har noen som jobber som koordinator, «public relations», en manager og en forretningsmanager. Han har flere prosjekter på samme tid, og bruker som regel Instagram til å promotere disse prosjektene og tilbudene.

4.3.1 Ulike typer Instagraminnlegg

Til sammen 38 Instagraminnlegg fra Verretts profil er blitt analysert. Under vises en oversikt over de ulike typene innleggene på profilen.

Som med Märtha Louises profil har Verrett mange ulike typer innlegg på profilen. De typene av innlegg med mest utslag her er «nyreligiøst innhold» med 16 innlegg, og «reklame» med 9

innlegg fra utvalget av 38 innlegg. Det er disse to kategoriene som vil fokuseres på videre ettersom det er disse som er mest interessante for analysen.

Innholdet i kategorien «nyreligiøst innhold» varierer, et innlegg fra 22.mai 2019 deler flere videoer fra «Prinsessen og sjamanen» sammen med teksten:

The Divinity tour has been amazing and we are getting so many letters from the beautiful people who attended our events sharing all their life changing stories. It is a honor for

@princessmarthalouise and I to love you and put the power back in your hands. Tribe what did you get from watching these clips?²⁴⁰

I dette innlegget legger Verrett vekt på det positive rundt turneen, på tross av at mediestormen rundt ham og Märtha Louise sto på som verst. Han skriver også at de har fått mange brev fra deltakere på arrangementet som har delt sine livshistorier. Helt på slutten spør Verrett det han kaller for «tribe» hva de fikk ut av videoklippene. Verrett skriver ofte om «the tribe» på Instagram og ellers på sosiale medier. Meningen med dette skal jeg diskutere senere.

Verrett deler også innlegg der han skriver om egne begreper, ofte med bilder som skal forestille en slags ordbok. I et innlegg fra 14. august 2019 deler han et bilde med overskrift «Shaman Durek`s word of the week». Ordet er «bubblehead» og beskrives som et substantiv som betyr en person som tankeløst følger flokken og gjør det de er fortalt uten å tenke. Med dette bilde følger teksten:

There are two types of people in this world; a slave and a person who is free. Which one are you? On this planet you are born into a society that tells you not to question anything and do as you are told by your parents, guardians and authority figures. Because if you don't, you don't get loved. We have been conditioned so much that we accept the lie and bow our heads down to it. We can't do that anymore. We can't be bubbleheads. Tribe, where do you think people have become bubbleheads on this planet? Find out more in my new book Spirit Hacking, available in America and Europe October 15th. To preorder, click on linkster in my bio. We are free, lit leaders.²⁴¹

Dette innlegget er uten tvil et nyreligiøst innlegg, men det ligger også i krysningen for reklame/promotering. Verrett legger nemlig til på slutten at om man vil vite mer kan man lese det i boken som kommer ut senere samme år. Innlegget skal nok bidra til å skape blest om boken, ettersom det er ganske sterke ord som brukes. Det er stort fokus på selvutvikling, nemlig at man skal se på seg selv som en leder og være fri fra autoriteter så man kan tenke fritt og utvikle seg. Dette er sentrale tema på Verretts Instagram. Verrett deler flere tips til hvordan dette kan gjøres, han har lagt ut flere bilder som kan ses på som «bruksanvisninger».

²⁴⁰ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 22.05.2019.

²⁴¹ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 14.08.2019.

Disse er ofte bilder med ulike trinn man skal gjennomføre for å oppnå dette. Et innlegg delt 14. januar 2020 viser to bilder med 5 slike trinn. Overskriften heter «Do you want to change some shit in the world?», videre står det «Here are 5 tips to spark you, to shake it up and wake us up». I innlegget skriver Verrett:

We are the change that the world has been waiting on. Remember if you are created then you matter and we need you. Our life has been our training to be who we are to be. Accept all that has been with grace in knowing that it was all for you to be a Lit leader. Remember we are eternal beings, we are not what we think we are we are even better. Tribe, tag a friend and share this message for the time has come the call has been made. Will you answer it? I love you all. We are giants! Always remember that. Thoughts?²⁴²

Dette innlegget sentrerer også i stor grad rundt selvutvikling, hvordan man kan bli den beste versjonen av seg selv, og hvordan man kan bli en «lit» leder. Som tidligere nevnt bruker Verrett ordet «lit» om en høy energi som er drevet av lidenskap og formål. Trinnene Verrett har beskrevet i innlegget går for det meste ut på at man må engasjere seg for å skape forvandling. På slutten av trinnene står det: «The spirit of change is asking to have a voice! Will you give it one? Stay Lit!». Akkurat hva slags forvandling som skal skje er ikke presisert, men det er tydelig at Verrett oppfordrer sine følgere til å strebe etter sin egen lidenskap og sitt eget engasjement. Slike «bruksanvisningsinnlegg» dukker stadig opp på Verretts Instagram. I dette utvalget er det åtte av dem:

1. Steps to deal with triggers.²⁴³
2. Tips for enhancement.²⁴⁴
3. Change our words, change our perception.²⁴⁵
4. Easy ways to boost your wellness routine.²⁴⁶
5. Shamanic dream hacks.²⁴⁷
6. Spirit shamanic color hacks.²⁴⁸

²⁴² Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 14.01.2020.

²⁴³ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 02.12.2019.

²⁴⁴ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 12.02.2019.

²⁴⁵ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 15.12.2019.

²⁴⁶ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 27.01.2020.

²⁴⁷ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 28.01.2020.

7. Spiritual, natural ways to protect from the Corona Virus.²⁴⁹

Med unntak av meditasjons-innlegget er de fleste andre eksemplene ikke typiske nyreligiøse ideer. De kan likevel ses på som nyreligiøse ettersom Verrett legger vekt på at disse bruksanvisningene kan hjelpe på energi og få en til å føle seg bedre, det går derfor under selvutvikling. Eksempel 7, bruksanvisningen på hvordan man kan beskytte seg mot koronavirus er spesielt interessant. Dette innlegget har to bilder, der det første har overskrift «Here are spiritual, natural ways to protect you from the Corona Virus». Videre følger en hjemmelaget oppskrift på håndsprit og et slags mantra man skal si høyt for å «laste ned beskyttelse». Mantraet er å snakke til kroppen og egoet, og at kroppen videre skal gi signaler som viser at den har mottatt beskjeden, som gjesping eller svelging. Det står også at om du har tatt inn redsel spredt av media, skal du si høyt, «download the wisdom in my body to eliminate this fear». Verrett forklarer videre at redsel er et våpen skapt av «the Matrix» for å forårsake massehysteri, og at spirituell immunitet er nøkkelen i denne tiden.²⁵⁰ Det kan diskuteres om dette er en slags kritikk til media for å spre unødvendig frykt om koronaviruset. Det kan virke oppsiktsvekkende at Verrett mener spirituell immunitet er nøkkelen for å unngå koronavirus. Det må likevel nevnes at han også oppfordrer folk til å høre på myndighetenes råd, i innlegget skriver han:

Make sure to use 75% alcohol for Coronavirus! It is important to keep calm and stay prepared when anything like this happens, so here are some tools to keep you safe and aware. Tag your friends so they can use these helpful tips too! Remember to still wash your hands and wear face mask if when necessary.²⁵¹

I den tidlige fasen av koronaviruset var det stort fokus på å vaske hender, noen land innførte også påbud om munnbind. Verrett skriver derfor her at man på tross av de spirituelle tipsene, også alltid skal vaske hender og bruke munnbind. Verrett er på mange måter opptatt av å bevare naturen, men samtidig utnytte midler naturen har gitt oss. Det kan virke som han er skeptisk til media og flere andre deler av det moderne samfunnet, ettersom han ofte kaller

²⁴⁸ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 31.01.2020.

²⁴⁹ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 28.02.2020.

²⁵⁰ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 28.02.2020.

²⁵¹ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 28.02.2020.

dette for et «system» som hindrer folk å se den virkelige verden. Denne formen for nyreligiøsitet går utenfor feltet for alternativ behandling, selv om dette også er en viktig del av virksomheten hans.

Virksomheten til Verrett sentrerer rundt ham som sjaman, som tilbyr behandling og livsstilsråd. I tillegg til private behandlinger arrangerer Verrett flere andre arrangement. Disse blir ofte reklamert for og promotert på Instagram, noen ganger i litt skjult form ettersom flere av innleggene til Verrett ligger i krysningen mellom reklame/promotering og nyreligiøst innhold. Verretts profil er uten tvil mer aktørbasert enn Märtha Louises. Det meste han deler handler om disse prosjektene han arrangerer, likevel var kun 9 av innleggene hans tydelige «reklame»-innlegg. I motsetning til Märtha Louise bruker Verrett sjeldent «annonse/reklame» i innleggene, dette kan være fordi det ikke er like strenge regler for merking av annonsørinnhold i USA som man har i Norge. I dette utvalget var det kun et innlegg han markerte med «annonse». Dette var et innlegg som reklamerte for «Prinsessen og sjamanen» og var derfor tiltenkt til et norsk og et dansk publikum. Dette var nok også grunnen til at han valgte å bruke det norske ordet «annonse», men også ettersom det var et arrangement i Norge måtte han tydelig merke innlegget for å følge norsk lov om reklamering.

Et innlegg som ligger i krysningen mellom nyreligiøst innhold og reklame er dette innlegget der Verrett deler en video der han sitter i lotusstilling og bruker noe han kaller «illumination rods», han skriver i innlegget:

Experience the amazingness of the illumination rods. Here is a quick video for those of you who purchased your healing, manifestation rods. In this video you will learn to energize, heal, manifest, protect and increase your overall physical and emotional, mental, spiritual wellbeing in using the rods. If your ready to level up your energy and expand it and access deeper currency of power. Then get on the #littrain and illuminate with us. [...] Go to my linktree on my bio to illumination rods. How is your rods tribe? Any thoughts share?²⁵²

²⁵² Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 05.04.2019.

Ved første øyekast virker dette som et innlegg for de som allerede har kjøpt disse «illumination rods». På slutten påpeker likevel Verrett at disse kan kjøpes og legger ved informasjon om hvor man går for å få tak i disse. Derfor er dette et godt eksempel på et innlegg som verken kan defineres som rent nyreligiøst, men heller ikke som et rent reklameinnlegg. Det rettes mot dem som allerede har kjøpt «illumination rods», men også fremtidige kjøpere.

I et innlegg publisert 7 mai 2019 presenterer Verrett et av sine nye prosjekter «online shaman school». Innlegget presenterer en slags reklamevideo der man får et lite innblikk i hva Verrett driver med, samt at det forklarer hva denne skolen skal lære bort. I innlegget skriver Verrett:

I'm dedicating my life to seeing more people Lit and living as leaders and building a legacy. This online Shaman School is positioned to do just that. Show you the possibility of real magic that is you that is all of us. #tribelove is important to me because we can't be spiritually co-dependent anymore. The age of the Guru is over the age of the We master is here. To sign up check out my @linkzter_com in my bio. [...] Because Ancient Wisdom is for everyone. Tribe so what do you think? Please write I want to here from you all. Amala Asè.²⁵³

Selvutviklingsideene om at alle skal være sin egen leder og bli den beste versjonen av seg selv går igjen i dette innlegget, og Verretts nye sjamanskole skal hjelpe folk til å oppnå dette. Han skriver også at skolen skal lære bort «ekte magi» som befinner seg i alle. Han skriver videre at det er viktig for ham at alle står sammen ettersom man ikke kan være spiritielt uavhengig lenger. På den ene siden er han opptatt av at alle skal stå sammen, på den andre siden vil han at alle skal være sin egen guru.²⁵⁴ Det neste han skriver er at guruenes tid er forbi og «the age of the We master is here». Dette er interessant ettersom Verrett på mange måter fremstår som en karismatisk og til dels autoritær ledertype, forkledd som en lærer. Målet hans er at alle skal være egne ledere og mestere, men han er den som skal lære dette bort. Dette virker litt selvmotsigende. Han fremstår som en leder for sin «tribe» som han ønsker å samle for at alle skal lære å være uavhengige mestere over eget liv. Verrett går derfor innenfor det man kaller

²⁵³ Durek verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 07.05.2019.

²⁵⁴ Verrett skriver blant annet i «bioen» på Instagram «be your own damn guru!».

anti-guru paradokset. En som nekter sin rolle som guru, men likevel opptrer autoritær og karismatisk, og blir derfor oppfattet som en.²⁵⁵

En ting Verrett har blitt kritisert en del for i norske media og andre kanaler er at han krever penger for tjenestene sine, dette er spesielt blitt kritisert fra et kristent syn. Sjamanskolen er bygd opp slik at man kan kjøpe de ulike webinarne, og at man velger selv hvilke av disse kursene man vil kjøpe. Hvert kurs koster mellom 12 og helt opp i 50 dollar, altså mellom 120 og 500 norske kroner. Det ligger i overkant 70 slike kurs ute på siden, det vil si at om man kjøper alle kursene må man raskt ut med tusenvis av kroner. Innholdet i disse kursene varierer, men det finnes blant annet et sjamanistisk økonomikurs. Verrett reklamerte for dette webinarret på Instagram og skrev i den sammenhengen dette:

Hi Tribe! We've got another great webinar coming up THIS Saturday. A lot of you have been expressing your struggles with money, so we will be discussing all things financial with money. Join me as we take on these topics that so many of you struggle with! Link to register in my bio. #spirithacking #spirithackers #webinar.²⁵⁶

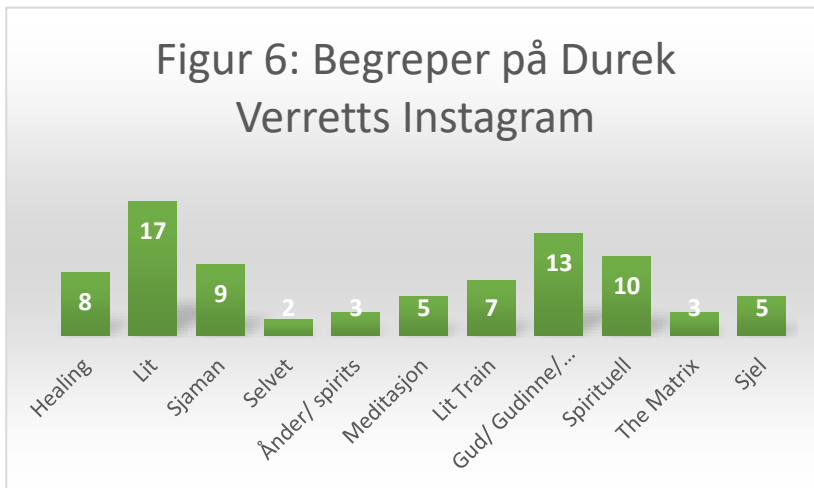
Selv om Verrett ikke har merket dette innlegget som reklame, må det forstås som det ettersom han henviser til hvor man kan registrere seg til webinarret, og dette ikke er gratis. Verrett skriver at penger og økonomi er noe følgerne hans ofte ønsker hjelp til, og han holder derfor dette webinarret som en hjelp til dem som sliter med penger. På bildet i innlegget står det blant annet at man skal lære hvordan man kan forstå betydningen av overflod og velstand gjennom flyten av veksling. Man skal også lære å forstå hvordan «the matrix» programmerer folk til å tro at det å være spirituell betyr å avstå fra rikdom. Verrett hevder altså at det er «systemet» som lurer spirituelle til å tro at de ikke skal ha penger. Dette er igjen selvmotsigende om man ser kundebasen til Verrett. Den er i stor grad sentrert rundt Hollywood-kjendiser, som må forstås som suksessfulle mennesker og økonomisk svært velstående. Det er derfor ikke bare VG som fokuserer på det økonomiske når de skriver om Verrett, tema er også flittig oppe på Verretts Instagram.

²⁵⁵ Copeman, Jacob og Aya Ikegame. «Guru logics*», 294.

²⁵⁶ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 21.01.2020.

4.3.2 Begreper på Durek Verretts Instagram

I motsetning til Märtha Louise bruker Verrett mange nyreligiøse begreper i Instagraminnleggene sine. Han har også flere «egne» begreper som dukker opp på Instagram, som jeg skrev mer om i forrige kapittel. Oversikten under viser begrepene brukt i utvalget av materialet.

Som man ser i figur 6 er det utslag på alle begrepene, begrepene «lit», «gud/gudinne/guddommelig» og «spirituell» er alle nevnt over 10 ganger i materialet og er derfor de med størst utslag. Begrepet «lit» bruker Verrett

mye på Instagram, ofte avslutter han med et ønske om at følgerne, eller «the tribe», skal fortsette å være «lit». Dette er gjennomgående i flere av innleggene, det kan tolkes som et ønske fra Verrett at følgerne (the Tribe) skal være drevet av en energikilde som gjør at de har et formål og et ønske om å gjøre verden bedre. Ofte blir man «lit» ved å gjøre store forandringer i livet, ut med det gamle og inn med det nye.²⁵⁷

«Gud/gudinne/guddommelig» blir brukt 13 ganger, i alle variantene. Verrett skriver ofte om en gud og skaper, han bruker også gudinne om Märtha Louise og beskriver ting som guddommelig. Eksempler på dette er:

Eksempel 1: Having a lovely time with my **Goddess** @princessmarthalouise at the wedding in #denmark [...] ²⁵⁸

Eksempel 2: When we gather people together, its better to bring them together for reasons that support the lifes of other people, because “a life without giving is a life

²⁵⁷ Verrett, Durek. *Spirit Hacking*, 283-284.

²⁵⁸ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 19.05.2019.

not worth living” is what I say. Being of service in any way possible is a path of **Gods** grace unfolded on Earth [...]²⁵⁹

Eksempel 3: Princess Martha Louis of Norway and I would like to invite you to join us on our tour called “Activating **Divinity**” Where we will hold a powerful space for you to explore your **divine** self while you learn how to truly live in the beauty of your life without fear [...]²⁶⁰

Som eksemplene over viser bruker Verrett «gudinne» om ML, mens han bruker «guddommelig» som noe alle mennesker innehar og må utforske som en del av selvet. Han skriver også om «guds nåde», noe som mest sannsynlig er en henvisning til den kristne guden. Disse innleggene er ulike typer, den første er et privat bilde fra et bryllup med ML, mens eksempel 2 er et innlegg fra en konferanse der ML fikk en pris. Eksempel 3 er fra en promoteringsvideo for «Prinsessen og sjamanen». Han bruker derfor begrepene både i private og kommersielle innlegg. Begrepene blir brukt om en annen, Verrett blander også begrepene sammen i noen innlegg, noe som kommer tydelig frem i en bursdagshilsen han la ut til ML:

Happy Birthday to my baby @princessmarthalouise @iam_marthalouise who is my **goddess**, my teacher and my best friend. Such a loving reflection of **divine** grace and beauty. Your heart is a blessing to behold, as are the words and wisdom you carry. [...]. We all have been blessed by **God** on the day you were born. [...]²⁶¹

I dette innlegget kommer både gudinne, guddommelig og gud frem. Verrett, som ML, kan betegnes som en multireligiøs aktør, han er både aktør innenfor nyreligiøsitet, men inkluderer også den kristne guden. Verrett bruker hyppig kristen terminologi som «guds velsignelse» og «guds nåde» på Instagram. Slik kristen terminologi er ikke uvanlig blant amerikanere, der kristendommen står sterkt og er mye mer fremtredende enn i Norge. Verrett kan derfor bruke kristen terminologi som et slags kulturelt fenomen. Verrett var også med kongefamilien i

²⁵⁹ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 13.08.2019.

²⁶⁰ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 02.04.2019.

²⁶¹ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 22.09.2019.

julegudstjeneste ved Holmekollen kapell, første juledag 2019.²⁶² Som Märtha Louise mener ikke Verrett at det han driver med har noe med religion å gjøre, det er en livsstil, ifølge Verrett står ikke kristendommen i opposisjon til nyreligiøsitet, men nyreligiøsitet kan føre deg nærmere gud.²⁶³

Begrepet «spirituell» blir brukt mye, både på kommersielt innhold og andre generelle nyreligiøse innlegg. Eksempler på hvordan «spirituell» blir brukt er:

Eksempel 1: Welcome to the Shaman School where you will learn to optimize your **spiritual** powers far beyond what people understand in today's modern context [...] ²⁶⁴

Eksempel 2: It is a great honor to be acknowledged for Shamanism in the mainstream media [...] Thank you for allowing me to make way for **spiritual** healers, teachers and leaders in the **spiritual** community to walk into the mainstream with knowledge and information for all of us to share and grow.²⁶⁵

Eksempel 3: What is Tachyon? It is a subatomic natural energy particle that moves faster than the speed of light. Its intelligence of fusing **spiritual** light in any dense matter such as our bodies to reprogram by balancing and healing [...] ²⁶⁶

I eksempel 1 reklamerer Verrett for sjamanskolen og sier den skal optimalisere folks spirituelle krefter. Eksempel 2 er et innlegg som takker People Magazine for reportasje, Verrett takker i den sammenhengen for æren av å representere sjamanisme i mediene, og for at de dermed baner vei for andre i det spirituelle samfunnet. Eksempel 3 er en reklamevideo for «illumination rods». Filmen viser en av Verretts klienter som prøver disse og får en slags virkning av dem. Innlegget må ses på som et reklameinnlegg ettersom Verrett også her legger ved informasjon om hvordan man kan kjøpe disse «illumination rods». Begrepet «spiritual» blir derfor brukt på mange ulike måter, det er mest brukt i kommersielle innlegg, men også

²⁶² Røed-Johansen, Daniel. «Her går Märtha Louise og Durek Verrett hånd i hånd til julegudstjeneste». *Aftenposten*, 25.12.2019.

²⁶³ Verrett, Durek. *Spirit Hacking*, 19.

²⁶⁴ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 13.07.2019.

²⁶⁵ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 16.11.2019.

²⁶⁶ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 05.02.2020.

innlegg som takken til People Magazine. Her bruker Verrett «spiritual community» om aktører og andre innenfor det nyreligiøse feltet.

Begrepet «sjaman» hadde utslag i 9 av innleggene. Oftest brukes dette som en beskrivelse av Verrett selv, eller i sammenheng med sjamanskolen eller andre sjamanistiske aktiviteter. «Healing» er brukt 8 ganger i utvalget til analysen. Ofte er det brukt i kommersielle innlegg som reklamering for «illumination rods» og sjamanskolen, som begge skal bidra til healing. Andre eksempler hvor healing er brukt er:

Eksempel 1: [...] I love you so much! Stay LIT! Enjoy OUR book! Share the love and spread it like wildfire! May this book bring lots of joy, **healing** and empowerment to you [...] ²⁶⁷

Eksempel 2: Introducing: **Healing** Temple. In the **Healing** Temple, all who join will benefit from a collective shamanic **healing** with Shaman Durek. He will be removing blockages, clearing poisons out. Resetting and rebooting for an uplevel in your life [...] ²⁶⁸

Eksempel 1 er et innlegg fra boklanseringen av *Spirit Hacking* der han takker alle som har bidratt, og kommer med et håp til kjøpere av boken at den skal bringe glede, healing og empowerment. Dette innlegget har ikke informasjon om hvor boken kan bli kjøpt, og ses derfor ikke som et reklameinnlegg. Det er likevel en slags promotering av boken. Eksempel 2 er et mer tydelig reklameinnlegg da Verrett både legger ut informasjon om hvor man melder seg på og hvor mye det koster. Dette var første gang Verrett reklamerte for Healing Temple, som fortsatt er et ukentlig digitalt arrangement han leder. Hver uke er det nye tema som tas opp i Healing Temple. Det første tok opp temaet «Spring Cleaning» og skulle fokusere på «cleaning your meridans, flushing out toxins and metabolic waste, fears out of your body to open your energies and allow more harmony and grace in your life». ²⁶⁹ Disse Healing temple aktivitetene ser ut til å være populære, ettersom det fortsatt arrangeres ukentlig hele 1 år etter Verrett først annonserte konseptet.

²⁶⁷ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 22.10.2019.

²⁶⁸ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 06.05.2020.

²⁶⁹ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 06.05.2020.

4.3.3 Oppsummering

Verretts innlegg på Instagram er fylt med nyreligiøst innhold. Han bruker kanalen aktivt til å promotere ulike produkter, arrangement og tjenester. De færreste av innleggene er merket som «reklame» eller «annonse», selv om han inkluderer informasjon om kostnader og hvor produktet kan bli kjøpt. Den eneste gangen han markerte innlegget som annonse, var i et innlegg rettet mot et skandinavisk publikum, altså i et innlegg som reklamerte for «Prinsessen og sjamanen». Dette viser nok forskjellen i lover om reklameinnhold i USA og Norge. ML må forholde seg til norske lover, mens Verrett forholder seg til amerikansk lov. De fleste Instagram-innleggene på Verretts profil lå i krysningen mellom reklame og nyreligiøst innhold. De innleggene som tydelig illustrerte priser og kjøpsinformasjon er blitt oppfattet som reklame-innlegg. De andre innleggene var mer «skjult» reklame og ligger derfor i krysningen. Eksempler på dette er innleggene som viser til boken til Verrett om man vil vite mer om det han skriver, eller innlegg som promoterer ulike arrangement man kan være med på i fremtiden uten tydelig informasjon om pris og kjøpsinformasjon. Ofte skriver Verrett til gruppen han kaller for «the tribe», som forstås som Verretts følgere. Han henvender seg til «the tribe» både for spørsmål og kommentarer på ting han legger ut. Dette bidrar til oppfatningen om at Verretts Instagram er et slags religiøst fellesskap på nettet, noe som skal diskuteres videre i denne oppgaven.

Verrett bruker mange flere begreper på sin Instagram enn ML. Han har også flere egne begreper som «lit», «lit train» og «the matrix». Disse blir stort sett brukt i kommersielle sammenhenger, og skal diskuteres mer senere. Begreper som «gud/gudinne/gudommelig» og «spirituell» blir brukt både i private og kommersielle sammenhenger. Verrett bruker blant annet «spirituell» når han takket People Magazine for reportasje, der han mente denne reportasjen kunne bygge bro mellom «det spirituelle samfunnet» og media.

Kapittel 5: Journalistisk religion og religiøst fellesskap på

Instagram

Forrige kapittel fokuserte på begreper og karakteristikk i materialet, dette ga grunnlag for videre analyse og diskusjon rundt disse spørsmålene. Første del av kapittelet vil gå løs på hvordan nyreligiøsitet og de nyreligiøse aktørene Märtha Louise og Durek Verrett blir fremstilt i VG, og om denne fremstillingen er preget av ensidige og kritiske røster. Som man så i forrige kapittel gikk 15 av de 25 artiklene under «negativ tone» i analysen. Dette er godt over halvparten av artiklene. Jeg vil derfor videre utforske om disse kan ses på som ensidige og kritiske i fremstillingen av Märtha Louise og Verrett.

Neste del vil fokusere på hvordan Märtha Louise og Durek Verrett fremstiller seg selv og nyreligiøsitet på Instagram. Verrett bruker mange nyreligiøse begreper i sine innlegg. Märtha Louise hadde ikke like mange begreper som Verrett, men hun har en mer indirekte måte å vise sin nyreligiøse profil. Flere av innleggene på begge profilene er aktørinnhold om ulike arrangement, produkter og andre tjenester. Noen innlegg kommer med tanker og tips til hvordan forbedre livet og verden, noe som kan bli sett på som vanlige tanker innenfor det nyreligiøse feltet. Nyreligiøsitet var viktig både i det private og det annonsørbaserte innholdet på Instagram. Den andre delen av kapittelet vil derfor diskutere ytterligere hvordan disse innleggene blir sett på som nyreligiøse og hvordan de fremstiller Märtha Louise og Durek Verrett som aktører innenfor nyreligiøsitet.

Den siste delen av kapittelet vil ta opp Stig Hjarvards teori om religiøse medier, og om Durek Verretts Instagramprofil kan ses på som religiøse medier med formål å opprette et religiøst fellesskap og identitet basert på mediert deltakelse. I forrige kapittel ble Verretts rolle som «anti-guru» nevnt. Verrett refererer til sine følgere som «tribe», og fremstår som en slags lærer for denne «triben». Han ønsker at alle skal bli sin egen leder, og at alle skal bli «lit». Dette bidrar til synspunktet om at han ønsker å opprette et slikt religiøst fellesskap på sin egen Instagram.

5.1 Journalistisk syn på nyreligiøsitet: kritiske og ensidige fremstillinger?

Den teoretiske rammen i denne oppgaven er Stig Hjarvards tredelte medialiseringsteori, nemlig journalistisk religion, religiøse medier og banal religion. Denne oppgaven fokuserer på de to første kategoriene i denne teorien. Når VG omtaler ML/DV vil dette gå under

journalistisk religion. ML/DVs rolle som nyreligiøse aktører er ofte det som skaper kontrovers i journalistisk religion. Som tidligere nevnt blir denne formen for religion ofte sett på som provoserende, noe av grunnen til dette er at den bryter med allerede etablerte forestillinger om hva religion er, og skal være.²⁷⁰ Her spiller også «den kristne kulturarven» inn, som en slags ramme for hva som skal oppfattes som aksepterte former for religion.

Det har tidligere vært nevnt at interessen for Märtha Louise og Durek Verretts turne ikke ble tatt opp av pressen før kjærlighetsforholdet ble kjent. Det at de skulle samarbeide om en turne var likevel kjent lenge før dette. Paret var allerede i mars med på programmet «Skavlan» og fortalte om den kommende turnéen. Etter sendingen ble det publisert kritiske innlegg både på Märtha Louises og Durek Verretts Instagram-kontoer, der de blant annet hevdet tv-programmet hadde klippet intervjuet med Verrett for å passe med Skavlans agenda. Märtha Louise og Verrett la begge ut to ulike video-snutter fra intervjuet, et filmet med mobilkamera, og det andre fra selve sendingen. Det kom frem i disse ulike klippene at det var stor forskjell på det som faktisk ble sagt og det som kom frem i selve sendingen på TV. Det som kom tydelig frem var at programleder Fredrik Skavlan hadde stilt to ulike spørsmål der Verrett svarte på begge, men i den redigerte versjonen ble det andre spørsmålet og noe av svaret til Verrett klippet bort, så svaret på det første spørsmålet fikk en helt feil vinkling. Verrett skrev dette på hans Instagram om hans opplevelse med Skavlan og TV2:

I have been getting allot people reacting to me thinking I don't like Swedish people. Which is not true at all. I was super happy about the show until I saw how they edited my words [...] It came as a shock to me and my team that I was left out of promo pictures like I wasn't even there and they took my answer to one question and switched it with another to make me not come out in a favorable light. What's even more disappointing is that they cut out all the beautiful things I said about life. I even had the audience clapping two times for what I said. I guess they did not want people at home to see a shaman be acknowledged for being a bright intellectual astute man with real vision that their own studio audience was moved by. Did they need ratings and needed some added drama so they thought hey let's bring shaman over and manipulate his words to add a little drama to our show. This is how they treat American guest.²⁷¹

²⁷⁰ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 25.

²⁷¹ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek. 31.03.2019.

I den redigerte versjonen av intervjuet fremstilles det at Verrett sier svensker ikke er klar for budskapet han og Märtha Louise kommer med, og at det er derfor de har utelukket Sverige fra turneen. Det Verrett egentlig svarer er at de utelukket Sverige på grunn av tidsmessige hensyn. VG tok opp den aktuelle saken i en artikkel fra 1.april 2019, i denne artikkelen nevner VG kort om turneen, de skriver blant annet:

I mai skal prinsessen og samarbeidspartneren, den amerikanske sjamanen Shaman Durek (44), reise rundt i Norge og Danmark og holde kurs i selvrealisering. Dette snakket de om på «Skavlan».²⁷²

Dette er alt VG nevner om turneen, det kritiske blikket rettes ikke mot ML/DV i denne artikkelen, men mot TV2 og tv-programmet «Skavlan». VG intervjuet blant annet nyhetsredaktør i TV2 Karianne Solbrække, som forsvarte det hele med at klipping var en normal metode i TV og media, og ble gjort for å kutte ned tid og relevans i programmet. VG spør flere spørsmål om klippingen, der redaktøren for det meste svarer at «vi regner med han står for det han sier om svensker». VG virker støttende til ML/DV i denne saken, hvor de kritiserer TV2 for å klippe innholdet i sendingen slik at Verrett fremstilles i et dårlig lys. I VG-artikkelen skriver avisen at de ikke lykkes med å komme i kontakt med Märtha Louise i forbindelse med denne saken. De skriver videre at Märtha Louise skrev en kommentar på innlegget til Verrett der hun uttrykker bekymring for det som har skjedd: «Hvordan kan vi være trygge på virkelig å uttrykke oss selv hvis klipping på TV kan bytte om på spørsmål og svar som de vil?».²⁷³ Opplevelsen fra Skavlan kan ha bidratt til unnvikelsen ML/DV har hatt til å snakke med pressen og gi intervjuer. En del av kritikken VG har skrevet om har vektlagt ML/DVs manglende evne til å svare for seg, det kritiske blir da enda tydeligere når den andre parten ikke forklarer sin side av saken. Det kritiske lyset har fokusert på ulike ting, blant annet bruken av prinsestetittelen i kommersielle sammenhenger, kontroversielle uttalelser om kreft og sykdom og lyssky virksomhet. Disse temaene skal derfor utredes og diskuteres videre.

²⁷² Ighanian, Catherine Gonsholt, Siri Eggen og Atle Jørstad Wergeland. «Prinsesse Märtha Louise ut mot «Skavlan»: - Er dette greit?». VG. 01.04.2019.

²⁷³ Ighanian, Catherine Gonsholt, Siri Eggen og Atle Jørstad Wergeland. «Prinsesse Märtha Louise ut mot «Skavlan»: - Er dette greit?». VG. 01.04.2019.

5.1.1 Kritisk til nyreligiøsitet eller til kongelige med yrkeskarriere?

Stig Hjarvard skriver at journalisme er forpliktet til sekulære verdier iboende i samfunnet, og at nyhetsmedier ofte kommer med ønsker om å «modernisere» religion, som å avsløre og korrigere uønskede normer og oppførsel.²⁷⁴ Dette sekulære rammeverket er også til stede i de norske nyhetsmediene, og har i denne oppgaven blitt kalt «den sekulære vaktbikkjeordningen».²⁷⁵ Når Märtha Louise har blitt kritisert i VG, er det stort sett på bakgrunn av at hun misbruker prinsessetittelen i kommersiell virksomhet. Det kan derfor virke som det største problemet er nettopp en kongelig som har en yrkeskarriere i selvrealisering og alternativ behandling, som ofte blir mistenkeliggjort for å ha økonomiske motiver, og ikke individets beste i tankene. Da Märtha Louise startet opp engleskolen med samarbeidspartneren Elisabeth Nordeng i 2007, ble blant annet hennes mentale helse diskutert i mediene.²⁷⁶ Dette var ikke tilfellet denne gangen, mange av VG artiklene var støttende og opptatt av at Märtha Louise hadde fått seg kjæreste. Som forrige kapittel diskuterte, er åtte av artiklene i dette utvalget sentrert rundt kjærligheten mellom ML/DV. Ettersom journalistene plukket opp problematikken rundt annonseringen av «Prinsessen og sjamanen» først etter at kjærlighetsforholdet ble annonsert på Instagram, og ikke i løpet av de to månedene før kjærlighetsforholdet kom ut. Kjærlighetsforholdet ble blant annet tatt opp i en artikkel skrevet i VG meninger, av VG-kommentator Astrid Meland. VG presiserer i begynnelsen av artikkelen at: «Dette er en kommentar. Kommentaren gir uttrykk for skribentens holdning».²⁷⁷ Det VG presiserer her, er at dette er en artikkel som ikke følger vanlige nyhetskriterier om objektivitet, men en persons holdning. I artikkelen skriver Meland blant annet at det alltid er kontroversielt når kongelige velger kjæreste. I kong Haralds tilfellet var det problematisk at han valgte en kjæreste uten blått blod, og i kronprins Haakons tilfellet var det problematisk å velge en alenemor med «en utagerende fortid».²⁷⁸ Det er nok et viktig poeng at når noen i den norske kongefamilien får seg ny kjæreste har dette høy nyhetsverdi, det er også helt vanlig at offentligheten diskuterer dette valget som riktig eller galt. Meland legger likevel vekt på at valget til Märtha Louise var av det mer uvanlige slaget.

Likevel føles det nok noe uvant for gamle venner av kongehuset med en turnerende, mediterende prinsesse med sjaman på slep. Men Märthas nyreligiøsitet er ikke noe nytt. Hele

²⁷⁴ Hjarvard, Stig. «Three forms of Mediatized religion», 33.

²⁷⁵ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 12-13.

²⁷⁶ Kraft, Siv Ellen. «Bad, Banal and Basic», 66.

²⁷⁷ Meland, Astrid. «Märthas engel». *VG*. 13.05.2019.

²⁷⁸ Meland, Astrid. «Märthas engel». *VG*. 13.05.2019.

hennes yrkeskarriere har kretset rundt hester og engler. Slik også sjaman Durek ser ut til å ha skaffet seg et levebrød av åndelig veiledning. Hver og en av oss kan ha behovet for råd [...]. Da hjelper det å ha noen å snakke med. Og når valget står mellom hest, engel og en høyst jordisk sjaman, må dette være et godt parti.²⁷⁹

Tonen i artikkelen er morsom og litt ironisk, slik som også lederartikkelen var. I denne artikkelen legges det også vekt på at valget av kjæreste ikke er så rart, ettersom ML har bygget hele yrkeskarrieren rundt «hester og engler». Dette var også et tema i lederartikkelen, bare at lederartikkelen brukte «alternativ behandling», mens Meland her bruker «nyreligiøsitet». Det virker som Meland her regner det ML driver med som religion, og at ML derfor er en aktør innenfor det nyreligiøse. Senere i artikkelen kommer det likevel frem en interessant betraktning fra Meland:

Å tro på engler er sært. Men Märthas engler ligner temmelig mye på de kristne englene. Når hun får kritikk for dette, er det blant annet fordi hun står for en kristennær nyreligiøsitet som løsriver religionen fra institusjonene. Man trenger ikke noen statskirke for å tro det Märtha tror på.²⁸⁰

Den humoristiske tonen kommer også frem her, der Meland skriver at det Märtha tror på er sært. Hun fastslår at dette minner om de kristne englene, og at kritikken er basert på at Märtha har valgt en «kristennær nyreligiøsitet». Det er likevel en stor forskjell mellom de kristne englene og Märtha Louises engler. Mens engler i kristendommen stort sett blir sett på som guds sendebud, blir engler i nyreligiøsitet betraktet som «hjelpere» til mennesker. Ingvild Sælid Gilhus skriver blant annet at til forskjell fra bibelske engler, har disse englene en mer terapeutisk tilnærming til mennesker der de blant annet kan bistå mennesker til å mestre livet, hjelpe til i personlige forhold og gi sikkerhet.²⁸¹ Märtha Louises engleskole var sentrert rundt healing, meditasjon og selvrealisering, altså er MLs engler nyreligiøse og ikke bibelske. Da denne skolen ble opprettet, var det den mest profilerte nyhetssaken i norske medier, men det var også den mest profilerte saken som inneholdt nyreligiøsitet i norsk medias historie.²⁸²

²⁷⁹ Meland, Astrid. «Märthas engel». *VG*. 13.05.2019.

²⁸⁰ Meland, Astrid. «Märthas engel». *VG*. 13.05.2019.

²⁸¹ Gilhus, Ingvild Sælid. «Angels: Between Secularization and Re-enchantment», 145.

²⁸² Kraft, Siv Ellen. «Bad, Banal and Basic», 66.

Etter nyheten om engleskolen hadde lagt seg var det stille rundt Märtha Louises nyreligiøse profil i mediene en stund, diskusjonene blusset opp igjen når forholdet til Durek Verrett ble kjent i mai 2019.

Da saken om engleskolen pågikk i media, gikk flere kritiske stemmer ut og kommenterte i media. Siv Ellen Kraft skriver blant annet at det var journalistene som satte Märtha Louises engleskole på dagsordenen. Den ble vinklet som en sensasjon og skandale gjennom flere førstesideoppslag, oppfulgt av nyhets- og bakgrunnsartikler, reportasjer og feature-stoff.²⁸³ Nyhetssakene kom også med flere stemmer utenfor mediene, blant annet politikere, representanter for Den norske kirke og sekulære stemmer som utrykte skepsis.²⁸⁴ Turneen med Verrett ble ikke kritisert på lik linje med engleskolen, det virket som den største feilen Märtha Louise hadde gjort denne gangen var å misbruke prinsessetittelen i kommersiell virksomhet. En grunn til dette er nok at det fra før var kjent at MLs virksomhet sentrerte rundt nyreligiøsitet, denne nyheten hadde derfor mistet sin sensasjonsverdi, som på mange måter var «brukt opp» etter engleskolen. Det er nok ikke nyreligiøsitet i seg selv som er et problem hos pressen, men først og fremst den kongelige ingrediensen. At en norsk prinsesse er en suksessrik forretningskvinne i et noe kontroversielt felt kan ses på som et større problem. Når disse to rollene blandes blir det problematisk, det er derfor ikke så rart at dette blir kritisert. Sensasjonen denne gangen var nok heller valget av kjæreste, en amerikansk, på mange måter kontroversiell, kjendissjaman. Det kritiske søkelyset på nyreligiøsitet har vært rettet mer rundt Durek Verrett enn Märtha Louise denne gangen. Man kan derfor si at kritikken mot prinsessen var rettferdig, da det var stor enighet både blant offentligheten og representanter for kongehuset at prinsessetittelen ikke skulle misbrukes i kommersiell virksomhet, men kun brukes når ML jobbet som representant for kongehuset.

5.1.2 Kulturelle forskjeller og amerikansk nyreligiøsitet

Det har tidligere i oppgaven blitt diskutert, og satt spørsmålsteget ved hvorfor turneen til ML/DV ikke ble plukket opp av pressen før etter nyheten om at de to var kjæresten ble offentliggjort. Nyheten om at Märtha Louise hadde fått seg ny kjæreste hadde nok større sensasjonsverdi enn turneen på det punktet. Da pressen ble kjent med navnet på turneen og

²⁸³ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 37.

²⁸⁴ Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft, *Religion i pressen*, 38.

hvordan den ble promotert, begynte de kritiske røstene å komme frem. Foruten kritikk mot prinsessetittel i kommersielle sammenhenger, har også flere av Verretts uttalelser blitt sterkt kritisert i pressen. Verretts nyreligiøse profil er mye tydeligere, blant annet på Instagram, enn det Märtha Louises er. Han reklamerer for flere ulike arrangement og produkter, samt uttaler seg fritt i flere ulike sosiale-mediekanaler. Flere ganger har disse uttalelsene blitt tatt opp i norsk presse. Etersom Verrett er amerikaner, har han en helt annen kulturell bakgrunn, den amerikanske kulturen skiller seg på flere områder fra den norske. Dette temaet ble blant annet tatt opp i «Skavlan»-intervjuet i forhold til norsk og nordisk kultur. I den u-klippede delen av intervjuet spurte Skavlan om det var et annet publikum i Sverige enn i Norge og Danmark, ettersom de utelot Sverige fra turneen. Verrett tar opp flere ting, blant annet janteloven, Märtha Louise legger her til at dette er en nordisk greie, og at janteloven fortsatt er til stede i flere av de nordiske landene. Verrett sier dette er ukjent for ham som amerikaner, ettersom de i USA ikke er redd for å skryte av egne prestasjoner og ferdigheter.²⁸⁵ Det er nok derfor ikke overraskende at det forekom et kulturkrasj da Verrett plutselig ble en del av Norges mest kjente familie.

Allerede dagen etter ML/DV gikk ut med kjærlighetsforholdet, dukket det opp flere artikler om dem. En av artiklene omhandlet Verretts «åndelige død», som har blitt referert til flere ganger i ulike artikler. I artikkelen tar VG opp eldre intervjuer, Facebook-innlegg, uttalelser fra foredrag og beskrivelser fra andre nettsider. VG skriver her om sykdommen, hvordan en lege erklærte Verrett død mens en annen prøvde gjenopplivning, som ble en suksess. Verrett ble så liggende flere måneder i kunstig koma før han våknet, og det var etter dette han fikk «kreftene» sine.²⁸⁶ Artikkelen tar også opp hva Verrett driver med, blant annet at han kan rotere atomer, som også har vært en gjenganger i flere artikler. Det er tydelig at VG har hentet informasjon om Verrett fra flere steder, og klippet det hele sammen til en slags kort livshistorie om Verrett. Dette kan ses på som typisk «medie-logikk», der media bygger et narrativ med en begynnelse, midt-del og slutt, som spiller på dramatisering, polarisering, personifisering og forenkling.²⁸⁷

²⁸⁵ «Skavlan» på TV2, 29.03.2019.

²⁸⁶ Bjørntvedt, Halvor, Thomas Talseth og Endre Alsaker-Nøstdahl. «Prinsessens nye kjæreste skal ha blitt erklært død – hevder han ble «gjenfødt»». VG. 13.05.2019.

²⁸⁷ Lundby, Knut og Kjersti Thorbjørnsrud, «Mediatization of Controversy: When the Security Police Went on Facebook», 96.

Kun dager etter denne artikkelen skrev VG en ny artikkel, som omhandlet turneen «Prinsessen og sjamanen» i Danmark. Artikkelen har overskriften «Durek Verrett: - En lege forstår ikke min verden». I ingressen står det: «København/Oslo (VG) Under workshopen i København demonstrerte Durek Verrett hva sjamanisme er. – Det var som å være øyevitne til en fødsel, sier VGs kommentator». Overskriften tydet lite på at artikkelen skulle handle om workshopen i København. Det kommer først frem senere i artikkelen at dette var noe Verrett uttalte i begynnelsen av workshopen, i en litt humoristisk setting

Ifølge VGs journalist, som var en av cirka 15 journalister til stede, var det god stemning i lokalet. Verrett fleipet mye, til latter fra de fremmøtte, men han fortalte også med alvor at folk og pressen ikke prøver å forstå hva sjamanisme er.

- Hver gang de får en lege til å uttale seg, som har noe å si, begynner jeg å le. For en lege forstår ikke min verden, sa han.²⁸⁸

Verrett har tydelig lagt merke til at norsk presse ofte intervjuer ulike forskere og leger om uttalelsene hans, noe pressen også gjorde når nyheten om engleskolen kom ut. Begrepet «selvutnevnt/selverklært sjaman» ble ofte skrevet i forbindelse med Verretts historie om at han døde og ble gjenfødt, men det er også ofte satt sammen med hans utsagn om at han kan rotere atomer. Verrett skriver selv om denne opplevelsen i *Spirit Hacking*. Da Verrett døde dro han til ånde verden hvor han blant annet snakket til sin døde bestemor. Åndene lærte ham om livet og planeten, og han fikk se all verdens sannheter.²⁸⁹ Å reise til ånde verden for å snakke med forfedre er noe som også forekommer i samisk sjamanisme. Den samiske sjamanen Ailo Gaup startet sin reise som sjaman i Finnmark hvor han lette etter sine samiske røtter, spor etter samisk sjamanisme og en *noaide*,²⁹⁰ som kunne lære ham om transer og reiser til ånde verden.²⁹¹ Det å reise til ånde verden og snakke med de døde kan derfor ses på som vanlige praksiser i nysjamanisme, men pressen stiller seg likevel svært skeptisk til Verretts påstander om dette og henter blant annet inn stemmer utenfra for å kommentere disse uttalelsene.

²⁸⁸ Sfrintzeris, Yasmin mfl. «Durek Verrett: - En lege forstår ikke min verden». VG. 19.05.2019.

²⁸⁹ Durek Verrett, *Spirit Hacking*, 13-16.

²⁹⁰ Samisk før-kristelig religiøs spesialist.

²⁹¹ Fonneland, Trude og Siv Ellen Kraft. «New Age, Sami Shamanism and Indigenous Spirituality», 134.

Flere av nyhetssakene om Verretts evner kom med kommentarer fra stemmer utenfor mediene. VG har blant annet intervjuet flere forskere i ulike forskningsfelt, der de fleste stilte seg svært kritisk til Verretts utsagn. Både Verrett og Märtha Louise stilte seg kritisk til pressen under workshopen, Märtha Louise uttalte blant annet under workshopen i Stavanger at pressen hadde et valg om hva de skrev.²⁹² Ettersom det var pressefolk til stede under workshopen når dette ble sagt, var det nok et tydelig budskap til pressen. Det oppstod lignende gnisninger mellom pressen og Verrett på et senere tidspunkt. Denne gangen hadde Verrett sett seg lei på at norsk presse vred på ordene hans. I en artikkel med overskriften «Strengt avtaler og varsler om søksmål: Slik vil Verrett kontrollere pressen» skriver VG om et intervju de skulle ha med Verrett i forbindelse med utgivelsen av boken *Sjamanens Reise*.²⁹³ Ifølge VG måtte norsk presse i forkant av intervjuet skrive under på avtaler som blant annet innebar å ikke rakke ned på Verrett og arbeidet hans, eller skrive ting som kunne svekke omdømmet hans på noen måte.²⁹⁴ Etter opplevelsen fra Skavlan og mediestormen etter at kjærlighetsforholdet kom ut, er det kanskje ikke så rart at Verrett ønsket å legge føringer for intervjuet. Det er likevel viktig å påpeke at fri presse er en del av ytringsfriheten man har i Norge, slike krav som Verrett legger frem blir derfor ikke godt mottatt. Verretts team svarte at de aldri godtok intervjuer uten slike avtaler, det kan derfor hende slike avtaler er vanlig hos amerikansk presse. Ettersom dette var intervju i forbindelse med en bokutgivelse er det grunn til å tro at Verrett ønsket intervjuet skulle handle om boken og ikke andre ting. Disse avtalene ble avvist av norsk presse, men Verrett gikk likevel med på å stille til intervju med VG. Verrett avbrøt intervjuet etter å ha blitt konfrontert med disse avtalene underveis i intervjuet.²⁹⁵ VG tar til ironi og sarkasme videre i artikkelen, de skriver blant annet:

«Alt jeg har og alt jeg er, er for oss alle,» sa Verrett nylig under en boklansering på podkasten «Dentalks live i LA». Overfor VG kaller han utsagnet sitt motto. Men skal Verrett intervjues i pressen er det annerledes.²⁹⁶

²⁹² Jørgensen, Jørg Arne. «Prinsessen og showmannen». VG. 21.05.2019.

²⁹³ Norske versjonen av boken *Spirit Hacking*.

²⁹⁴ Flydal, Eiliv Frich, Thomas Talseth og Benjamin Brekken. «Strengt avtaler og varsler om søksmål: Slik vil Verrett kontrollere pressen». VG. 22.12.2019.

²⁹⁵ Flydal, Eiliv Frich, Thomas Talseth og Benjamin Brekken. «Strengt avtaler og varsler om søksmål: Slik vil Verrett kontrollere pressen». VG. 22.12.2019.

²⁹⁶ Flydal, Eiliv Frich, Thomas Talseth og Benjamin Brekken. «Strengt avtaler og varsler om søksmål: Slik vil Verrett kontrollere pressen». VG. 22.12.2019.

Senere i artikkelen kommer det frem at Verretts juridiske team hadde sendt e-post til den norske forleggeren, Jan Mesicek i Lille Måne forlag som utga boken til Verrett. Her skriver Verretts advokat at det vil bli reist søksmål om avisen publiserer noe Verrett ikke bekreftet i intervjuet.²⁹⁷ Artikkelen i VG bidrar til et narrativ hvor Verrett blir sett på som en litt lyssky forretningsmann som ikke ønsker å bli konfrontert. VG legger også vekt på det at Verrett er forretningsmann og skriver blant annet at han har 200,000 følgere på sosiale medier, over en million podkast-lyttere, jevnlig TV-opptredener og berømte Hollywood-venner.²⁹⁸ I de mange intervjuene Verrett har gjort med amerikansk presse har det aldri vært like mye skepsis og kritikk til det han driver med. Han har en blomstrende bedrift i USA, og har et stort nettverk av kunder, både kjendiser og andre. Det er derfor grunn til å tro at det er kulturforskjeller som bidrar til at Verrett ikke blir særlig godt mottatt i Norge. Måten han og hans team opererer på når det kommer til pressen blir nok for «amerikansk» for norsk presse å håndtere.

Måten Verrett opererer på er ikke eneste grunn til negative omtaler i media. VG-kommentatorer, som var til stede under workshoppen til ML/DV, har også kommet med kritiske tilbakemeldinger. VG-kommentatoren beskrev det hele som en «svett og underlig» opplevelse, der folk ulte som ulver, hoppet opp og ned, og, slik det ble nevnt over, at det hele var som å være øyevitne til en fødsel.²⁹⁹ En slik beskrivelse bidrar ytterligere til et narrativ der det ML/DV driver med er noe underlig og galt. Når kommentatoren beskriver det som å være vitne til en fødsel, er det uklart hva som menes med dette, men det bidrar til et negativt, og nesten demoniserende beskrivelse av nyreligiøsitet.

Spesielt er Verretts påståtte uttalelser om at han kan kurere kreft blitt heftig diskutert i media, dette ble også tatt opp i denne artikkelen:

Verrett ble nylig, i et intervju med TV2s God Morgen Norge, utfordret på at det er hevdet at han har sagt at han kan kurere kreft. Det avviste han kontant.

- Absolutt ikke.

²⁹⁷ Flydal, Eiliv Frich, Thomas Talseth og Benjamin Brekken. «Strengt avtaler og varsler om søksmål: Slik vil Verrett kontrollere pressen». VG. 22.12.2019.

²⁹⁸ Flydal, Eiliv Frich, Thomas Talseth og Benjamin Brekken. «Strengt avtaler og varsler om søksmål: Slik vil Verrett kontrollere pressen». VG. 22.12.2019.

²⁹⁹ Sfrintzeris, Yasmin mfl. «Durek Verrett: - En lege forstår ikke min verden». VG. 19.05.2019.

- Det har jeg aldri sagt at jeg kan. Jeg tror mye av det kommer fra andre som har skrevet ting om meg som ikke er sant, og så har folk hentet litt her og litt der fra andre, men de har aldri fått det fra meg, sa han.³⁰⁰

Her refererer VG til et intervju Verrett gjorde med God Morgen Norge på TV2 der han ble konfrontert med de påståtte utsagnene at han kan kurere kreft. I intervjuet svarer Verrett at han aldri har hevdet at han kan kurere kreft, men at dette er satt sammen av andre som har hentet informasjon fra forskjellige steder. Det er mulig dette stemmer, som man kan se i flere artikler så har VG også hentet informasjon fra forskjellige steder for å lage en artikkel av det. Grunnen til dette kan være ML/DVs motvilje mot å selv stille til intervjuer og avholde pressekonferanser om ting som angår dem. De har flere ganger avlyst planlagte pressekonferanser, og har generelt vist liten vilje til å besvare pressens spørsmål. Dette resulterer ofte i at pressen selv finner eldre uttalelser og intervjuer Verrett har gjort, for å besvare spørsmål de eventuelt har. ML/DV bruker ofte Instagram til å svare på kritikken, VG henter også ofte uttalelser herfra i artiklene sine. Dette var tilfellet når kreft-debatten kom opp atter en gang i forbindelse med utgivelsen av boken til Verrett. Som tidligere nevnt ble denne stanset etter at forlagssjefen satte ned foten da han ble kjent med det Verrett skriver om kreft i boken. VG inkluderte en uttalelse fra en direktesending Verrett hadde på Instagram der han forklarer at han aldri har påstått han kan kurere kreft, men at mennesker ikke bruker alle ressursene på jorden til å håndtere situasjonen.³⁰¹ Dette er en vanlig tankegang som ofte går igjen i det nyreligiøse miljøet, og som peker på et holistisk verdenssyn.³⁰²

Det kan på mange måter virke som det er Verrett og amerikansk nyreligiøsitet som oftest blir kritisert. De gangene de negativt betonte begrepene «selvutnevnt/selverklært», «svada/banalt» og «økonomi» er nevnt, er det som regel i sammenheng med Verrett. «Selvutnevnt/selverklært» sjaman refereres eksplisitt til Verrett som en slags falsk sjaman, og kommer ofte sammen med «påståtte krefter» og historier om død og gjenfødelse. Når «økonomi» blir nevnt i sammenheng med nyreligiøsitet, er det ofte kritikk om å ta betalt for tjenester som er tema, men også Verretts priser er blitt tatt opp i VG. VG skrev blant annet om Hollywood-nettverket til Verrett og dro frem prisene hans i den sammenhengen.

³⁰⁰ Sfrintzeris, Yasmin mfl. «Durek Verrett: - En lege forstår ikke min verden». VG. 19.05.2019.

³⁰¹ Norli, Camilla, Atle Jørstad Wergeland og Rano Tahseen. «Sjaman Durek-noken: Kreft-avsnittene som fikk forlagssjefen til å se rødt». VG. 26.10.2019.

³⁰² Fonneland, Trude og Siv Ellen Kraft. «New Age, Sami Shamanism and Indigenous Spirituality», 140.

Behandlingsprisene til Verrett var ganske dyre, noe som mest sannsynlig kan forklares med miljøet han jobber i.

«Svada/banalt» blir nevnt to ganger i utvalget, først i religionshistoriker Jørg Arne Jørgensens kronikk om «Prinsessen og sjamanen», som han kaller den «mer banale siden av New Age».³⁰³ Jørgensen påpeker likevel at det verken var noe nytt eller spennende med arrangementet, og skriver blant annet:

Märtha har jo lenge vært åpen om sin tilknytting til nyreligiøsitet, med engleskole og påståtte synske evner. Men sjaman Durek var et nytt bekjentskap for de fleste, bortsett fra det man har lest om ha, i det siste. Var det noen nye og spennende innsikter der? Knappt. Vi fikk heller ikke noe spesielt kontroversielt. Ingenting om å helbrede kreft og snu atomer. I stedet fremstår han som en entertainer, minst like mye showmann som sjaman.³⁰⁴

Jørgensen påpeker her at Verrett fremstår mer som en showmann enn en sjaman, noe som sikkert kan stemme til et visst punkt. Verrett skiller seg ut på mange måter. Han kler seg på en måte som skiller seg ut fra andre, med løse klær i flere ulike farger. Måten han snakker og opptrer på bidrar også til at han skiller seg ut fra mengden. I et land som Norge der ingen egentlig ønsker å skille seg ut, blir dette sett på som unormalt og litt merkelig. Dette er og et skille fra amerikansk kultur, der det å skille seg ut fra mengden ofte blir sett på som mer positivt enn i Norge. Jørgensen peker videre på at showet sentrerte rundt vanlige nyreligiøse ideer, som å ikke identifisere seg med egoet, finne en dypere kjerne og åpne hjertet. På tross av at dette blir beskrevet som vanlige nyreligiøse ideer, stempler Jørgensen det som den mer banale siden av nyreligiøsitet. Sindre Hovdenakk gjorde det samme da han anmeldte boken til Verrett. Det hele var sprøyt, svada og griseprat, men det var likevel svært uoriginalt og bare reproduserte mye av standarreportoaret til «alternativkulturen».³⁰⁵ Hovdenakk og Jørgensen beskriver begge det Verrett driver med som uoriginale nyreligiøse ideer, men det er likevel på den mer banale siden. Dette fremstår selvmotsigende, men det kan godt være det er den amerikanske nyreligiøsiteten som virker banal og blir kritisert. Måten Verrett blander ulike

³⁰³ Jørgensen, Jørg Arne. «Prinsessen og Showmannen». VG. 21.05.2019.

³⁰⁴ Jørgensen, Jørg Arne. «Prinsessen og Showmannen». VG. 21.05.2019.

³⁰⁵ Hovdenakk, Sindre. «Sprøyt, svada og griseprat». VG. 28.11.2019.

ideer og tanker fra andre kulturer, samt inkluderer vanlige nyreligiøse tanker kan på mange måter virke banalt. Det er likevel grunn til å tro at det heller er nyreligiøsitet på et mer generelt grunnlag som er banal. Jørgensen betegner blant annet det Märtha Louise forteller til publikum slik:

Hun fremstår ærlig, åpen og med et godt hjerte. Kjærlighet er stikkordet. Men jeg er redd det meste framstår banalt. Likevel, slike selvhjelpstanker bør ikke bedømmes etter hvor originale der er, men hvor inspirerende de er, hvor mye de kan hjelpe folk. Og det virker som dette går hjem hos publikum. Hun snakker til sine egne. De lytter og gir respons.³⁰⁶

Akkurat hva som virker banalt i denne sammenhengen er usikkert, men det interessante er at Jørgensen påpeker at Märtha snakker «til sine egne». Nettopp dette er nok et viktig poeng, og en av hovedgrunnene til at ML/DV sjeldent svarer på henvendelser fra pressen, og heller velger å bruke Instagram og andre sosiale medier som talerør. De ønsker å henvende seg til sine egne, til de som faktisk ønsker å høre og forstår det de har å si. De er ute etter dem som er nysgjerrige på det nyreligiøse.

5.2 Fremstillingen av nyreligiøsitet på Instagram

Denne delen vil ta opp et mindre antall innlegg som eksempler på hvorfor ML/DV oppfattes som nyreligiøse aktører, og hvordan de sprer nyreligiøst innhold på Instagram. Her vil jeg også dele skjermdumper fra Instagram for å illustrere hvordan disse innleggene ser ut, og for å vise sammenhengen mellom tekst og bilde. Det er en stor forskjell på utformingen av Durek Verretts og Märtha Louises Instagram. ML bruker stort sett Instagram som en slags dagbok, der hun deler både private ting, tanker og overbevisninger, men også aktørinnhold. DVs Instagram er stort sett en plattform der han deler aktørinnhold og andre nyreligiøse ideer. Også Verrett deler private bilder, men disse innleggene kommer mye sjeldnere enn de gjør på MLs. Grunnen til dette er først og fremst at Verrett publiserer flere innlegg enn ML, de private innleggene «drukner» derfor litt i alt det andre som publiseres. Verrett kan blant annet dele flere bilder samme dag mens ML mer sporadisk legger ut innlegg, ofte er det flere uker mellom de gangene hun legger ut innlegg på sosiale medier. Jeg vil videre presentere et

³⁰⁶ Jørgensen, Jørg Arne. «Prinsessen og Showmannen». VG. 21.05.2019.

innlegg fra hver av profilene som eksempler på kategoriene «Nyreligiøst innhold» og «reklame».

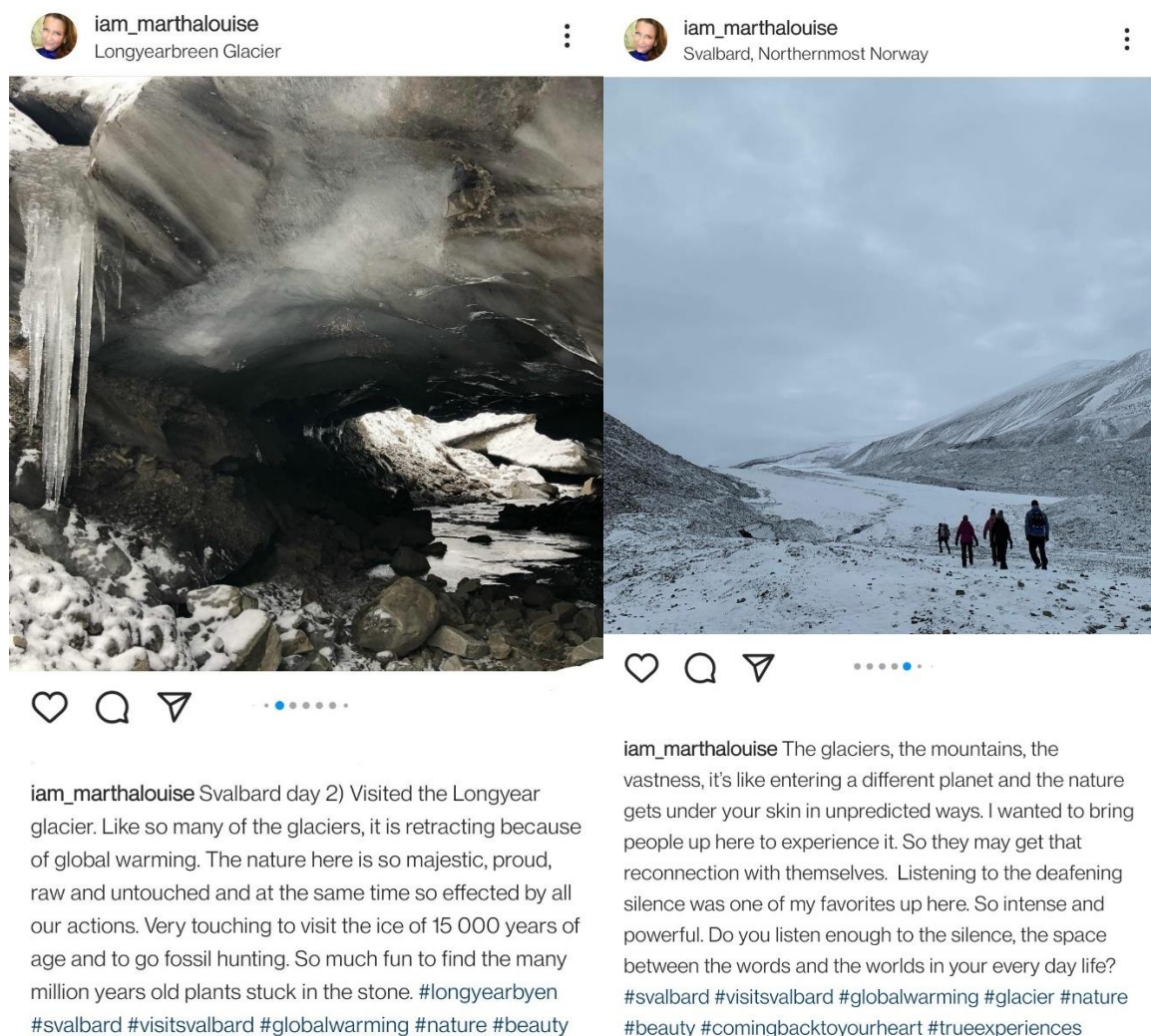
5.2.1 Nyreligiøst innhold på Instagram

I utvalget av Instagram-innlegg var kategorien med mest utslag «nyreligiøst innhold». ML hadde 14 innlegg til sammen fra begge kontoene i denne kategorien mens DV hadde 16. Kategorien «nyreligiøst innhold» rommer flere ulike typer innlegg. Jeg har tidligere nevnt at Märtha Louises innlegg ofte kan oppfattes som nyreligiøse, men at det nyreligiøse kan være litt skjult. Det er tydelig at ML er forsiktig og tenker nøye over det hun deler på Instagram. Noe av grunnen til dette kan være all kritikken hun tidligere har fått for sin nyreligiøse profil. Som man kan se på skjermdumpen, delte hun dette bildet i begynnelsen av mai 2019. Man kan se et bilde av en regnbue, mest sannsynlig tatt med mobilkamera da det fremstår litt kornete. ML delte dette bildet på den offisielle prinsesse-kontoen, den andre kontoen hadde enda ikke blitt opprettet når dette

ble delt. I teksten kan man se hun skriver at regnbuen kommer frem når det er store endringer i livet hennes eller når det er «great healings» som foregår. Etersom dette bildet ble delt i begynnelsen av mai er det grunn til å tro at dette kan ha sammenheng med offentliggjøringen av forholdet til Verrett, som først ble lagt ut på Instagram kun seks dager senere. Märtha Louise legger ofte ut naturbilder med tekst som minner om denne. Det er tydelig at hun er opptatt av naturen, og ofte har hun skrevet at det er i naturen hun finner energi og motivasjon. Hun er også opptatt av å bevare naturen og har blant annet lagt ut flere bilder fra en tur til Svalbard der hun nevner flere ganger at naturen er i fare på grunn av global oppvarming.³⁰⁷

³⁰⁷ Märtha Louise, på Instagramkontoen @iam_marthalouise. 23.09.2019, 26.09.2019, 27.09.2019, 28.09.2019.

Begge disse skjermdumpene er fra Svalbard-turen. Ingen av disse innleggene kan ses på som rent nyreligiøse innlegg. Mens bildet til venstre fokuserer på global oppvarming og en spennende opplevelse med isbreen, er bildet til høyre mer rettet mot nyreligiøsitet. Det kan beskrives som mer filosofisk, med en nyreligiøs ingrediens. ML nevner blant annet at hun ønsket å ta med folk til Svalbard så de kunne få en «reconnection with themselves». Hun skriver videre at det å lytte til stillheten, oppleves som en kraftfull opplevelse. Hun spør så følgerne sine om de lytter til stillheten, til rommet mellom ord og verdener. Dette sentrerer mye rundt selvrealisering, som er sentrale tema i nyreligiøsitet. Tanker om å bevare naturen og tenke økologisk er også vanlige tanker i nyreligiøsitet. Grunnleggerne av Alternativt Nettverk har blant annet fra begynnelsen av lagt vekt på viktigheten av å ta vare på naturen og øke bevisstheten rundt økologisk livsstil. Ingvild Sælid Gilhus og Siv Ellen Kraft peker på at dette kan ha rot i allerede eksisterende tradisjoner om naturens viktighet i norsk identitet.³⁰⁸ Det er derfor ikke rart at Märtha deler naturbilder og opplevelser fra naturen på Instagram.

³⁰⁸ Gilhus, Ingvild Sælid og Siv Ellen Kraft. «Introduction: New Age in Norway», 12.

Naturen er nok viktig for henne som norsk, men den er også viktig innenfor et nyreligiøst perspektiv. Det siste kan man se i måten hun beskriver opplevelsene sin med naturen på, som at regnbuen er et tegn på «store forandringer» og healing.

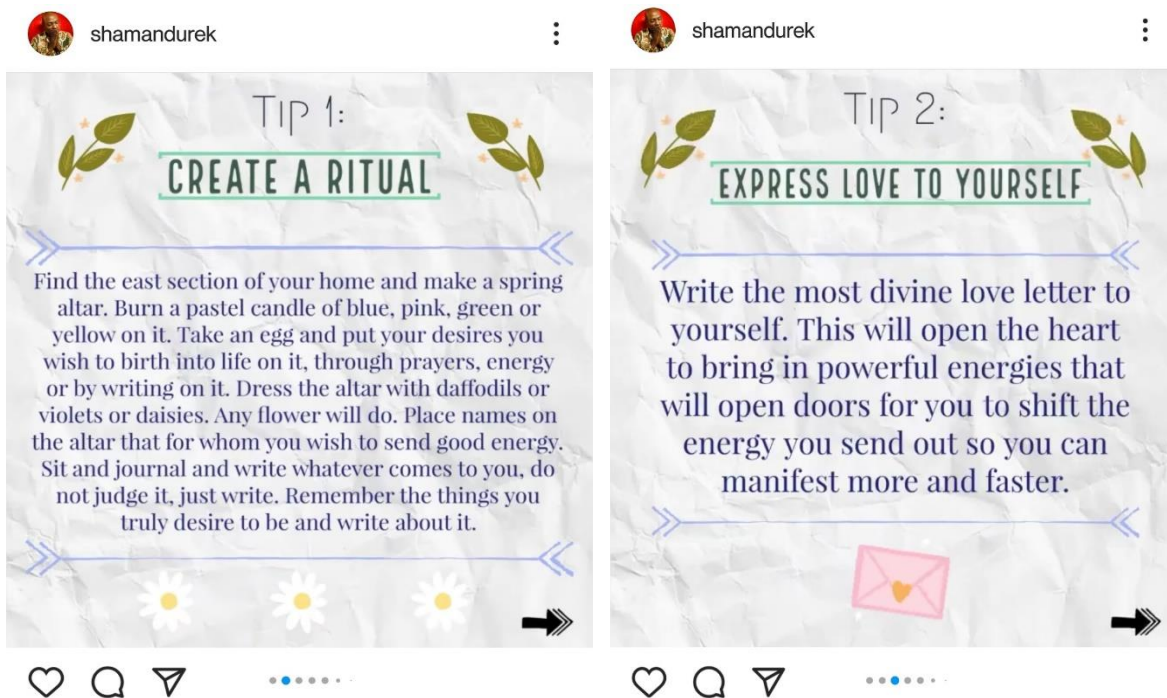

shamandurek Spring has sprung, Tribe, which is the time of rebirth and renewal. In the wake of the new protocols put in place during this critical time for our world, now it is more important than ever for us to take care of ourselves and our community. I've written up some things that we can all take a little time to do to connect to our own powers and to source and spirit. With people and businesses both in fear of what the future holds, we must unite in love! Tag your friends, chat about your fears and dreams, do these together via FaceTime if you'd like, stay healthy and hold yourself in your power! I love you all so much ❤️

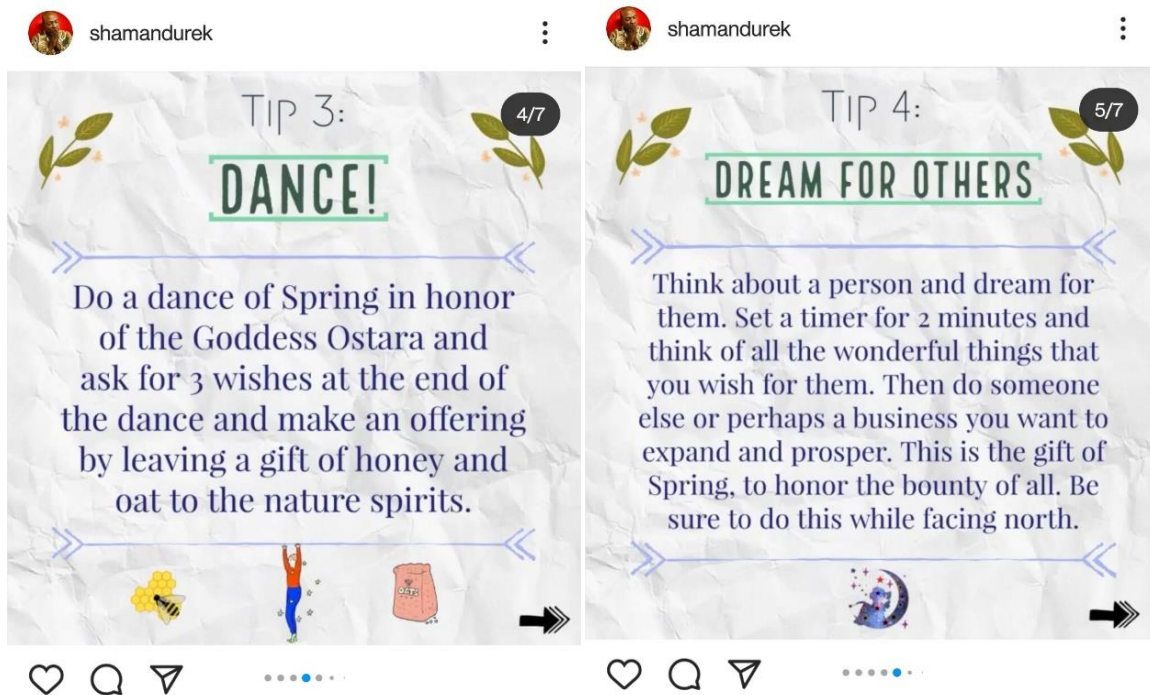
: Som eksemplene over viser, bruker ML Instagram i stor grad som en slags dagbok der hun deler bilder hun selv har tatt av blant annet naturen. Durek Verretts profil kan på mange måter ses på som mer aktørbasert ved at han deler innlegg både i form av tips, bruksanvisninger, reklamer og private innlegg som kan oppfattes som nyreligiøse.

Denne skjermdumpen viser et innlegg der Verrett deler fem tips til hvordan man kan gå frem om man ønsker å «gjenføde ånden». I innlegget skriver DV hvordan våren forbindes med gjenfødelse og fornyelse. Innlegget ble lagt ut 20.mars 2020, ikke lenge etter det første Covid-19 utbruddet. Han skriver i den sammenhengen at det er viktigere enn noen gang å ta vare på seg selv og samfunnet, i en tid som er preget av restriksjoner og nye protokoller for å forhindre smitte. Tipsene skal i den

sammenheng hjelpe på å styrke forbindelsen til den indre kraften, finne kilden og ånden i seg selv. Dette kan også ses på som et slags selvrealiserings innlegg, men disse tipsene inneholder også spesifikke ritualer som man kan gjøre for å oppnå dette. Som man kan se på skjermdumpen er bildet svært tiltalende med vakre farger og animasjoner. Nederst i høyre hjørne er det en pil som viser at man skal bla videre til neste bilde for å komme til disse spesifikke tipsene.

Som man kan se handler det første tipset om å lage et ritual. Dette innebærer blant annet å bygge et alter og tenne lys i spesielle farger. Man skal pynte alteret med blomster og navnet på dem man ønsker å sende «god energi». Ritualet innebærer også bruk av egg som skal ta opp energi og bønn. Dette fremstår som et veldig religiøst ritual, ettersom det både inkluderer alter, bønn og et slags offer. Ideene er hentet fra flere ulike religiøse tradisjoner, men tilpasset et nyreligiøst publikum. I neste tips er selvrealiseringen sterkt til stede hvor man skal uttrykke kjærighet til seg selv. Dette vil åpne hjertet og sende kraftig energi som vil åpne dører og endre energien så du kan manifestere mer og raskere.

Neste tips er enda tydeligere nyreligiøst rettet, dette er et ritual der man skal danse til ære for gudinnen Ostara. Ostara er en kjent gudinne innen Wicca, og feires av disse rundt vårjevndøgn.³⁰⁹ Her inkluderer Verrett neo-paganistiske ritualer og tanker, som viser mangfoldet innenfor nyreligiøsitet. Man skal også her gi et slags offer, denne gang i form av honning og havre til naturåndene. I Wicca er slike ritualer sentralt, spesielt årstidsritualer og initiasjonsritualer.³¹⁰ Det neste tipset handler om å drømme for andre, både personer og bedrifter. At Verrett inkluderer bedrifter er i tråd med at han uttrykte bekymring for mange bedrifter under nedstengingen av samfunnet på grunn av Covid-19.

³⁰⁹ Store norske leksikon, s.v. «Ostara», av Geir Winje, 07.05.2021. <https://snl.no/ostara>

³¹⁰ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens refortrylling*, 103.

Det siste punktet inkluderer å tegne et gammelt bilde av livet med så mye detaljer eller symbolisme som mulig, dette skal rulles sammen og gjemmes før man tegner et nytt bilde av det nye livet man ønsker. Når det nye bildet er ferdig skal man brenne det gamle så det «settes fri». Til slutt avslutter Verrett med en personlig hilsen til «triben», der han oppfordrer dem til å være ute i naturen og blant annet meditere. Han legger også ved et ønske om at alle skal oppnå storhet og feire «sann frihet». Dette er sentralt i Verretts nyreligiøse retning, det at man skal bryte seg ut av «systemet» for å se verden for hva den virkelig er så man kan være fri og sin egen leder. Utformingen på innlegget er som tidligere nevnt visuelt flott laget til, de ulike bildene er utformet så det skal etterligne en slags bok man blar videre til. Det er flere illustrasjoner i de ulike bildene, som gir et hint om hva de ulike tipsene går ut på.

De ulike innleggene fra ML/DVs profiler viser forskjellen i hvordan de fremstiller nyreligiøsitet på Instagram. Märtha Louise legger ofte ut naturbilder, og skriver om hvordan naturen kan gi ny innsikt og fred. Hun er mer forsiktig i hvordan hun ordlegger seg, grunnen er nok først og fremst fordi hun er norsk, men også at hun kanskje har en annen måte å uttrykke seg på. Verretts nyreligiøse profil er mye tydeligere, som disse fem tipsene viser så er bildene ofte flotte visuelt sett, det er brukt mye tid på redigering og fremstillingen av bildene. Det er mye tekst, både i selve innlegget, men også i bildene. Han kombinerer flere deler av nyreligiøsitet, med sterkt fokus på selvrealisering, men også innspill av neo-paganisme og sjamanisme.

5.2.2 Nyreligiøs annonsering på Instagram

Som forrige kapittel tok opp, var det flere reklame-innlegg på både Märtha Louises og Durek Verretts Instagram-profiler. Märtha Louise fulgte norsk lov om annonsering og merket sine innlegg med «reklame» eller «annonse». Verrett som amerikaner trenger mest sannsynlig ikke å følge de samme reglene som ML, reklamen ble dermed litt mer skjult. Det var kun et innlegg på Verretts Instagram som var tydelig merket med «reklame/annonse», det var reklame for «Prinsessen og sjamanen». Ettersom dette arrangementet foregikk i Norge og Danmark fulgte han nok disse landenes regler for annonsering, men kommer unna dette når han legger ut innlegg for andre ting. De fleste arrangement har vært nettbasert siden Covid-19 utbruddet, dette gir mange flere mennesker i flere land mulighet til å delta på disse arrangementene, men Verrett merker fortsatt ikke innleggene sine, noe som antakelig bryter med flere lands regler for annonseringsinnhold.

I dette innlegget fra 6.mai 2020 reklamerer Verrett for «Healing Temple». Det er et bilde av Verrett som former en trekant med fingrene, inni kan man se et slags tegn med solnedgangen i bakgrunnen. Bildet fremstår visuelt vakkert med en fin natur i bakgrunnen. Det står informasjon om pris, klokkeslett og hvor lenge arrangementet varer. Ettersom Verrett inkluderer spesifikke detaljer om pris, og hvordan man kan melde seg på i innlegget, ses det på som reklame, men det er ikke merket som det. Bildet og innlegget fremstår svært profesjonelt, noe som er gjennomgående på Verretts Instagram-profil. Videre informasjon om priser og lenke til hvor man melder seg på står videre i teksten.

Tegnet i midten av bildet er det samme som er på forsiden av boken til Verrett, *Spirit Hacking*. Tegnet

blir også presentert under hvert kapittel i boken. Det er tydelig at dette er viktig for Verrett, ettersom han bruker det både i boken og i bildene på Instagram. Om man går inn på nettsiden til Verrett kan man finne at dette er et «FAQ», altså et ofte etterspurte spørsmål. Under spørsmålet «Hva betyr symbolet hans?» står det:

Shaman Dureks symbol is called the Quinterium. It is a powerful symbol that balances your body on all levels and therefore increases your health and heals your body. To read the story of how Durek was given the Quinterium, go to this page in The Shaman's Library.³¹¹

Quinterium blir altså sett på som Verretts tegn. Ifølge det som står på Shaman's Library, fikk Verrett dette tegnet av åndene da han var i Efesos, hvor jomfru Maria visstnok skulle ha tilbrakt sine siste dager. Verrett drakk av vannet som skulle gi helende effekt når «three building-high beings» kom og ga ham tegnet. Han fikk instruksjoner om å begrave tegnet og vente i 17 år før han gravde det opp igjen. Verrett hevder tegnet innehar mange ulike krefter. Den skal blant annet forsterke og øke energien som kobles til ånde verden, gjenoppretter magi, krefter, innsikten og evnen til å ha synske evner. I tillegg til dette skal tegnet ha energi fra alle elementene, og kobler de ulike spirituelle verdenene sammen, for å nevne noen.³¹² Verrett legger ofte vekt på kraften tegnet innehar, og at det var verdt de 17 årene han måtte vente på det, men at han gjerne deler det med andre.

: Det er kanskje derfor ikke rart at dette tegnet stadig dukker opp på Verretts Instagram, det er et symbol han selv identifiserer seg med, det gir en indikasjon på kreftene han innehar. Som neste Instagram-innlegg viser brukte han det også på forsiden av boken sin. I dette innlegget reklamerer han for boken som ble tilgjengelig på markedet 15. oktober 2019. Man kan se Quinterium-tegnet både i bakgrunnen og på selve bokomslaget. Bildet er profesjonelt laget med sterk turkis farge som gjør det hvite bokomslaget ekstra fremtredende. Det er tydelig boken som er i fokus. Bildet fremstår på mange måter som noe som kunne vært en reklameplakat, der salgsvaren er i fokus, dato for når boken er tilgjengelig nederst, og et lite sitat som en slags

³¹¹ Hentet fra www.shamandurek.com/faq/

³¹² Hentet fra www.shamandurek.com/shamanic/shamanic-symbols/

forsmak på hva boken handler om, nemlig å forvandle oss selv. Sitatet legger vekt på at den eneste måten man kan forvandle verden på er å forvandle oss selv. Bruken av symboler, som kanskje fremstår gamle, men ikke nødvendigvis er det, og fokuset på selvrealisering og forvandling gjør at innlegget får et sterkt nyreligiøst preg. I teksten skriver Verrett også at han gleder seg til å dele sjamanistiske verktøy som skal bidra til å ta tilbake personlige krefter, forvandle deg selv og lyse opp verden. Boken kan på mange måter også ses på som en selvbiografi ettersom Verrett deler mye fra fortiden sin og sin egen reise til å bli en sjaman. Den norske utgaven legger mer vekt på akkurat dette ettersom navnet på boken er *Sjamanens reise*.

Märtha Louise reklamerte også for boken til Verrett, i stedet for å bruke samme bilde som Verrett, valgte hun å reklamere på en mer personlig måte.

På dette bildet kan man se Märtha Louise ta en selfie av seg selv der hun holder opp boken til Verrett. Märtha Louise delte dette bildet 16. oktober 2019, dagen etter at boken ble utgitt. Bildet fremstår ikke like profesjonelt som Verretts, men det kan ses på som mer personlig. Ettersom ML deler bildet av seg selv, smilende med boken i hånden, gir det inntrykket av at hun setter pris på boken og er stolt over å vise den frem. Dette innlegget er delt på den kommersielle kontoen @iam_marthalouise, som var opprettet bare noen måneder før dette innlegget ble delt. I teksten merker hun tydelig innlegget med «reklame», før hun skriver at boken er noe helt spesielt og oppfordrer folk til å finne ut selv hva som står der. Hun legger også ved en stor del begreper som kun Verrett har

brukt tidligere. Hun skriver blant annet at man må slutte å være en «bubblehead», som er Verretts begrep om folk som tankeløst følger flokken og gjør som de får beskjed om uten å tenke.³¹³ Hun oppfordrer videre at folk må hoppe på «the lit train for GIANTS», som er DVs

³¹³ Durek Verrett, *Spirit Hacking*, 21.

begrep om en gudommelig kilde som fyller deg med glede, moro og energi.³¹⁴ ML har også inkludert en rekke med emneknagger, som sannhet, arv, kjærlighet og ånd. Det er tydelig at hun har tro på budskapet til boken ettersom hun omtaler det som sannhet. På tross av at det ikke er hennes produkt, merker hun det med reklame. Grunnen til dette kan være at hun fikk boken gratis, det kan også være at hun fikk betalt for å reklamere for den. Det er likevel grunn til å tro at hun er oppriktig og står for det hun skriver om boken.

Märtha Louise har reklamert for flere ting på Instagram som hun og Verrett har gjort sammen, hun reklamerte blant annet for turneen «Prinsessen og sjamanen», og for et webinar de to hadde sammen 10.august 2019. Innlegget som reklamerte for webinarret ble delt 5.august, fem dager før det skulle holdes. Også dette innlegget er merket tydelig med «reklame».

På bildet kan man se ML/DV sitte fremfor en plantevegg. De har begge løse, litt fargerike klær på seg, og ser imøtekommende ut. I bildet er det en tekstboks med overskrift «Sit down social webinar», under står det hva det skal handle om, altså livet, kjærlighet og forandring. Dette innlegget fremstår profesjonelt, slik som spesielt Verretts innlegg pleier å være. Alt det grønne i bildet og de løse klærne bidrar til at bildet også får et litt naturlig preg, som de to sitter ute i en skog. Over bildet står det «Planet Earth». Dette er en funksjon på Instagram som oftest viser hvor i verden bildet er tatt. At denne sier «Planet Earth» bidrar til det natur-pregete inntrykket, det bidrar også til ideen om at hele verden er ens sted, men også ett sted.³¹⁵ Også det at ML skriver at de skal snakke om forandring på planeten bidrar til dette synet. Det kan på mange måter ses på som en blanding av MLs

³¹⁴ Durek Verrett, *Spirit Hacking*, 22.

³¹⁵ Gilhus, Ingvild Sælid og Steven J. Sutcliffe. «Conclusion: New Age Spiritualities – “Good to Think” in the Study of Religion». 259-260.

natur-fokuserte nyreligiøsitet, og Verretts profesjonelle aktørbaserte-nyreligiøsitet. Begge disse er til stede i dette bildet.

En litt oppsiktsvekkende detalj er at Märtha Louise bruker tittelen sin i dette innlegget, noe hun fikk kritikk for 3 måneder tidligere i forbindelse med promoteringen til «Prinsessen og sjamanen». Innlegget er også delt på den offisielle prinsessekontoen. Dette innlegget ble på den andre siden ikke plukket opp av pressen, slik som «Prinsessen og sjamanen» ble. Grunnen til dette kan være at det var et mye mindre arrangement som foregikk digitalt. Kun to dager etter dette innlegget ble publisert la ML ut et nytt innlegg som tok opp bruken av prinsessetittelen i kommersielle sammenhenger, så det er godt mulig det var andre som la merke til dette innlegget og bestemte at det var tid for å sette grenser på hva prinsessetittelen skulle brukes til og ikke. Fra og med 7.august og frem til nå har ikke ML brukt prinsessetittelen i kommersielle sammenhenger, og det meste hun publiserer på Instagram blir i dag lagt ut på @iam_marthalouise, altså den kommersielle kontoen.

iam_marthalouise Annonse/ Do you need some inspiration these days? Something to make you shift your thoughts to something positive and give you lots of good tips to move forward in your life? Join us for the virtual event Flow Summit 2020 June 3rd-7th. (Swipe) It's free and with the leading experts within meditation and the wellness world . You can sign up today from anywhere in the world. Link in BIO(1. Press my name. 2. Go to the link that's in my bio underneath my name. 3. Press the button saying Flow Summit 2020. 4. Register with your name and email.) Most

Märtha Louise deler også flere annonsør-innlegg som ikke inkluderer Verrett. I et innlegg hun publiserte 31.mai 2020 reklamerte hun for et arrangement kalt «Flow Summit».

Dette innlegget inneholder en video og to bilder. Videoen er av ML som blant annet snakker om hvordan hun ønsker å lære andre å finne sin indre sannhet, sin gudommelige kraft og hvordan finne ut hvem man selv er. Neste bilde viser et utvalg av de ulike personene som er talere på arrangementet og når det skal avholdes. Det siste bildet er det som blir gjengitt på skjermdumpen til venstre. Bildet viser en person som surfer inn i en bølge med hånden utstrakt. Bildet er redigert slik at vannet ser rosa ut. Det fremstår vakkert og profesjonelt. Overskriften er navnet på arrangementet som er «Flow Summit

2020», under står det «Kom i Flow». Bildet av en person som surfer på en bølge gir inntrykk av en person som er i «flow» med havet, det gir derfor indikasjoner til naturen og det å være

balansert. Arrangementet handler om å være balansert i livet, slik som denne personen er balansert på surfebrettet. Dette var et svensk arrangement, noe ML selv skriver i innlegget. Hun har tydelig markert det med «annonse», selv om hun skriver lenger ned i innlegget at arrangementet er gratis. Det er grunn til å tro at hun likevel får betalt for å være med på dette. Hun skriver videre at det er et arrangement med de ledende ekspertene innenfor meditasjon og velvære-verdenen, som plasserer innlegget som nyreligiøst. Det hun sier i videoen om indre sannhet og guddommelig kraft bidrar også til dette synet.

Både Märtha Louise og Durek Verrett bruker Instagram til å reklamere for ulike arrangement og produkter. Verretts innlegg er profesjonelt laget og fremstår ofte visuelt imponerende, slik som også de generelle nyreligiøse innleggene gjør. MLs aktørbaserte innlegg er litt mer varierende. Hun reklamerte blant annet for boken til DV med en selfie av seg selv med boken, som gjør at innlegget fremstår litt mer privat. Arrangementet hun hadde sammen med Verrett var mer profesjonelt laget, mest sannsynlig fordi hun arrangerte det sammen med Verrett. Flow Summit arrangementet var også profesjonelt laget til. Etersom ML var hentet inn som taler på dette arrangementet er det grunn til å tro at det var arrangørene som laget disse bildene. Aktørinnholdet til både Verrett og ML viser som regel tydelig at det er nyreligiøsitet det handler om.

5.3 Durek Verretts «Tribe» - nyreligiøst fellesskap på Instagram

Durek Verretts rolle som en slags religiøs veileder for et fellesskap har tidligere vært tema i denne oppgaven. I forrige kapittel ble det vektlagt at Verrett på mange måter fremstår som en anti-guru, ettersom han fremstår som en autoritær og karismatisk lederfigur, men nekter selv for sin rolle som guru. Han skriver tydelig både på Instagram og i boken *Spirit Hacking* «be your own damn guru!». Et annet poeng som er diskutert i denne oppgaven er hvordan både ML og DV snakker til sine egne. De tar opp kritiske spørsmål og svarer på disse på sine egne sosiale-mediekanaler, fordi de heller ønsker å snakke til sine egne enn for eksempel journalister. Verrett kaller sine følgere for «Tribe», altså en slags stamme. Han henvender seg som regel til denne «Triben» i hvert innlegg han legger ut på Instagram. Med dette i bakhodet kan man derfor diskutere om Verretts Instagram-konto dermed går under Stig Hjarvards definisjon på «religiøse medier», altså medier som prøver å opprette et religiøst fellesskap og identitet basert på mediert deltakelse. Hjarvard skriver at religiøse medier refererer til både media-organisasjoner og praksiser som primært er kontrollert av religiøse, enten kollektivt

eller individuelt.³¹⁶ I dette tilfelle er kontrollen over det medierte religiøse budskapet utført individuelt, av Durek Verrett. Det skal likevel sies at Verrett har et stort team rundt seg som mest sannsynlig bidrar til å publisere stoff på Instagram, og hjelper til med redigering av bilder og innhold. Hjarvard skriver videre at majoriteten av religiøse stemmer på internett både utfordrer autoriteten til etablerte religioner, men bidrar også til en mer individuell og nettverks-basert form for religiøs kommunikasjon.³¹⁷ Nyreligiøsitet kan derfor ses på som en type religion som lett kan overføres til internett på grunn av den flytende formen. Det må videre poengteres at nyreligiøsitet også utvikles på internett, den blir mediert over internett som bidrar til at den tar en ny form. Det at nyreligiøsitet tilpasses individuelt til ulike personer bidrar til at den blir mediert på forskjellige måter på internett, ettersom den som står bak innholdet videreformidler sin egen oppfatning av nyreligiøsitet. Personer innenfor det nyreligiøse landskapet lager ofte sin egen type nyreligiøsitet ved å inkludere forskjellige ting som er tilpasset dem. Som vi har sett er nyreligiøsiteten til ML og DV ganske ulik. ML har en mer naturbasert nyreligiøsitet, hun er opptatt av naturen og å endre våre vaner for å bevare denne, hun er også opptatt av engler og at alle skal finne sin egen sannhet. MLs nyreligiøsitet er tuftet på norske verdier, både engasjementet for naturen kan ses på som bevis for dette, men også hennes «kristennære» form hvor hun inkluderer engler. DVs nyreligiøsitet kan på mange måter beskrives som mer amerikansk. Han er opptatt av rikdom, og at alle skal klare å skaffe sin egen rikdom og lykke. Dette er i stor grad basert på den amerikanske drømmen om at man lager sin egen fremgang og suksess basert på hvor hardt man arbeider for det. Verrett inkluderer også flere typer nyreligiøse ideer, selvrealisering står sterkt, men også neo-paganistiske ritualer og religiøs inspirasjon fra flere ulike kulturer. Verrett inkluderer en hel del tradisjoner og begreper fra både afrikanske kulturer, ulike urfolkskulturer fra både Europa og Amerika, men også kristne tolkninger. Måten Verrett inkluderer og henter religiøs inspirasjon fra mange ulike kulturer kan ses på som en måte å tilpasse seg det amerikanske samfunnet, som er en smeltedigel av ulike kulturer og tradisjoner. Alt er likevel basert på tanken om at det bare er deg selv som kan skape endringer og lykke i livet ditt, noe som er grunnleggende amerikanske ideer.

³¹⁶ Hjarvard, Stig, «Three Forms of Mediatized Religion», 28.

³¹⁷ Hjarvard, Stig, «Three Forms of Mediatized Religion», 30.

5.3.1 Religiøst fellesskap på Instagram

Instagram som sosial nettverkstjeneste er opprinnelig en bildedelings-tjeneste opprettet i 2010. Det er blitt en av de mest populære sosiale nettverkstjenestene i vår tid, med over en milliard brukere fordelt rundt omkring i verden.³¹⁸ Flere trossamfunn har egne profiler på tjenesten, Den norske kirke har blant annet sin egen profil hvor de deler kristen tro, livet som fyller kirken, kjærlighet fra og til Gud og glede over skaperverket.³¹⁹ Den norske kirke ses på som et religiøst fellesskap, men ettersom fellesskapet her først og fremst samles i kirken kan det ikke ses på som et digitalt religiøst fellesskap. Durek Verretts religiøse fellesskap foregår i store deler på Instagram. Det er her han deler nyreligiøse tanker, informasjon om ulike arrangement og tips. Det at Verrett ikke har et fast tilholdssted som kirken, gjør at han har større frihet når det kommer til hvor arrangement holdes. Disse foregår i stor grad digitalt, spesielt etter utbruddet av Covid-19, men også før dette holdt han flere digitale webinarer og kurs. Det at Verrett har et ukentlig digitalt webinar kalt «Healing Temple» gjør at fellesskapet har et slags fast tilholdssted. Heidi Campell påpeker at et sånt opplegg kan ses på som en gruppe som er koblet sammen individuelt i stedet for en del av en større gruppe.³²⁰ Verretts «Tribe» er ikke betalende medlemmer, men koblet sammen individuelt på Instagram og de ulike digitale arrangementene som blir holdt. Heidi Campell skriver videre at:

This tendency towards dynamic networked identity also arguably informs practices of public religion, as the influence of religious institutions is often replaced by one's personalized social network as the key influence in one's spiritual life.³²¹

Her er et viktig skille mellom offentlig religion og personlig tro. Verrett er uten tvil påvirket av religiøse institusjoner i måten han henter ulike ideer og religiøse overbevisninger fra, men det som binder de individuelle følgerne sammen er deres eget individuelle spirituelle liv, med Verrett som bindeledd.

Durek Verrett har over 240,000 følgere på Instagram, til sammenligning har Den norske kirke i overkant av 9500. Vil dette si at Verrett har 240,000 medlemmer i sin «Tribe»? Det er ikke

³¹⁸ Tall hentet fra: <https://sproutsocial.com/insights/instagram-stats/>

³¹⁹ Hentet fra profilen til Den norske kirke på Instagramkontoen @den_norske_kirke.

³²⁰ Campell, Heidi. «Community», 68.

³²¹ Campell, Heidi. «Community», 68.

noen klare rammer på hvem som er inkludert i «triben», men det er grunn til å tro at det er de som er mest aktive, som deltar på arrangement og kjøper produktene til Verrett som for det meste blir inkludert i denne. På nettsiden til Verrett står det med store bokstaver «Join the Tribe», om man signerer seg opp på nyhetsbrevet til Verrett.³²² Det er nok derfor grunn til å tro at det er de mest aktive følgerne til Verrett som anses som denne «triben», de som blant annet skriver seg opp på nyhetsbrev for å få vite siste nytt om sjamanen.

Ettersom Verrett ikke har et eget religiøst fellesskap man kan bli medlem av, kan man ikke se på det som en egen religiøs organisasjon. Jeg vil likevel argumentere for at det kan bli sett på som et religiøst fellesskap. Heidi Campell skriver at «online groups become communities when they generate a loyal base of support and commitment from their members».³²³ På Verretts Instagram får de fleste innleggene i gjennomsnitt mellom 2000-4000 liker-klikk og mellom 100-400 kommentarer. Det er grunn til å tro at de som både liker og kommenterer innleggene er den mest lojale tilhengerskaren. Det er disse som er mest aktive, og som deltar på arrangement og kjøper produkter. Det er også denne gruppen Verrett henvender seg til når han avslutter innleggene sine med direkte spørsmål til «the Tribe», der han ønsker tilbakemeldinger og tanker på det han har publisert. Ofte svarer Verrett på kommentarer fra de mest aktive følgerne, både positive og negative tilbakemeldinger er blitt besvart. Man kan derfor si at det er en liten andel faste følgere som blir betraktet som del av «the Tribe». Disse er aktive i det nyreligiøse feltet ved at de deltar på arrangement, kjøper produkter og kommenterer på innholdet Verrett publiserer. Stig Hjarvard påpeker:

When entering the general media's public sphere, religious media come to be judged by the same standards as other media, including their ability to use technology and genres in an appropriate and interesting way. Religious actors with greater media capabilities may challenge existing religious authorities and both old and new actors are prompted to copy the media's general responsiveness to audiences and users.³²⁴

Verrett har på mange måter adaptert bruken av Instagram som en plattform hvor reklame, religiøse ideer og privat innhold blir delt om hverandre. Innholdet er for det meste aktørbasert.

³²² Informasjon hentet fra hjemmesiden til Durek Verrett, www.shamandurek.com.

³²³ Heidi Campell, *Exploring Religious Community Online: We are One in the Network* (New York: Peter Lang, 2005), 43.

³²⁴ Hjarvard, Stig, «Three Forms of Mediatized Religion», 31.

Det fremstår svært profesjonelt med godt redigerte bilder som skal virke oppsiktsvekkende for at leseren skal få lyst å lese mer om det, akkurat slik som avisene bruker overskrifter som et virkemiddel til å fange leserens oppmerksomhet. Verretts måte å reklamere for ulike produkter på kan også ses på som en adaptasjon fra media. Produktet som det reklameres for er i fokus, når produktet blir tilgjengelig på markedet er inkludert i bildet samt et lite utdrag som forteller hva det handler om og som skal vekke oppmerksomhet til produktet. Det er derfor tydelig at Verrett kopierer media og reklamebransjen i måten han genererer innhold til Instagram. Det skal vekke oppsikt og gi følgerne lyst til å lese videre, prøve produkter og bli med på arrangement med Verrett. Måten han henvender seg til «the Tribe» kan også ses på som et virkemiddel for å skaffe interesse rundt Verrett, og skape et ønske hos folk å bli med i denne «triben» da det fremstår som et fellesskap.

5.3.2 *Religiøs leder eller lærer? Autoritet og karisma*

Om «the Tribe» skal være et slags religiøst fellesskap, kan Durek Verrett fremstå som lederen for dette fellesskapet. Selv om Verrett flere ganger har nektet for rollen som en slags guru eller religiøs leder, er det flere tegn som tyder på at det er nettopp denne rollen han får hos sine følgere. Det er en mangel på definisjon og forskning rundt hvordan autoritet utfolder seg på internett, selv om det er et anerkjent fenomen.³²⁵ Autoritet hos personer blir ofte gjenkjent ved visuelle markører eller sosiale praksiser, som pavens hatt eller amerikanske presidenters innsvergings-rituale.³²⁶ Autoritet blir dermed ikke gitt vilkårlig, og det vises ofte ved spesielle markører. Måten Verrett opptrer på kan ses på som autoritær, for eksempel ved at han selv sier han har fått i oppdrag fra åndene å lære folk den ekte sannheten, og hvordan se den ekte verdenen. Han sier flere ting som at han kun er ute etter å få folk på den rette vei, og at han derfor ønsker å veilede alle til å bli den beste versjonen av seg selv. Legitimiteten blir gitt til ham ved at han påstår han har fått spesielle oppdrag fra åndene, ikke bare sine egne forfedre, men forfedre fra flere ulike kulturer, og andre vesener.

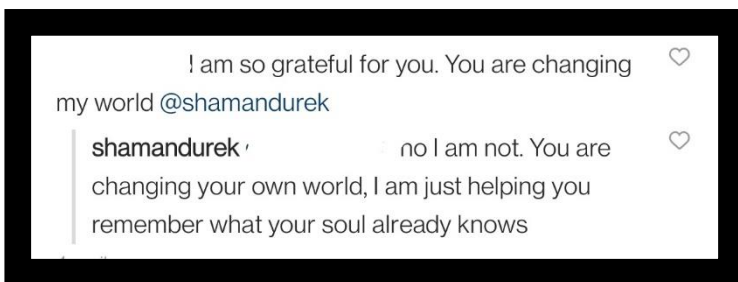
Verrett omtaler seg som Sjaman Durek. Ordet sjaman er blitt en egen kategori av religiøse eksperter.³²⁷ Begrepet er omdiskutert fordi det har blitt sett på som et samlebegrep for «primitive religioner» av vestlige akademikere uten å ta hensyn til kompleksiteten og

³²⁵ Cheong, Pauline Hope, «Authority», 73.

³²⁶ Martin, Craig. *A Critical Introduction to the Study of Religion*, 121.

³²⁷ Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens Refortrylling*, 110.

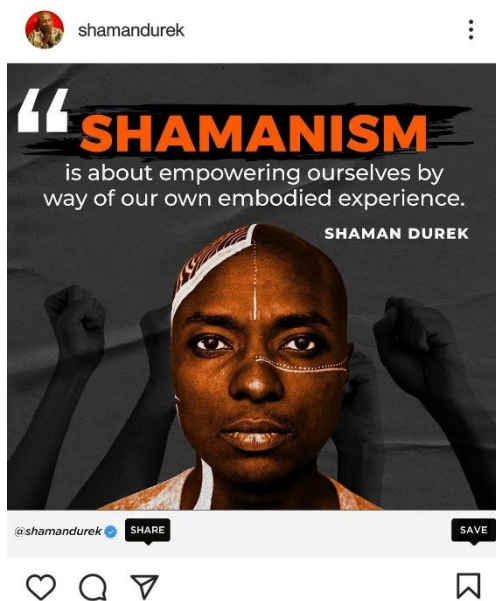
mangfoldet i de ulike kulturene.³²⁸ Sjamaner ble ansett som den religiøse spesialisten i ulike kulturer, det var han som hadde tilgang til åndene og kunne kommunisere med forfedrene. Dette er en egenskap Verrett selv hevder han har, noe som dermed gir ham legitimitet og autoritet. Verrett hevder dette er egenskaper som bor i alle, så lenge man får riktig opplæring. Dette er noe han tilbyr, mot at man kjøper boken hans, deltar på workshops og arrangementer. Flere ganger kan man se Verrett svare følgere i kommentarfelt.

Som eksempelet her viser, skrev en av følgerne en takk til Verrett og at han forandret verdenen deres. Til dette svarer Verrett: «Nei det gjør jeg ikke, du forandrer din egen verden, jeg bare hjelper deg å

huske det sjelen din allerede vet». Det at Verrett fremstår som ydmyk er nok en teknikk for å fremstå mer vellykket. Det at han tar seg tid til å svare følgerne sine, kan ses på som et virkemiddel for å være mer appellerende og tilgjengelig for dem. Han fremstiller sjamanisme som noe alle kan drive med, han er bare en slags veiviser.

Ettersom Verrett har full kontroll over hva som blir lagt ut på Instagram, er all informasjon som kommer ut her godkjent av ham. Bildene som blir lagt ut på Instagram, inkluderer ofte

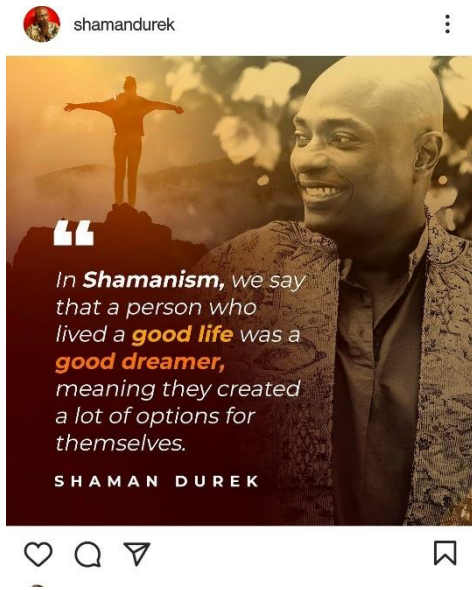

bilder av Verrett. Verrett fremstår med en helt spesiell karisma på disse bildene, som på mange måter bidrar til at han skaper seg selv som en slags merkevare. Flere av bildene fremstiller han som en slags vismann. Han er ofte kledd opp i klær som gir assosiasjoner til en slags religiøs leder. Bildene kommer ofte sammen med en tekst som fremstår som «visdomsord». For å vise dette fenomenet vil jeg videre dele tre ulike bilder fra Verretts Instagram.

Dette bildet er et hodebilde av Verrett. Han er iført ansiktsmaling, som gjør at bildet får en slags eksotisk atmosfære. Ansiktsmaling er ofte brukt i ulike stammesamfunn i Afrika, men også i ulike

³²⁸ Fonneland, Trude. «Shamanism in Contemporary Norway: Concepts in Conflict», 3.

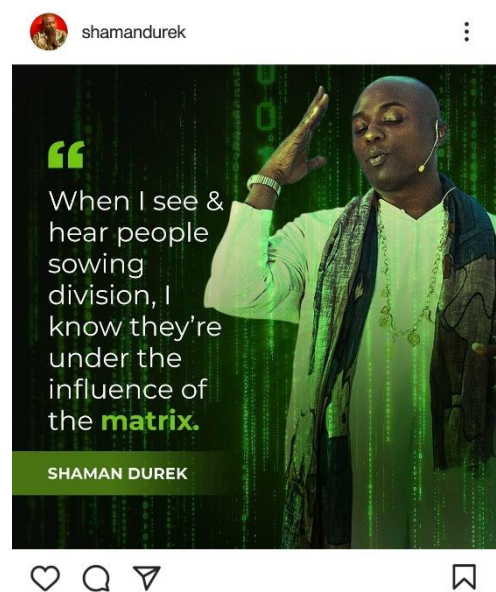
kulturer i Asia. Over bildet står det en tekst som fremstår som et sitat av Verrett: «Sjamanisme handler om å styrke oss selv ved hjelp av vår egen legemliggjorte opplevelse».³²⁹ Her definerer Verrett en av tingene «hans» sjamanisme handler om, nemlig å styrke seg selv ved hjelp av ens egen opplevelse. Dette er typisk for nysjamanisme, og sentrer rundt selvrealisering. I bakgrunnen kan man se utstrakte knyttnever, som symboliserer kraft og styrke i denne sammenhengen. Dette bidrar til å gjøre budskapet enda klarere. Lignende virkemiddel er mye brukt i Verretts bilder.

Samme symbolikk kan man se på dette bildet. Her vises Verrett smilende på ene siden, og en person med ryggen til og utstrakte armer på andre. Verrett er mer i fokus enn den andre personen, som bidrar til å gjøre ham mer fremtredende. Teksten på dette bildet fremstilles også som et sitat fra Verrett, denne gangen står det: «I sjamanisme, sier vi at en person som har levd et godt liv var en god drømmer, altså at de skapte mange muligheter for seg selv».³³⁰ Man kan tolke bildet som at Verrett smiler mot personen med utstrakte armer.

Personen med ryggen til kan tolkes som drømmeren som har oppnådd mange muligheter for seg selv. Symbolikken i bildet tilsier at Verrett smiler til personen han har bidratt til å skaffe et bedre liv for. Ettersom det største fokuset er på Verrett fremstår han som hovedpersonen, det er Verrett som har fått dette til å skje. Dette bidrar til inntrykket av Verrett som den religiøse lederen, som utstråler autoritet og karisma.

Det siste bildet utstråler også autoritet og karisma. Man kan se et bilde av Verrett under et foredrag. Han er kledd opp i en slags lintunika, med skjerf og ulike smykker. Dette er typiske klær han ofte blir avbildet med, som forsterker inntrykket av ham som en vismann eller religiøs leder. Teksten på bildet er også et sitat fra

Verrett, denne gangen handler det om mennesker som sår konflikt. Verrett gjenkjenner disse

³²⁹ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 04.04.2021.

³³⁰ Durek Verrett, på Instagramkontoen @shamandurek, 24.11.2020.

menneskene som under innflytelsen til det han kaller «the matrix». Som tidligere nevnt hevder Verrett dette er et system som kontrollerer folk til å opptre på en måte som støtter opp dette systemet. Dette er falskt og oppfattes som del av «mørket», et tomrom som huser alt som ikke er kjærlighet.³³¹ Bakgrunnen i bildet gir klare assosiasjoner til filmen *The Matrix* (1999), en science-fiction film der menneskene levde i et falskt univers som var kontrollert av maskiner. Det er nok ikke tilfeldig at Verrett har valgt nettopp denne bakgrunnen når han skriver om «the matrix». Verretts system styrt av mørket minner mye om handlingen i filmen med samme navn. Det kan virke banalt av Verrett å velge samme navn til «sitt system», men det er noe mange mennesker kjenner til fra før og de kan derfor være mer imøtekommende mot ideen. Dette sitatet skiller seg mer ut fra de andre to sitatene, dette handler mer om Verrett som person enn hva sjamanisme er. Verrett fremstilles som en person som kan kjenne igjen de som er kontrollert av systemet, bare ved å se og høre på dem. Han betrakter seg derfor som en god menneskekjenner, som er en viktig egenskap for religiøse ledere.

Det er tydelig at Verrett selv ønsker å fremstås som en ydmyk og god lærer. Han ønsker ikke å bli betraktet som en religiøs leder eller en guru. Det er likevel nettopp dette han fremstår som i måten han skriver, måten han kler seg og opptre på. Selv om budskapet blir lagt frem som tips og metoder, skriver Verrett også visse ting om sine egne egenskaper og opplevelser som fremstiller ham som mer enn en lærer. Bildene han legger ut av seg selv bidrar også til et litt annet inntrykk. Ettersom sjaman fra gammelt av var en religiøs ekspert, kan Verrett betraktes som en slags religiøs leder for de som han kaller «the Tribe», sine egne folk, og som han ofte henvender seg til og inkluderer på Instagram.

5.4 Oppsummering

I dette kapittelet har det blitt diskutert om VG fremstiller ML/DV kritisk og ensidig i sin omtalelse av dem. Kritikken har gått på ulike ting, både feil bruk av prinsessetittel, manglende villighet til å svare på henvendelser fra pressen og kritikkverdige utsagn. Omtalen har derfor ikke vært ensidig, og alle artiklene har heller ikke vært kritiske.

For Märtha Louise sin del har kritikken for det meste handlet om prinsessetittelen, det kritiske blikket har i stor grad vært fokusert på Verrett. Kjærlighetsforholdet mellom dem er blitt diskutert, men i størst grad positivt. Kritikken av Verrett har handlet om flere kritikkverdige forhold. Mye bunner nok i kulturforskjeller, Verrett som amerikaner har ikke tilpasset seg den

³³¹ Durek Verrett, *Spirit Hacking*, 21-22.

norske kulturen og har selv uttalt at kulturen i Norge var veldig uvant fra det han var vant med i USA. Spesielt måten han bedriver kommersiell virksomhet og måten han håndterer pressen er tilpasset den amerikanske kulturen og ble ikke godt mottatt i Norge. Uttalelsene om kreft var spesielt kontroversielt, og flere stemmer utenfra var sjokkert over dette. Verrett har selv uttalt at han aldri har påstått han kan kurere kreft, og hevder dette er noe pressen selv har diktet opp ved å finne informasjon fra flere steder og sette det sammen. Dette er ikke umulig ettersom pressen tidligere har gjort nettopp det. Det er likevel de punktene Verrett skriver om kreft i boken *Spirit Hacking* som er blitt spesielt kritisert, og med god grunn. I Norge er det strenge regler for alternativ behandling, og spesielt påstander om at man kan kurere kreft blir ikke godt mottatt av offentligheten. Verrett måtte derfor skrive om mye av innholdet som handlet om kreft for at boken skulle bli publisert på norsk.

Videre har det blitt diskutert hvordan nyreligiøsitet fremstilles på Instagram gjennom aktørene Märtha Louise og Durek Verrett. MLs Instagram kan ses på som en slags dagbok, innholdet hun deler er ikke eksplisitt nyreligiøst. Flere innlegg har handlet om naturen og klimaendringer. Det nyreligiøse blir blandet inn her ved å referere til hvordan mennesker kan ta nytte av naturen for å forbedre seg selv. Dette er nok en mer «godkjent» form for nyreligiøsitet som ikke like lett plukkes opp av offentligheten, ettersom det å være glad i naturen og ønske om å bevare den er viktig også innenfor et norsk perspektiv. ML bruker også Instagram til å reklamere for ulike nyreligiøse arrangement og produkter. Hun kan dele private bilder, som selfien med boken til Verrett, men deler også mer profesjonelt utformede bilder som webinarer med Verrett og reklamen for Flow Summit.

Durek Verretts innhold fremstår oftest veldig profesjonelt, det er godt redigerte bilder som fremstår visuelt imponerende. Ofte er bilder av ham inkludert, og da sjeldent i form av selfier slik ML deler. Verrett bruker bilder av god kvalitet, mens ML ofte deler bilder tatt med mobilkamera. Det er derfor tydelig at MLs konto er mer «privat», i den grad at hun for det meste genererer innholdet selv, mens Verretts er mer aktørbasert og profesjonell der han får mye hjelp til å publisere innhold og redigering av bilder. Nyreligiøsitet er mer fremtredende på Verretts profil da de fleste innleggene sentrerer rundt aktørinnhold eller nyreligiøse ideer.

Den siste delen har diskutert om Verretts Instagram kan ses på som «religiøse medier» som ønsker å opprette et religiøst fellesskap basert på mediert deltakelse. Ettersom Verrett omtaler de mest aktive følgerne som medlemmer av hans «Tribe», vil jeg påstå at Verretts Instagram

nettopp kan omtales som dette. Han er opptatt av å høre på meningene og erfaringene til disse medlemmene og henvender seg ofte til dem. Han svarer også utvalgte medlemmer i kommentarfeltet som bidrar til at de føler seg som del av dette fellesskapet. Måten Verrett opptrer på, og det at han kaller seg sjaman, ses også på som indikasjoner på at han er lederen av denne «triben». Lederrollen inntar han når han fremstilles som den som har svar på «alt», i den forstand at han kan lære folk hvordan de kan forbedre livene sine og lærer fra seg ulike måter å oppnå dette på. Det at fellesskapet foregår på Verretts Instagram, og de ulike arrangementene han holder, bidrar også til dette inntrykket om han som religiøs leder for sin «Tribe».

Kapittel 6: Drøfting og avslutning

Tema for denne masteroppgaven er hvordan de nyreligiøse aktørene Märtha Louise og Durek Verrett blir fremstilt i avisen VG, og hvordan de selv fremstiller seg på Instagram. Ved hjelp av kvalitativ innholdsanalyse har jeg sett på hvordan begreper og karakteristikk blir brukt i VG og på Instagram og diskutert måtene dette blir gjort på. I dette siste kapittelet vil jeg presentere en avsluttende drøfting av forskningsspørsmålene i oppgaven.

6.1 Märtha Louise og Durek Verrett - medialiseringen av nyreligiøsitet

Medialiseringsteorien til Stig Hjarvard har vært brukt for å undersøke hvordan nyreligiøsitet er blitt medialisert både fra et journalistisk og nyreligiøst synspunkt. Masteroppgaven har blant annet sett hvordan de samme begrepene er blitt brukt av både journalister og aktører. Bruken av disse begrepene er likevel ulikt, mens journalistene for det meste inkluderte disse begrepene for å fange oppmerksomheten til leseren, brukte aktørene dem både til kommersielt og privat bruk. Journalistene brukte begreper som aktørene selv brukte, men på en måte som heller stilte mer spørsmålsteget ved dem eller vinklet dem negativt. Dette viste tydelig forskjellen i hvordan nyreligiøsitet blir medialisert fra et journalistisk syn, og fra et nyreligiøst perspektiv. Et annet poeng er at journalistene i VG har vært mest opptatt av kjærlighetsforholdet mellom Märtha Louise og Verrett, ikke nødvendigvis arbeidsforholdet mellom dem. Journalistene begynte først å skrive om dem etter kjærlighetsforholdet ble annonsert og har siden det vært opptatt av å «bli kjent» med Verrett. Det at Märtha Louise jobber innenfor nyreligiøsitetens grenser har mistet sensasjonsverdi, det som skapte blest denne gangen var at hun fikk seg en kjæreste som omtaler seg selv som sjaman, og at hun aktivt brukte prinsessetittelen til promotering av kommersiell virksomhet. Spesielt ble navnet på turneen «Prinsessen og sjamanen» sterkt kritisert. Som forrige kapittel tok opp, har hun brukt tittelen i ettertid for å promotere ulike arrangementer, først i august 2019 gikk Märtha ut offentlig og beklaget. Da opprettet hun også den nye Instagramkontoen @iam_marthalouise, til kommersielt bruk. Turneen med Verrett, som foregikk i Norge og Danmark, var det som ble mest kritisert, først etter at kjærlighetsforholdet ble annonsert, vel og merke.

Verretts profil har på den andre siden vært tema for kritikk i VG-artiklene, spesielt hans rolle som sjaman og påståtte evner. Hans nyreligiøse ideer er blitt presentert i artiklene, men fra et kritisk perspektiv. Journalistene i VG har i flere tilfeller vært opptatt med å finne problemer fra et akademisk og kritisk felt. Journalistene har ikke intervjuet fagpersoner innenfor

religionsvitenskap, men har hentet inn talspersoner fra medisin- og alternativforskning. Spesielt er Verretts uttalelser om kreft og hans påståtte egenskaper om å rotere atomer blitt kritisert av fagpersoner i flere artikler.

Märtha Louise og Verrett har ved flere anledninger brukt sin plattform på sosiale medier til å svare på kritikk, det er også her de reklamerer for sin kommersielle bedrift og deler mye nyreligiøst innhold. Instagram har spesielt vært en viktig plattform for den kommersielle bedriften, men det deles også mye privat innhold og tanker. Ettersom Märtha Louise og Verrett er selvstendige næringsdrivende, Verrett som sjaman og ML innenfor flere felt, fungerer Instagram i stor grad som en plattform for reklamering. Instagramkontoene har blant annet lenker til hjemmesider og påmelding til arrangementer presentert øverst på siden. Ofte blir man henvist til «bioen» for å finne informasjon om pris og påmelding.

6.1.1 VGs fremstilling av Märtha Louise og Durek Verrett

For å svare på det første forskningsspørsmålet i denne oppgaven vil jeg gi en liten oppsummering av funnene. I kapittel fire kom det frem at over halvparten av artiklene var vinklet negativt etter analysering av «tonen» i artiklene. I ni artikler ble Verrett beskrevet som en «selvutnevnt/selverklært» sjaman, i de fleste artiklene var dette satt sammen med en setning som også inkluderte at han kunne rotere atomer. Artikkelen i seg selv var derfor ikke nødvendigvis utelukkende negativ, men det at VG bruker den samme setningen og linker det til en annen artikkel der Verretts bakgrunn blir diskutert og kritisert, bidrar til et ensidig og negativt bilde av ham. Det at pressen bruker selvutnevnt/selverklært sjaman er problematisk, men det bunner nok i Verretts mangel på offisiell utdanning innenfor feltet, slik Ailo Gaup hadde. Verrett beskriver sin trening til å bli sjaman som lite sammenhengende eller logisk. Treningen er erfaringsbasert og ofte er trening fra ånde verden det som han legger størst vekt på. Det at treningen ikke kan dokumenteres på noen måte, gjør at han på mange måter kan kalles selvlært. Journalistene i VG har derfor grunn til å bruke dette begrepet, men det gjør ikke dette attributtet mindre negativt ladet. Andre funn som kom frem i kapittel fire, var at fire av artiklene fokuserte på «økonomi/penger» i omtalen av ML/DV. Prisen på behandlinger har vært diskutert i avisen, og spesielt satt i sammenheng med at Verrett kommer fra USA og jobber med Hollywood-kjendiser, mest sannsynlig for å vise velstand og kanskje muligens rettferdiggjøre de høye prisene han tar for behandling. Det kom også frem at Verrett har flere tilbud som ikke er like dyre, men vil man ha en privat time med ham, må man betale over

10.000 norske kroner, som er en ganske høy pris. Den siste negative kategorien var «svada/banal», dette var det kun to artikler som nevnte, og begge var skrevet av andre personer enn VGs journalister, de var henholdsvis et menings-innlegg og en bokanmeldelse. Disse innleggene er derfor ikke representative for VGs journalister, men avisen har fortsatt valgt å publisere dem, selv om de nødvendigvis er verken enig eller uenig i dette.

I kapittel fem ble de to hovedårsakene til kritikk fremhevet. Den første var feil bruk av prinsesse-tittelen i kommersiell virksomhet. Kritikken mot prinsessen dreide seg stort sett rundt dette, valg av yrkesområde er nok også en viktig faktor. Nyreligiøsitet er et kontroversielt felt, hadde prinsessen valgt et mindre provoserende yrkesområde, hadde kanskje ikke kritikken vært like sterk. Grunnen til at kritikken stort sett sentrerte rundt prinsesse-tittelen har nok med at sensasjonsverdien rundt MLs rolle innenfor nyreligiøsitet er brukt opp etter engleskolen. Sensasjonen denne gangen var ny kjæreste, en sjaman fra USA, det gir derfor mening at interessen fra pressen ikke dukket opp før etter annonseringen av kjærlighetsforholdet. Det er for det meste enighet i offentligheten om at kritikken rundt feil bruk av prinsesse-tittel er rettferdiggjort. Det må likevel legges til at Märtha Louises rolle som prinsesse er en del av hvem hun er, og en del av identiteten hennes. Det er vanskelig å skille denne rollen fra henne, for hun kommer alltid til å være kjent som prinsesse uansett hva hun driver med. Det kan selvsagt diskuteres om det er greit å direkte spille på prinsesse-tittelen i forbindelse med en kommersiell virksomhet som ikke har noe med kongehuset å gjøre, men å fjerne prinsesse-tittelen vil bare være en formalitet. Det norske folk vil fortsatt gjenkjenne henne som prinsesse, utenlandske medier beskriver henne fortsatt som en norsk prinsesse, og Märtha Louise bruker ofte sin spesielle oppvekst som samtaleemne på foredrag. Dette vil hun nok også fortsette med i fremtiden, ettersom det alltid kommer til å være en stor del av hvem hun er. Det må også legges til at 20 av 25 artikler er skrevet i VG Rampelys, altså VGs kjendisavis. Märtha Louise er kjent for å være prinsesse, som er grunnen til at VG publiserer artiklene i Rampelys. Avisen omtaler også henne som prinsesse i de fleste artikler, også når journalistene skriver om den kommersielle virksomheten, derfor bidrar de også til at hun fortsatt blir omtalt som prinsesse.

ML har flere kommersielle virksomheter, en av dem er Hest360 som har som mål å samle hestemiljøet i Norge. Denne kanalen foregår i stor grad på YouTube, men selger også produkter og er blitt sponset av store selskaper. Märtha Louises tittel har også dukket opp i denne sammenhengen, men har ikke blitt kritisert på samme måte som når hun bruket tittelen

som representant for nyreligiøsitet. Grunnen er nok nettopp fordi nyreligiøsitet er en provoserende religionsform som bryter med det sekulære rammeverket og den kristne kulturarven. Nyreligiøsitet blir derfor fremstilt som noe uvanlig og mistenkelig, det bryter med kjente former for religion. Dette bidrar nok til at temaer som økonomi og kredibilitet ofte blir vektlagt i artiklene om Märtha Louise og Durek Verrett.

Den som har vært senteret for det kritiske søkelyset denne gangen er Durek Verrett. Her har pressen vært spesielt opptatt av hans bakgrunn, uttalelser og hvordan han styrer bedriften sin. De har blant annet fremstilt ham som en kynisk forretningsmann, og vektlegger ofte hvor *amerikansk* han er. Spesielt det at Verrett har truet med søksmål og prøvd å lage avtaler om intervju spørsmål er et amerikansk fenomen som ikke har blitt godt mottatt av norsk presse. Dette er metoder som ikke er like vanlige i Norge, men de fleste nordmenn tenker nok at dette er veldig amerikansk. De store kulturforskjellene mellom USA og Norge kommer godt frem i pressedekningen av Verrett, men det er også blitt tatt opp av Verrett selv. Det at Verrett ikke tilpasset seg norsk kultur og væremåte ble ikke særlig populært mottatt. Når en slik person derfor blir medlem av kongefamilien, skaper dette konflikter. Kongefamilien blir ofte fremstilt som ydmyk og jordnær, Verrett oppfattes nok på mange måter som det totalt motsatte. Dette skaper derfor et kulturkrasj, der kongefamilien som symbol på norskhet blir blandet med amerikansk selvrealiserings-ideologi, noe som ikke går så godt sammen. Kongehuset har selv uttalt svært lite om Verretts posisjon i kongehuset, noe som sikkert bidrar til å minske konflikten og motvirke kritiske artikler i pressen om kongehusets posisjon.

6.1.2 Märtha Louise og Durek Verrett på Instagram

Märtha Louises nyreligiøse profil er svært synlig på Instagram. Mest slående er nok hvordan hun annonserer og reklamerer for ulike arrangementer og produkter som både hun og Verrett selger på Instagram. Over halvparten av de 40 Instagram-innleggene valgt ut til denne analysen hadde et eller flere nyreligiøse begreper i seg. Spesielt var «sjel», «healing», «meditasjon», «gud/gudinne/gudommelig» og «spirituell» mye brukt. Begrepene ble brukt både i private innlegg og kommersielle. Kun 7 av innleggene i analysen var merket tydelig med «reklame», men andre nyreligiøse innlegg fremmet ofte andre ting som bokpromoteringer og innlegg om Soulspring som ikke direkte ble sett på som reklame. Märtha Louise inkluderte også nyreligiøse begreper i private innlegg, ofte hadde disse en litt filosofisk mening. I kapittel fem ble det fremhevet at ML bruker Instagram som en slags dagbok der hun deler innlegg fra turer, av barna og de ulike kommersielle begivenhetene hun

holder på med. Hun har også vært spesielt opptatt av å dele naturbilder og innlegg som fremhever problemet med global oppvarming. Det er tydelig at ML deler både innlegg fra hverdagen, samt saker hun brenner for som kvinnerettigheter, klimasaker og selvrealisering. Nyreligiøsitet er godt synlig i flere av disse innleggene, både på privat og kommersielt nivå. Märtha Louise fokuserer ikke mye på å bli fremstilt som en religiøs spesialist eller sentral person innenfor nyreligiøsitet, hun kan på mange måter bli sett på som en influencer, en som legger ut bilder fra livet sitt, og av og til reklamerer for egne arrangement og produkter.

Durek Verretts fremstilling er mer sentrert rundt ham som aktør innenfor nyreligiøsitet. Profilen heter @shamandurek, og rollen som sjaman er ofte presentert i innleggene. Verrett legger ut tips til å forbedre seg selv og egen helse, han kommer med uttalelser om verden og hva man skal unngå eller lære av. Han tar derfor rollen som en slags religiøs leder, selv om han ofte skriver at han ønsker alle skal bli sin egen leder og være sin egen guru. Det er likevel Verrett som har svaret på hvordan man oppnår dette. I motsetning til ML deler Verrett for det meste bilder av seg selv på Instagram. Bildene er ofte profesjonelt redigert og inkluderer tekst, som visdomsord, uttalelser eller tips. Verretts Instagram er for det meste fylt med kommersielt innhold, og han deler mer og oftere innlegg enn det ML gjør. Det dukker også opp private innlegg på Verretts side, bilder av familie og Märtha Louise. Ofte er nyreligiøse begreper som sjel, gudinne, og selvet inkludert i disse innleggene. Verretts nyreligiøsitet er veldig altomspennende. Det er stort fokus på selvrealisering, noe som sikkert er det viktigste. Han inkluderer også neo-paganistiske tanker og ritualer, ånde verden og ulike natur-ånder, samt snakker om fenomener som *the matrix* og systemet som styrer mennesker til å utvikle en dårlig måte å tenke på. Verretts nyreligiøsitet er derfor mye tydeligere enn MLs, noe som kanskje også kan skyldes at han som amerikaner ofte henvender seg til et amerikansk publikum.

Det Verrett og Märtha Louise har til felles er at nyreligiøse begreper og tanker er sentrale både i private innlegg og i de kommersielle innleggene. Dette kan være en måte å fremstå mer «ekte» på, men mest sannsynlig er nyreligiøsitet også viktig for dem på privaten. Det stemmer nok at Märtha er opptatt av miljøvern og naturen, ikke nødvendigvis fordi hun er aktiv innenfor nyreligiøsitet, men oppfatningene som hun har er også når det gjelder miljøvern og natur farget av nyreligiøsitet. Verrett er også opptatt av naturen, og inkluderer ofte innlegg som skal gjøre «mother nature» godt, ved at man tenker mer miljøvennlig og kan bidra til å gjøre verden bedre. Det er på den annen side et punkt der Verrett og Märtha tydelig skiller seg fra hverandre. Märtha fremstiller seg på mange måter som en «vanlig» person på Instagram.

Bildene er tatt av henne selv, ofte selfier og litt dårlig kvalitet typisk for mobilkamera. Også i serien «Märtha» på TV2 var hun opptatt av å bli fremstilt som en vanlig person, en mor og en yrkeskvinne. Dette er ofte inntrykket man får på Instagram også. Hun legger ut bilder av hverdagen med hester og jobb, bilder av barna og bilder fra turer/ferier. Dette er nok det som mesteparten av innleggene på Instagram handler om, men så dukker de også opp kommersielt innhold fra de ulike bedriftene hennes, samt tanker og litt mer filosofiske innlegg som ofte har nyreligiøst preg.

Verrett er mer opptatt av å bli fremstilt profesjonelt. Bildene er ofte av veldig god kvalitet, og de er redigert til å fremstå profesjonelle og imponerende. Han har få selfier og bilder tatt med mobilkamera på profilen, selv om det hender at det dukker opp slike bilder også, men da oftest sammen med en kjendis som han omtaler som en av sine «venner». Det er derfor tydelig at Verrett ønsker å fremstå profesjonelt og bli tatt seriøst. Som forrige kapittel viste, er bildene tydelig redigerte til å fremstå profesjonelt, og inneholder ofte egne sitater. Bildene plasserer oftest Verrett i sentrum for å vise at han er midtpunktet, det er tross alt hans profil og han som er den som får ting til å skje. Verrett som amerikaner er ikke like opptatt av janteloven, så det å bli fremstilt som midtpunktet og virke suksessrik er normalt for ham. Dette forklarer forskjellen i utformingen av Instagram-profilene til ML/DV, Märtha Louise som nordmann er mer preget av norsk kultur for hva man legger ut og hvordan man skal fremstå, mens Verrett som amerikaner er opptatt av å fremstå suksessrik og selvsikker. Kulturforskjellene har nok mye å si for fremstillingen av både nyreligiøsitet og ML/DV som personer, men det er også viktig å nevne at hvordan de blir tolket også er preget av et kulturelt syn. Ettersom jeg skriver ut ifra et norsk kulturelt perspektiv, skriver jeg ut ifra mine tolkninger. Hadde en amerikansk student analysert profilene, kunne det ha dukke opp andre perspektiver.

6.1.3 Verretts Tribe

Det siste forskningsspørsmålet i denne oppgaven dreier seg om fremstillingen av nyreligiøsitet på Instagram fra profilene til Märtha Louise og Durek Verrett kan ses på som «religiøse medier» i overstemmelse med Stig Hjarvards tredelte medialiseringsteori. Märtha Louises Instagram kan ikke bli sett på som dette. Hovedgrunnen er at nyreligiøsitet ikke er det sentrale på profilen til ML. Hun er mer en influenser som deler bilder av livet sitt og tanker rundt verden man lever i, nyreligiøsitet spiller en stor rolle for hvordan hun ser og oppfatter verden, men det er ikke noe som styrer hele livet hennes. Ettersom hun har flere bedrifter som ikke har direkte tilknytting til nyreligiøsitet, som Hest360, er mye av innholdet på profilen

ofte tilknyttet dette. Det at hun deler mye av familielivet og barna er også med på å fremstille henne som en «vanlig» person og ikke en aktør innenfor det nyreligiøse feltet.

Det samme kan ikke sies om Durek Verrett. Som forrige kapittel tok opp, sentrerer stort sett Instagram-profilen hans rundt ham som sjaman. Innholdet er stort sett aktørbasert og nyreligiøsitet er synlig i alt aktørinnholdet han legger ut, samt at det ofte er synlig i de private bildene han legger ut. Bildene er av god kvalitet og ofte redigert til å fremstå profesjonelt. Ofte har bildene en liten tekst eller et sitat på seg, som gjør dem øyenfallende, de fanger oppmerksomheten og gir leseren lyst å se videre hva selve innlegget handler om. Dette er en teknikk Verrett har hentet fra media, det fungerer som en overskrift i avisen som skal fange oppmerksomheten til leseren. Verrett åpner eller avslutter ofte et innlegg ved å henvende seg til følgerne, eller «the Tribe» som han kaller dem. Dette gir følgerne en følelse av fellesskap hvor Verrett er hovedpersonen. Som tidligere kapittel tok opp, blir man medlem av denne «triben» om man melder seg på nyhetsbrevet. Det er altså ikke alle følgerne til Verrett som kan anses som del av denne «triben», men de mest aktive følgerne, som abonnerer på nyhetsbrev, liker og kommenterer innlegg og deltar på de ulike arrangementene. Derfor kan Verretts profil ses på som religiøse medier, ettersom det presenterer religiøse temaer samt fremstilles som et fellesskap som er samlet rundt ham og det meste av aktiviteten skjer digitalt ved kommentering på innlegg og deltakelse på webinarer og lignende digitale arrangement, som de ukentlige «healing temple» øktene. Selv om man ikke er betalende medlemmer i en organisasjon, melder man seg på ved å signere seg opp på nyhetsbrev fra hjemmesiden til Verrett. På Verretts Instagram-konto er det linker til hjemmesiden der man kan melde seg på til arrangement. Instagram er også den største arenaen for reklamering for disse arrangementene. Han deler også hyppig tips, tanker og meninger av nyreligiøs karakter. Det at Verrett også henvender seg til «triben» og av og til svarer i kommentarfeltet støtter nok opp om fellesskapet og gir følgerne en følelse av å være medlem. Verrett blir hovedpersonen og lederen av dette fellesskapet. Selv om han flere ganger nekter for å være en slags leder eller guru, er det nettopp dette han blir gjennom «anti-guru» prinsippet. Selv om man ikke ønsker å være en guru, bidrar dette til at man blir sett på som en religiøs leder. Verrett bidrar selv til denne fremstillingen ved å påpeke at han kan være den som hjelper andre til å finne ut hvordan de kan være sin egen guru, han får dette til å skje fordi han sitter på kunnskapen. Måten han blir fremstilt på i bildene som legges ut på sosiale medier, - gir også assosiasjoner til en leder eller en som får ting til å skje, som man så eksempler på i forrige kapittel.

6.2 Avslutning

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært spennende og lærerik. Det dukket opp flere spørsmål underveis som med fordel kan bli diskutert og undersøkt ved videre forskning. Hvordan religion utspiller seg på sosiale medier er absolutt et av dem. Hele denne oppgaven kunne handlet om Verretts eller Märtha Louises Instagramkonto. Spesielt nyreligiøsitet på Instagram er lite undersøkt tidligere, det var derfor interessant å se hvordan nyreligiøsitet utspilte seg på aktørnivå, men også hvordan nyreligiøst språk ble brukt i private innlegg. Det var likevel interessant å se på mediedynamikken fra to sider, fra et journalistisk syn og fra aktørene selv. Som man kunne se, brukte journalistene også sosiale medier for å skrive artikler om ML/DV. Grunnen til dette er nok at ML/DV har vært unnvikende til å holde intervjuer eller snakke med pressen, men bruker aktivt Instagram til å svare på kritikk og uttrykke sine tanker og følelser. Instagram kan virke mer trygt ettersom de da deler med dem som har mer forståelse og aksept for deres syn. Det er mindre kritikk i kommentarfeltet på Instagram enn det er i avisenes kommentarfelt, fordi det er ulikt publikum i de ulike mediene.

Et viktig poeng er likevel det at selv om mange av artiklene skrevet av journalister om ML/DV var vinklet negativt, så hadde det også en positiv effekt for de to. Ettersom medieoppmerksomheten skapte blest og nysgjerrighet blant folk, og det at journalistene ofte refererte til deres sosiale medier for referanser, gjorde nok at flere folk oppsøkte deres Instagram og andre plattformer på sosiale medier. Oppmerksomheten hadde derfor både en positiv og en negativ effekt for ML/DV, de ble kritisert og flere personer uttrykte sterke meninger i kommentarfelt, men de som ble nysgjerrige og ønsket å vite mer om hva deres nyreligiøsitet handlet om, -oppsøkte de riktige kanalene for å finne ut av dette, og det ga derfor ML/DV flere følgere. Kritikken som ML/DV rettet mot pressen gjorde nok også at flere fikk sympati med dem og støttet opp under deres sak, noe som er synlig i flere kommentarfelt og på aktørenes sosiale medier-profiler. På Instagram deles det flere støttende ord til prinsessen, de negative kommentarene på Instagram blir ofte besvart av øvrige følgere som «arresterer» dem som kommer med negative kommentarer til prinsessen eller sjamanen. Det finnes flere eksempler på dette. Det er likevel ikke normen for flere andre sosiale mediekkanaler der religiøse deler religiøst innhold. Unge, konservative kristne får flere negative og kritiske kommentarer på tjenesten TikTok som er blitt svært populær de seneste årene. Her er det kristne som blir «arrestert» av offentligheten for å ha sterke meninger om blant annet homofili og abort. Mange kritiserer dem også for å spre bibelske budskap og følge bibelen. Dette viser en endring i hva som blir akseptert og ikke av offentligheten.

Sosiale medier vil nok spille en større rolle for flere religiøse aktører i fremtiden, da det er der man kan nå ut til folk og kommunisere med et helt nytt publikum. Det er blant annet den viktigste arenaen til å nå ut til yngre mennesker, som bruker mye tid på sosiale medier. Dette vil også endre religion på flere måter. Et poeng er at ulike typer religion utvikles over internett, blir mediert på ulike måter og når ut til forskjellige mennesker, noe som gjør at religionen endres og tilpasser seg. Som eksempelet med TikTok viser, er ikke unge mennesker støttende til konservative fortolkninger av religion som strider mot det liberale tankesettet iboende i samfunnet. De som ikke følger kravene fra offentligheten, vil bli kritisert og overvåket. Religionene må derfor gjenspeile den veien samfunnet tar for å bli akseptert. De må også henge med rent teknologisk for å fange oppmerksomheten til unge, altså være på de sosiale medieplattformene de unge er på, om det så er Instagram eller TikTok. Nyreligiøsitet er spesielt tilpasset disse forholdene, den flytende formen uten faste rammer gjør at den lett spres og utvikles over internett. På TikTok spres flere videoer med nyreligiøst innhold, blant annet tarotkort-lesing, astrologi, åndetro, wicca, satanisme og ulike former for folkelig religiøsitet. Nyreligiøsitet er derfor på mange måter mer synlig i dag enn for noen år siden, det er ikke lenger sett på som noe sært og spesielt, men er blitt mer normalisert. Denne utviklingen er prinsessen og sjamanens bruk av Instagram del av.

Litteraturliste

- Aalen, Ida. *Sosiale Medier*. Bergen: Fagbokforlaget, 2015.
- Bäckström, Anders. «Believing in Belonging. The Swedish Way of Being Religious». I *Urban Faith*, redigert av Riika Ryökäs & Esko Ryökäs, 31–42. Publications of Church Sociology A8/1993. Helsinki: University of Helsinki, 2000.
- Bellah, Robert Neelly, Steven M. Tipton, Ann Swidler, Richard P. Madsen og William M. Sullivan. *Habits of the Heart: Individualism and Commitment in American Life*. Berkeley: University of California Press, 1996.
- Boukes, Mark, Bob van de Velde, Theo Araujo og Rens Vliegthart. «What's the Tone? Easy Doesn't Do It: Analyzing Performance and Agreement Between Off-the-Shelf Sentiment Analysis Tools». I *Communication Methods and Measures* 14, nr.2 (2020) 83-104.
- boyd, danah m. og Nicole B. Ellison. «Social Network Sites: Definition, History and Scholarship». I *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 (2008) 210-230.
- Bruce, Steve og David Voas. «Vicarious Religion: An Examination and Critique». I *Journal of Contemporary Religion* 25, nr.2 (2010) 243-259.
- Bryman, Alan. *Social Research Methods*. 5.Utg. Oxford: Oxford University Press, 2016.
- Campell, Heidi. *Exploring Religious Community Online: We are One in the Network*. Vol.24. Digital Formations. New York: Peter Lang, 2005.
- Campell, Heidi A. «Community». I *Digital Religion: Understanding Religious Practice in New Media Worlds*, redigert av Heidi A. Campell, 57-71. London: Routledge, 2013.
- Cheong, Pauline Hope. «Authority». I *Digital Religion: Understanding Religious Practice in New Media Worlds*, redigert av Heidi A. Campell, 72-87. London: Routledge, 2013.
- Copeman, Jacob og Aya Ikegame. «Guru logics*». I *HAU: Journal of Ethnographic Theory* 2, nr.1 (2012): 289-336.
- Cowan, Douglas E. «The Internet». I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigert av Michael Stausberg og Steven Engler. 459-473. London: Routledge, 2014.
- Davie, Grace. «Vicarious Religion: A Methodological Challenge». I *Everyday Religion: Observing Modern Religious Lives*, redigert av Nancy Tatom Ammerman, 21-36. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- Davie, Grace. «Vicarious Religion: A Response». I *Journal of Contemporary Religion* 25, nr.2 (2010) 261-266.

- Davie, Grace. *The Sociology of Religion: A Critical Agenda*. 2. Utg. Los Angeles: Sage, 2013.
- Døving, Cora Alexa og Siv Ellen Kraft. *Religion i pressen*. Oslo: Universitetsforlaget, 2013.
- Endsjø, Dag Øistein og Liv Ingeborg Lied. *Det folk vil ha: Religion og populærkultur*. Oslo: Universitetsforlaget, 2011.
- European Commission (DG Research and Innovation). *Ethics and data protection*. 14. November 2018. Tilgjengelig fra:
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/5_h2020_ethics_and_data_protection_0.pdf
- Fonneland, Trude. «Shamanism in Contemporary Norway: Concepts in Conflict». I *Religions* 9, (2018) 1-9.
- Fonneland, Trude. *Samisk nysjamanisme: i dialog med (for)tid og stad. Ein kulturanalytisk studie av nysjamanar sine erfaringsforteljingar – identitetsforhandlingar og verdiskaping*. Ph.D.-avhandling. Universitetet i Bergen. 2010.
- Fonneland, Trude. «Contemporary Sami-shamanism in Norway: A Patchwork of Traditions and Organizations». I *New Age in Norway*, redigert av Ingvild Sælid Gilhus, Siv Ellen Kraft og James R. Lewis, 205-216. Bristol: Equinox Publishing Ltd., 2017.
- Fonneland, Trude og Siv Ellen Kraft. «New Age, Sami Shamanism and Indigenous Spirituality». I *New Age Spirituality: Rethinking Religion*, redigert av Steven J. Sutcliffe og Ingvild Sælid Gilhus, 132-145. London: Routledge, 2013.
- Gilhus, Ingvild Sælid. «Medialisering og Refortrylling: Religiøs endring i Norge», I *DIN – Tidsskrift for religion og kultur* 1, (2014) 9-26.
- Gilhus, Ingvild Sælid. «Angels: Between Secularization and Re-enchantment». I *New Age in Norway*, redigert av Ingvild Sælid Gilhus, Siv Ellen Kraft og James R. Lewis, 139-156. Sheffield: Equinox Publishing Ltd., 2017.
- Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson. *Kulturens refortrylling: Nyreligiøsitet i moderne samfunn*. 2. Utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2016.
- Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson. «Multireligiøse aktører og kulturens refortrylling». I *Sosiologi i dag* 30, nr.2 (2000) 5-22.
- Gilhus, Ingvild Sælid og Lisbeth Mikaelsson. *Nytt blikk på religion: studiet av religion i dag*. Oslo: Pax, 2001.
- Gilhus, Ingvild Sælid og Siv Ellen Kraft. «Introduction: New Age in Norway». I *New Age in Norway*, redigert av Ingvild Sælid Gilhus, Siv Ellen Kraft og James R. Lewis, 1-18. Sheffield: Equinox Publishing Ltd., 2017.
- Gilhus, Ingvild Sælid og Steven J. Sutcliffe. «Conclusion: New Age Spiritualities – “Good to

- Think” in the Study of Religion». I *New Age Spirituality: Rethinking religion*, redigert av Steven J. Sutcliffe og Ingvild Sælid Gilhus, 256-262. London: Routledge, 2013.
- Harvey, John. «Visual Culture». I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigert av Michael Stausberg og Steven Engler. 502-522. London: Routledge, 2014.
- Heelas, Paul og Linda Woodhead. *The Spiritual Revolution: Why religion is giving way to spirituality*. Oxford: Blackwell Publishing, 2005.
- Heelas, Paul. *The New Age Movement: Religion, Culture and Society in the Age of Postmodernity*. John Wiley and Sons Ltd, 1996.
- Hjarvard, Stig. «The mediatisation of religion: Theorising religion, media and social change». I *Culture and Religion* 12, nr. 2 (2011) 119-135.
- Hjarvard, Stig. «Three Forms of Mediatized Religion: Changing the Public Face of Religion». I *Mediatization and Religion: Nordic Perspectives*, redigert av Stig Hjarvard og Mia Lövheim, 21-44. Göteborg: Nordicom, 2012.
- Kalvig, Anne. «TV Norge og Kanal Fem – Den nye tids bodbringarar». I *DIN – Tidsskrift for religion og kultur* 4, (2009) 45-63.
- Kalvig, Anne. «Contemporary Spiritualism in Norway: Faith Assemblies and Market Products». I *New Age in Norway*, redigert av Ingvild Sælid Gilhus, Siv Ellen Kraft og James R. Lewis, 181-203. Sheffield: Equinox Publishing Ltd., 2017.
- Knoblauch, Hubert. «Popular Spirituality». I *Present-Day Spiritualities: Contrasts and Overlaps*, redigert av Peter Nissen, Elisabeth Hense og Frans P.M. Jaspers, 81-102. Leiden: Brill, 2013.
- Knoblauch, Hubert. «Spirituality and Popular Religion in Europe». I *Social Compass* 55, nr.2 (2008): 140-153.
- Kraft, Siv Ellen. «Bad, Banal and Basic: New Age in the Norwegian News Press and Entertainment Media». I *New Age in Norway*, redigert av Ingvild Sælid Gilhus, Siv Ellen Kraft og James R. Lewis, 65-78. Sheffield: Equinox Publishing Ltd., 2017.
- Lewis, James R. og Oscar-Torjus Utaaker. «”Bumper Car Ride Through a Maze of Spiritual Trips”: Multiple Involvements, Changes across Time, and Deep structure in the Alternative Spiritual Milieu». I *New Age in Norway*, redigert av Ingvild Sælid Gilhus, Siv Ellen Kraft og James R. Lewis, 241-261. Sheffield: Equinox Publishing Ltd., 2017.
- Lied, Liv Ingeborg. «Religious Change and Popular Culture: With a Nod to the Mediatization

- of Religion Debate». I *Mediatization and Religion: Nordic Perspectives*, redigert av Stig Hjarvard og Mia Lövheim, 183-201. Göteborg: Nordicom, 2012.
- Lundby, Knut. *Religion i medienes grep: Medialisering i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget, 2021.
- Lundby, Knut. «Introduction: Religion and Media in Cultural Conflicts». I *Contesting Religion: The Media Dynamics of Cultural Conflict in Scandinavia*, redigert av Knut Lundby, 3-9. Berlin/Boston: De Gruyter, 2018.
- Lundby, Knut og Pål Repstad. «Scandinavia: Traits, trends and tensions». I *Contesting Religion: The Media Dynamics of Cultural Conflict in Scandinavia*, redigert av Knut Lundby, 13-31. Berlin/Boston: De Gruyter, 2018.
- Lundby, Knut og Ann Kristin Gresaker. «Religion i mediene – omstridt og oversett?». I *Religionens tilbakekomst i offentligheten: Religion, politikk, medier, stat og sivilsamfunn i Norge siden 1980-tallet*, redigert av Inger Furseth, 69-104. Oslo: Universitetsforlaget, 2015.
- Lundby, Knut og Kjersti Thorbjørnsrud. «Mediatization of Controversy: When the Security police Went on Facebook». I *Mediatization and Religion: Nordic Perspectives*, redigert av Stig Hjarvard og Mia Lövheim, 95-108. Göteborg: Nordicom, 2012.
- Lundby, Knut, Henrik Reintoft Christensen, Ann Kristin Gresaker, Mia Lövheim, Kati Niemelä, Sofia Sjö, Marcus Moberg og Árni Svanur Daníelsson. «Religion and the Media: Continuity, Complexity, and Mediatization». I *Religious Complexity in the Public Sphere: comparing Nordic countries*, redigert av Inger Furseth, 193-249. Cham: Palgrave Macmillan, 2018.
- Lundby, Knut. «Conflictual Diversity and Contested Cultural Heritage: Newspaper Coverage of Religion in Norway 1938-2018». I *The Finnish Society for the Study of Religion* 55, nr.1 (2019): 249-270.
- Lövheim, Mia og Liv Ingeborg Lied. «Approaching Contested Religion». I *Contesting Religion: The Media Dynamics of Cultural Conflict in Scandinavia*, redigert av Knut Lundby, 65-78. Berlin/Boston: De Gruyter, 2018.
- Løøv, Margrethe. «From “Network” to “Visions”: The Role of the Umbrella Organization VisionWorks in the Norwegian Alternative Movement». I *New Age in Norway*, redigert av Ingvild Sælid Gilhus, Siv Ellen Kraft og James R. Lewis, 45-63. Sheffield: Equinox Publishing Ltd., 2017.
- Løøv, Margrethe og Knut Melvær. «Spirituell, Religiøs eller Åndelig? Om selvbetegnelser i

- det norske alternativmiljøet». I *DIN – Tidsskrift for religion og kultur* 1, (2014): 113-133.
- Martin, Craig. *A Critical Introduction to the Study of Religion*. 2.Utg. London: Routledge, 2017.
- Mikaelsson, Lisbeth. «Salg av spiritualitet». I *Nye guder for hvermann? Femti år med alternativ spiritualitet*, redigert av Tormod Engelsen, Rolv Olsen og Notto R. Thelle, 71-86. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2011.
- Nelson, Chad og Robert H. Woods, Jr. «Content Analysis». I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigert av Michael Stausberg og Steven Engler. 109-121. London: Routledge, 2014.
- NESH, *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene, 4. utgave, april 2016.
- NESH, *Forskningsetisk veileder for internettforskning*. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2. utgave, september 2018.
- Nordby, Terje. «Hva er norsk kulturarv?». I *Kirke og Kultur* 118, nr. 2 (2014) 96-112.
- Roof, Wade Clark. «Research Design». I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigert av Michael Stausberg og Steven Engler. 68-80. London: Routledge, 2014.
- Selberg, Torunn. *Folkelig Religiøsitet: Et kulturvitenskapelig perspektiv*. Oslo: Scandinavian Academic Press Spartacus, 2011.
- Solum, Øyvind. «Den norske kirke og den alternative spiritualiteten». I *Nye guder for hvermann? Femti år med alternativ spiritualitet*, redigert av Tormod Engelsen, Rolv Olsen og Notto R. Thelle, 121-130. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2011.
- Stout, Daniel A. *Media and Religion: Foundations of an Emerging Field*. Florence: Routledge. 2012.
- Traves, Ann og Michael Kinsella. «Hiding in plain sight: the organizational forms of “unorganized religion”». I *New Age Spirituality: Rethinking religion*, redigert av Steven J. Sutcliffe og Ingvild Sælid Gilhus, 84-98. London: Routledge, 2013.
- Undheim, Sissel. «Helt Seriøst!? Om populærkultur i KRLE og Religion og Etikk». I *Religion og Livssyn: Tidsskrift for Religionslærerforeningen i Norge* 32, nr. 2 (2020) 20-29.
- Voas, David. «The Rise and Fall of Fuzzy Fidelity in Europe». I *European Sociological Review* 25, nr. 2 (2009) 155-168.

Siterte Avisartikler

Aronsen, Anniken. «Prinsessen og sjamanen: Slik har de vist sin kjærlighet». VG. 13.05.2019.

<https://www.vg.no/rampelys/i/kJd0oQ/prinsessen-og-sjamanen-slik-har-de-vist-sin-kjaerlighet>

Aronsen, Anniken. «Dette er kvinnen som introduserte prinsesse Märtha Louise for Durek Verrett». VG. 15.05.2019. <https://www.vg.no/rampelys/i/8mOjGQ/dette-er-kvinnen-som-introduserte-prinsesse-martha-louise-for-durek-verrett>

<https://www.vg.no/rampelys/i/8mOjGQ/dette-er-kvinnen-som-introduserte-prinsesse-martha-louise-for-durek-verrett>

Bjørntvedt, Halvor, Thomas Talseth og Endre Alsaker-Nøstdahl. «Prinsessens nye kjæreste skal ha blitt erklært død – hevder han ble «gjenfødt»». VG. 13.05.2019.

<https://www.vg.no/rampelys/i/Vb5gl6/prinsessens-nye-kjaereste-skal-ha-blitt-erklart-doed-hevder-han-ble-gjenfoedt>

Bratås, Benedicte, Malene Birkeland og Thomas Talseth. «Durek Verrett slår tilbake mot bruddrykter: - Märtha Louise er min tvillingflamme». VG. 23.02.2020.

<https://www.vg.no/rampelys/i/Wb1yod/durek-verrett-slaar-tilbake-mot-bruddrykter-martha-louise-er-min-tvillingflamme>

Dahl, Ingvill Dybfest. «Durek Verrett om Märtha Louise: - Hun var min dronning og jeg var farao». VG. 13.11.2019. <https://www.vg.no/rampelys/i/Xg3k5r/durek-verrett-om-martha-louise-hun-var-min-dronning-og-jeg-var-farao>

<https://www.vg.no/rampelys/i/Xg3k5r/durek-verrett-om-martha-louise-hun-var-min-dronning-og-jeg-var-farao>

Dahl, Ingvill Dybfest og Stein Østbø. «Dette er Durek Verretts Hollywood-nettverk». VG.

24.11.2019. <https://www.vg.no/rampelys/i/0nqzqB/dette-er-durek-verretts-hollywood-nettverk>

Flydal, Eiliv Frich, Thomas Talseth og Benjamin Brekken. «Strengt avtaler og varsler om søksmål: Slik vil Verrett kontrollere pressen». VG. 22.12.2019.

<https://www.vg.no/rampelys/i/e8vJL4/strengt-avtaler-og-varsler-om-soeksmaal-slik-vil-verrett-kontrollere-pressen>

Hovdenakk, Sindre. «Bokanmeldelse Sjamanens Reise av Sjaman Durek: Snakk med en svulst». VG. 28.11.2019. <https://www.vg.no/rampelys/bok/i/6jMXGz/bokanmeldelse-sjamanens-reise-av-sjaman-durek-snakk-med-en-svulst>

<https://www.vg.no/rampelys/bok/i/6jMXGz/bokanmeldelse-sjamanens-reise-av-sjaman-durek-snakk-med-en-svulst>

Høydal, Håkon F. «Forsker om Durek: Ber publikum vise aktsomhet». VG. 24.05.2019.

<https://www.vg.no/rampelys/i/3JPK1e/forsker-om-durek-ber-publikum-vise-aktsomhet>

Ighanian, Catherine Gonsholt. «Prinsesse Märtha og Durek Verrett hyller hverandre på avstand». VG. 11.05.2020. <https://www.vg.no/rampelys/i/1nJ0pe/prinsesse-martha-og-durek-verrett-hyller-hverandre-paa-avstand>

<https://www.vg.no/rampelys/i/1nJ0pe/prinsesse-martha-og-durek-verrett-hyller-hverandre-paa-avstand>

Ighanian, Catherine Gonsholt, Siri Eggen og Atle Jørstad Wergeland. «Prinsesse Märtha

- Louise ut mot “Skavlan”: - Er dette greit?». *VG*. 01.04.2019.
<https://www.vg.no/rampelys/tv/i/Vb6kVV/prinsesse-martha-louise-ut-mot-skavlan-er-dette-greit>
- Jørgensen, Jørg Arne. «Prinsessen og showmannen». *VG*. 21.05.2019.
<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/LAkGWq/prinsessen-og-showmannen>
- Kleve, Marie. «Den umulige prinsessen». *Dagbladet*, 06.04.2021.
<https://www.dagbladet.no/kultur/den-umulige-prinsessen/73609326>
- Krosby, Silje Lunde, Mari Linge Five og Lars Barth-Heyerdahl. «Biskopen snur: Får ikke holde arrangement i Stavanger-kirke». *TV2*. 15.05.2019.
<https://www.tv2.no/nyheter/10610159/>
- Krøger, Cathrine. «Gal manns tale». *Dagbladet*. 15.10.2019.
<https://www.dagbladet.no/kultur/gal-manns-tale/71711831>
- Lederartikkel, «Märtha er vår prinsesse». *VG*. 18.05.2019.
<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/vQxz5m/martha-er-vaar-prinsesse>
- Meland, Astrid. «Märthas engel». *VG*. 13.05.2019.
<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/6jWqrr/marthas-engel>
- Nilsen, Morten Ståle. «TV-anmeldelse ”Märtha”: Prinsessens prøvelser». *VG*. 07.04.2021.
<https://www.vg.no/rampelys/tv/i/R907RJ/tv-anmeldelse-martha-prinsessens-proevelser>
- Norli, Camilla. Atle Jørstad Wergeland og Rano Tahseen. «Sjaman Durek-boken: Kreft-avsnittene som fikk forlagssjefen til å se rødt». *VG*. 26.10.2019.
<https://www.vg.no/rampelys/bok/i/8mzryw/sjaman-durek-boken-kreft-avsnittene-som-fikk-forlagssjefen-til-aa-se-roedt>
- Rognstrand, Andrea, Rano Tahseen og Maja Walberg Klev. «Dialogprest: Märtha nærmest utsatt for kollektiv mobbekampanje». *VG*. 20.05.2019.
<https://www.vg.no/rampelys/i/6jWvb3/dialogprest-martha-naermest-utsatt-for-kollektiv-mobbekampanje>
- Røed-Johansen, Daniel. «Her går Märtha Louise og Durek Verrett hånd i hånd til julegudstjeneste». *Aftenposten*, 25.12.2019.
<https://www.aftenposten.no/norge/i/Op2a6E/her-gaar-martha-louise-og-durek-verrett-haand-i-haand-til-julegudstjenest>
- Sfrintzeris, Yasmin mfl. «Durek Verrett: - En lege forstår ikke min verden». *VG*. 20.05.2019.
<https://www.vg.no/rampelys/i/Jo7XzP/durek-verrett-en-lege-forstaar-ikke-min-verden>
- Storaas, Ingrid Hovda. «Prinsesse Märtha Louise med åpenhjertig rasisme-oppgjør». *VG*.

05.06.2020. <https://www.vg.no/rampelys/i/mRkGlV/prinsesse-martha-louise-med-aapenhjertig-rasisme-oppgjoer>

Tahseen, Rano. «Slottet: Følger med på markedsføringen». *VG*. 16.05.2019.

<https://www.vg.no/rampelys/i/jdkbpA/slottet-foelger-med-paa-markedsfoeringen>

Tahseen, Rano. «Lilli Bendriss om sjamanisme: - Nordmenn er litt innpakket». *VG*.

22.05.2019. <https://www.vg.no/rampelys/i/jdkjW9/lilli-bendriss-om-sjamanisme-nordmenn-er-litt-innpakket>

Talseth, Thomas og Marthe S. Lien. «Durek Verrett: - Märthas foreldre elsker meg». *VG*.

13.05.2019. <https://www.vg.no/rampelys/i/opwvgR/durek-verrett-marthas-foreldre-elsker-meg>

Internettkilder

www.shamandurek.com

www.forbrukertilsynet.no/lov-og-rett/veiledninger-og-retningslinjer/veiledning-reklame-some

<https://sproutsocial.com/insights/instagram-stats/>

<https://www.medier24.no/artikler/her-er-lesertallene-for-landets-mediehus-vg-er-landets-storste-avis-dagbladet-klatrer/476441>

<https://snl.no/massemedier>

<https://snl.no/svada>

<https://snl.no/banalitet>

<https://snl.no/ostara>

TV-programmer

Skavlan, *TV2*, 29.03.2019

Märtha, dokumentarserie på *TV2*

Vedlegg 1: Kodeskjema Avis og beskrivelse av koder

Kodeskjema Avis

Dato kodet:

Artikkelnavn:

Journalist

Navn:

Kjønn:

Type artikkel

VG Rampelys		VG Meninger	
VG Bok		VG Nyheter	

Hvordan er tonen i artikkelen?

Svada/ Banalt		Penger/ Økonomi	
Selvutnevnt sjaman		Kjærlighet	

Hvilke begreper blir brukt?

Religion		Nyreligiøsitet/NA	
Meditasjon		Rotere atomer	
Folkelig religiøsitet		Åndelig/spirituell	
Sjaman		Sjel	

Beskrivelse av koder

Hvordan er tonen i artikkelen

Svada/ Banalt

Beskriver noe i artikkelen som blir definert som svada eller banalt av journalisten, tyder på negativ tone i artikkelen.

Penger/Økonomi

Beskriver en artikkel som legger vekt på det økonomiske ved nyreligiøsitet, blir ofte tolket negativt.

Selvutnevnt sjaman

Beskriver en artikkel som legger vekt på at Durek Verrett er en selvutnevnt sjaman, viser også til negativ tone i artikkelen.

Kjærlighet

Beskriver en artikkel som vektlegger kjærlighet først og fremst, en mer positiv tone i artikkelen.

Hvilke begreper blir brukt?

Religion

Beskriver om religionsbegrepet er tilstede i artikkelen, dermed at nyreligiøsitet blir definert som religion av journalisten.

Nyreligiøsitet/New Age

Viser at journalisten kjennetegner det Verrett og Märtha Louise driver med som nyreligiøsitet.

Meditasjon

Beskriver en artikkel som forteller om nyreligiøse aktiviteter, at dette derfor legges vekt på.

Rotere Atomer

Et fenomen Verrett bruker i healing.

Folkelig religiøsitet

Beskriver en artikkel der journalisten kjennetegner det Verrett og Märtha Louise driver med som folkelig religiøsitet.

Åndelig

Beskriver en artikkel der journalist legger vekt på at noen er åndelig og ikke religiøse.

Sjaman

Beskriver en artikkel som bruker sjaman uten at personen er en selvutnevnt sjaman.

Sjel

Beskriver en artikkel som legger vekt på fenomenet med sjel, inkluderer også sjelevenner.

Vedlegg 2: Kodeskjema Instagram og beskrivelse av koder

Kodeskjema Instagram

Dato kodet:

Instagram – konto:

Type Instagram – innlegg

Reklame		Privat		Promotering	
Nyreligiøst innhold		Tanker/Filosofisk innhold		Hyllest	

Hvem er publikum?

Nyreligiøse aktører		Tribe	
De som har kjøpt tjenester/produkter		Generelle følgere	

Hvilke begreper blir brukt?

Healing		Meditasjon	
Lit		Lit train	
Sjaman		Gud/Gudinne	
Selvet		Spirituell	
Ånder/spirits		The matrix	

Beskrivelse av koder

Type instagram-post

Reklame

Poster som reklamerer for salgsvareer eller tjenester.

Privat

Private innlegg som deler familieliv, kjærlighetserklæringer eller private aktiviteter.

Promotering

Promotering er poster som viser til et arrangement eller andre ting som kommer i fremtiden.

Kan også henvise til andre personer de ønsker å promotere

Nyreligiøst innhold

Poster som direkte handler om nyreligiøse overbevisninger eller praksiser.

Tanker/Filosofisk innhold

Poster som indirekte diskuterer nyreligiøse tanker.

Hyllest

Poster som fungerer som en hyllest for andre personer eller organisasjoner.

Hvem er publikum

Nyreligiøse aktører

Personer som er inne i det nyreligiøse landskapet.

Tribe

Et ord Verrett bruker om sine følgere

De som har kjøpt tjenester/produkter

Innlegg som direkte handler om produkter eller tjenester som må kjøpes.

Generelle følgere

Alle som ser/følger brukeren.

Hvilke begreper blir brukt?

Healing

Beskriver en post som fokuserer på healing.

Meditasjon

Beskriver en post som fokuserer på meditasjon.

Lit

Ifølge Durek Verrett er dette en «High energy driven by passion and purpose»³³²

Lit Train

Ifølge Durek Verrett er dette «A divine energetic source that fuels your joy, your fun, your energy and your expansion»³³³

Sjaman

En post som fokuserer på hva sjaman og sjamanisme er.

Gud/Gudinne

En post som inkluderer fenomenet med gud/gudinne. Verrett beskriver Gud som «A sustainable energy source of pure, unconditional love that constantly creates itself within itself».³³⁴

Selvet

En post som fokuserer på selvet, i følge Verrett er dette «the divinity inside you: the purest, most authentic aspect of your being».³³⁵

Spirituell

En post som fokuserer på det å være spirituell og på spirituelle opplevelser.

Ånder/Spirits

En post som fokuserer på troen på ånder og hvordan ånder er tilstede i verden. Verrett forklarer dette som «a conscious energy source; also in some instances – God».³³⁶

The Matrix

Ifølge Sjaman Durek er dette «A system put into place by the darkness that generates rules and regulations people must follow to support the system».³³⁷

³³² Verrett, Durek. «Spirit Hacking», 21

³³³ Ibid: 22

³³⁴ Ibid: 21

³³⁵ Ibid: 22

³³⁶ Ibid: 22

³³⁷ Ibid: 22

Vedlegg 3: Utvalg til masteroppgaven

Utvalg til analysen: VG

1. «Prinsessens og sjamanen: Slik har de vist sin kjærlighet» 13.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/kJd0oQ/prinsessen-og-sjamanen-slik-har-de-vist-sin-kjaerlighet>
2. «Prinsessens nye kjæreste skal ha blitt erklært død – hevder han ble gjenfødt» 13.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/Vb5gl6/prinsessens-nye-kjaereste-skal-ha-blitt-erklart-doed-hevder-han-ble-gjenfoedt>
3. «Durek Verrett: Märthas foreldre elsker meg» 13.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/opwvgr/durek-verrett-marthas-foreldre-elsker-meg>
4. «Durek Verrett klar for 17.mai: Kan bli invitert til privat lunsj på slottet» 15.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/lAJQQ7/durek-verrett-klar-for-17-mai-kan-bli-invitert-til-privat-lunsj-paa-slottet>
5. «Dette er kvinnen som introduserte prinsesse Märtha Louise for Durek Verrett» 15.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/8mOjGQ/dette-er-kvinnen-som-introduserte-prinsesse-martha-louise-for-durek-verrett>
6. «Slottet: Følger med på markedsføringen» 16.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/jdkbpA/slottet-foelger-med-paa-markedsfoeringen>
7. «Märtha er vår prinsesse» 18.05.2019
<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/vQxz5m/martha-er-vaar-prinsesse>
8. «Durek Verrett: - En lege forstår ikke min verden» 19.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/Jo7XzP/durek-verrett-en-lege-forstaar-ikke-min-verden>
9. «Dialogprest: Märtha nærmest utsatt for en kollektiv mobbekampanje» 20.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/6jWvb3/dialogprest-martha-naermest-utsatt-for-kollektiv-mobbekampanje>
10. «Prinsessen og showmannen» 22.05.2019
<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/LAkGWq/prinsessen-og-showmannen>
11. «Forsker om Durek: Ber publikum vise aktsomhet» 24.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/3JPK1e/forsker-om-durek-ber-publikum-vise-aktsomhet>
12. «Lilli Bendriss om sjamanisme: - Nordmenn er litt innpakket» 22.05.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/jdkjW9/lilli-bendriss-om-sjamanisme-nordmenn-er-litt-innpakket>
13. «Durek Verrett hevder han er utsatt for rasisme» 29.07.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/LAmda9/durek-verrett-hevder-han-er-utsatt-for-rasisme>
14. «Prinsesse Märtha forsvare kjærestens omstridte bok: - Viktig å bli utfordret» 17.10.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/6jd0n8/prinsesse-martha-forsvarer-kjaerestens-bok-viktig-aa-bli-utfordret>
15. «Sjaman Durek-boken: Kreft avsnittet som fikk forlagssjefen til å se rødt» 27.10.2019
<https://www.vg.no/rampelys/bok/i/8mzryw/sjaman-durek-boken-kreft-avsnittene-som-fikk-forlagssjefen-til-aa-se-roedt>
16. «Dette er Durek Verretts Hollywood-nettverk» 24.11.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/0nqzqB/dette-er-durek-verretts-hollywood-nettverk>
17. «Sprøyt, Svada og Griseprat!» 28.11.2019
<https://www.vg.no/rampelys/bok/i/6jMXGz/bokanmeldelse-sjamanens-reise-av-sjaman-durek-snakk-med-en-svulst>
18. «Strengt avtaler og varsler om søksmål» 22.12.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/e8vJL4/strengt-avtaler-og-varsler-om-soeksmaal-slik-vil-verrett-kontrollere-pressen>

19. «Durek Verrett slår tilbake mot bruddrykter» 23.02.2020
<https://www.vg.no/rampelys/i/Wb1yod/durek-verrett-slaar-tilbake-mot-bruddrykter-martha-louise-er-min-tvillingflamme>
20. «Prinsesse Märtha Louise med rasisme-oppgjør» 06.06.2020
<https://www.vg.no/rampelys/i/mRkGlV/prinsesse-martha-louise-med-aapenhjertig-rasisme-oppgjoer>
21. «Durek Verrett om Märtha Louise: Hun var min dronning og jeg var farao» 13.11.2019
<https://www.vg.no/rampelys/i/Xg3k5r/durek-verrett-om-martha-louise-hun-var-min-dronning-og-jeg-var-farao>
22. «Prinsesse Märtha og Durek Verrett hyller hverandre på avstand» 11.05.2020
<https://www.vg.no/rampelys/i/1nJ0pe/prinsesse-martha-og-durek-verrett-hyller-hverandre-paa-avstand>
23. «Märtha Louise kritiserer paparazzi bilder» 16.05.2020
<https://www.vg.no/rampelys/i/1Aqxq7/martha-louise-kritiserer-paparazzi-bilder>
24. «Märtha og barna i karantene etter Durek-besøk» 16.03.2020
<https://www.vg.no/rampelys/i/7OGg8w/martha-og-barna-i-karantene-etter-durek-besoe>
25. «Märthas engel» 13.05.2019
<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/6jWqrr/marthas-engel>

Utvalg til analysen: Instagram Instagram-innlegg @shamandurek

1. Kritisk innlegg mot Skavlan etter feilsitering i talkshow 31.03.2019
2. Annonserer turnéen med Märtha Louise på instagram 02.04.2019
3. Legger ut video av for de som har kjøpt «healing, manifestation rods» 05.04.2019
4. Legger ut behind the scene bilder av han og prinsessen for turneen 16.04.2019
5. Påskehilsen med prinsessen 20.04.2019
6. Annonserer turnéen til Norge og Danmark 19-23 mai 28.04.2019
7. Legger ut annonse for boken som kan kjøpes på forskudd 02.05.2019
8. Annonserer online shaman school 07.05.2019
9. Går ut med forholdet til prinsessen, kjærlighetserklæring 12.05.2019
10. Legger ut bilde fra bryllup i Danmark, gleder seg til å komme i gang med turneen 19.05.2019
11. Legger ut klipp fra turneen 22.05.2019
12. Legger ut bilder med prinsessen fra Soul Talk 02.06.2019
13. Legger ut reklame for sjaman skolen der du lærer å «optimalisere dine spirituelle krefter utenfor hva folk i den moderne verden forstår». Break the matrix. Etc. 13.07.2019
14. Kjærlighetserklæring til prinsessen 17.07.2019
15. Reklamerer for webinar med prinsessen om livet, kjærlighet og forandring 03.08.2019
16. Følger prinsessen på prisutdeling for hennes humanitære arbeid 13.08.2019
17. Legger ut definisjon på «bubblehead» enten er du en slave eller en fri person 14.08.2019
18. Kjærlighetserklæring til prinsessen fra Tyrkia 17.08.2019
19. Annonserer at boken vil være til salgs 15 oktober samme år 29.08.2019
20. Kjærlighetserklæring til Märtha Louise på fødselsdagen hennes 22.09.2019
21. Bok lansering, forandre verden lit ledere 22.10.2019
22. Innlegg om gud og hvordan gud vil man skal være 31.10.2019
23. Takker People magasinet for artikkel om sjamanen og prinsessen. «Bridging the gap between consciousness and media» 16.11.2019
24. Innlegg for å hjelpe mot triggere 02.12.2019

25. Innlegg om folk som krangler er usikre, hvordan stoppe dette 12.12.2019
26. Innlegg om «Change our words change our perception» 15.12.2019
27. 5 tips for å “spark you, shake it up and wake us up” forandre verden 14.01.2020
28. Reklamerer for Shamanistisk webinar om økonomi 21.01.2020
29. Kommer med meditasjons tips som skal hjelpe på energi, fokus og mentalfokusw 27.01.2020
30. Deler sjamanisiske hacks for drømmer 28.01.2020
31. Deler sjamanistiske hjelpemidler til farge hacks for å omdirigere sinnet 31.01.2020
32. Deler video av Tachyon spirit som er en naturlig energi partikkel som «fuses spiritual light» kan kommuniseres med 05.02.2020
33. Deler innlegg om mange veier til kongedømmet, forskjellige meditasjons 25.02.2020
34. Deler tips for å stoppe koronavirus og ikke frykte viruset 28.02.2020
35. Kjærlighetserklæring til prinsessen når hun fløy på besøk før lockdown 15.03.2020
36. 5 tips for gjenfødelse av the spirit 20.03.2020
37. Introduserte healing temple, et digitalt tempel over zoom 06.05.2020
38. Introduserer United tribe 21.06.2020

Instagram-innlegg på @princessmarthalouise (offisiell konto)

1. Innlegg om bok lanseringen av «Born Sensitive» (med Elisabeth Nordeng) 20.03.2019
2. Kritisk innlegg av Skavlan sendingen 01.04.2019
3. Annonserer Activate Divinity med Verrett 03.04.2019
4. Enda en annonse for Activate Divinity med Verrett 28.04.2019
5. Innlegg om siste time på Soulspring (engleskolen) før nedleggelse 03.05.2019
6. En takk til regnbuen som alltid støtter henne 06.05.2019
7. Går åpent om kjærlighetsforholdet til Verrett «twin soul» 12.05.2019
8. En film fra siste Soulspring kurs med Elisabeth Nordeng 17.05.2019
9. Skriver om hvordan klemmer «exchange energy» 26.05.2019
10. Innlegg om å være tro mot seg selv (bilde med Verrett) 14.06.2019
11. Bilde med Gwyneth Paltrow som inspirerer henne 15.07.2019
12. Innlegg om å la skyggesiden av deg si sannheten 23.07.2019
13. Reklamerer for webinar sammen med Verrett 05.08.2019
14. Innlegg om at hun ikke skal bruke tittelen sin i kommersielle sammenhenger 07.08.2019
15. Innlegg om å motta en Starlite Foundation Award for hennes arbeid som «leader of the new times, as an agent of change being part of a social transformation, creating awareness and helping people to conquer their o
16. wn truth daring to follow their heart” 13.08.2019
17. Innlegg om å lese kaffegrut 15.08.2019
18. Innlegg om å stå for sine egne tanker og tro 14.10.2019

Instagram-innlegg på @iam_marthalouise (kommersiell konto)

1. Reklamerer for webinar med Verrett (samme som offentlig konto) 07.08.2019
2. Kjærlighetserklæring til Verrett 17.08.2019
3. Innlegg om å lytte til stillheten 26.09.2019
4. Innlegg om å være tilstede i opplevelser 28.09.2019
5. Innlegg om å bytte perspektiv kan få deg til å se livet på en annen måte 28.09.2019
6. Innlegg fra Svalbard, gå i stillhet så gamle traumer kunne komme opp og forlate systemet 29.09.2019

7. Innlegg om å være på panelet for Women with Vision Pioneering the Future på en konferanse i Athen 03.10.2019
8. Innlegg om å åpne nye dører og perspektiver så forandring kan komme 14.10.2019
9. Reklamerer for Verretts bok Spirit Hacking 16.10.2019
10. Video om hvordan ta kraften tilbake i livet, om høy sensitivitet osv. 26.10.2019
11. bursdagsgratulasjon til en amerikansk nyreligiøs profil 28.10.2019
12. Innlegg om å endre verden fra svart/hvitt til hele farge spekteret 01.11.2019
13. Innlegg om snø og snøkrystaller som «the infinite vreativity of our Creator» 08.11.2019
14. Innlegg fra boklansering av «Sensetive Kids» i Sverige 21.11.2019
15. Innlegg om «the full supermoon in Libra» og bruke den til å finne balanse 08.04.2020
16. Påkehilsen med nyreligiøst budskap 11.04.2020
17. Innlegg om World meditation day 18.05.2020
18. Annonse om å bli med på Flow Summit 31.05.2020
19. Innlegg om skyggesiden for å finne en dypere sannhet 14.08.2020